

KOLEĐAR

SV. CIRILA
IN METODA
V LJUBLJANI
1940

UČITELJSKA TISKARNA V LJUBLJANI

JE NAJMODERNEJE UREJENA IN IZVRŠUJE VSA TISKARSKA
DELA OD NAJPREPROSTEJŠEGA DO NAJMODERNEJŠEGA

TISKA ŠOLSKE, MLADINSKE, LEPOSLOVNE IN
ZNANSTVENE KNJIGE, ILUSTR. KNJIGE V ENO-
BARVNEM ALI VEČBARVNEM TISKU, BROŠURE
IN KNJIGE V MALIH IN NAJVEČJIH NAKLA-
DAH, CASOPISE, REVIJE IN MLADINSKE LISTE

OKUSNA OPREMA ILUSTRIRANIH KATALOGOV, CENIKOV IN
REKLAMNIH LISTOV. LASTNA TVORNICI ŠOLSKIH ZVEZKOV

ZVEZKI ZA OSNOVNE, MESCANSKE IN SRED-
NJE ŠOLE. RISANKE, DNEVNIKI IN BELEŽ-
NICE. VSE TISKOVINE ZA DRUŠTVA IN ŠOLE
(LEPAKE, LETAKE, IZPRIČEVALA ITD.) DAJTE
V TISK UČITELJSKI TISKARNI. NAJNIŽJE CENE

UČITELJSKA KNJIGARNA

IMA V ZALOGI »GALERIJO NASIH MOŽ«:
1. TRUBAR, 2. VODNIK, 3. SLOMŠEK, 4. PRE-
SEREN, 5. LEVSTIK, 6. STRITAR, 7. JURČIČ,
8. GREGORČIČ, 9. ASKERC, 10. TAVČAR, 11. LE-
VEC, 12. ERJAVEC, 13. JENKO, 14. CANKAR,
15. GANGL, 16. PARMA, 17. KERSNIK, 18. MAI-
STER, 19. ŽUPANČIČ, 20. STROSSMAYER.
VSAKA POSAMEZNA SLIKA STANE DIN 10 —

Dr Drago Morušič
LJUBLJANA
Miklošičeva 18/I. Telefon 87-29

KOLENDAR

OBRAMBNE DRUŽBE

SV. CIRILA IN METODA

V LJUBLJANI

1940

IZDALO IN ZALOŽILO VODSTVO CMD

CENA 15 DIN

V L J U B L J A N I 1 9 3 9

NATISNILA „NARODNA TISKARNA“ V LJUBLJANI — PREDSTAVNIK FRAN JERAN

Prejeto od urada
za upravljanje imovine
upornikov

030024120

J.C 33.564c

Rodoslov našega kraljevskega doma

Sve za krst častni
i slobodu zlatnu!
Geslo dinastije.

Njegovo Veličanstvo kralj *Peter II.*, rojen dne 6. IX. 1923. v Beogradu. Zasedel prestol 9. X. 1934.

Kraljev oče: Nj. Veličanstvo *Viteški kralj Aleksander I. Zedinitelj*, rojen na Cetinju dne 17. XII. (4. XII.) 1888, † 9. X. 1934, poročen 8. VI. 1922 z

* Njenim Veličanstvom *Marijo*, princeso rumunsko, rojeno dne 9. I. 1900, kraljica-mati.

Kraljeva brata: kraljevič *Tomislav*, rojen 19. I. 1928 v Beogradu, in kraljevič *Andrej*, rojen 28. VI. 1929. na Bledu.

Kraljev ded: Nj. Vel. kralj *Peter I. Veliki Osvoditelj*, † 16. VIII. 1921, in kraljeva stara mati: kneginja *Zorka*, † 4. III. 1890.

Kraljev stric: Nj. kralj. Visočanstvo kraljevič *Gjorgje*, rojen na Cetinju dne 8. IX. 1887.

Nj. Visočanstvo knez namestnik *Pavle*, sin kneza *Arsenija*, rojen dne 27. IV. 1893., poročen z grško princeso *Olgo*, rojeno 29. V. 1903. Njuna sinova: knez *Aleksander* in knez *Nikolaj* ter hčerka princesa *Elizabeta*.

Kr. namestniška oblast.

1. Nj. kralj. Visočanstvo *Pavle Karađorđević*.

2. *Radenko Stanković*, senator in bivši prosvetni minister.

3. *Dr. Ivo Perović*, bivši ban savske banovine.

Namestniki: senatorja *Jovan Banjanin* in *dr. Zec*.

Kraljevina Jugoslavija.

a) GRB:

Dvoglavi beli orel v poletu na rdečem ščitu; vrh obeh glav krona kraljevine; na prsni ima orel ščit, na katerem je bil križ na rdečem ščitu, 25 polj, ki so menjaje se rdeča in srebrna, in tri zlate šesterokrake zvezde nad belim polumesecem na modrem ščitu.

b) DRŽAVNE BARVE:

Modra bela rdeča.

c) PREBIVALSTVO IN POVRŠINA
Vseh prebivalcev po stanju z dne 31. XII. 1937. Je 15,400.177 med temi 3.46% Nemcev.

Površina Jugoslavije meri 248.665 km². Površina dravske banovine: 16.171 km².

Prebivalcev je v dravski banovini po stanju z dne 31. XII. 1937. 1,200.848, med temi samo 2.19% nemške narodnosti.

Vsebina

Stran

Rodoslov našega kraljevskega doma.	
Kraljeva namestniška oblast.	
Kraljevine Jugoslavije barve, grb in velikost.	
Koledar.	
Poštna in brzojavna pristojbina	30
Državne takse	31
Zapustili so nas za večno (Ante Beg)	33
Rohrman Viktor (Ante Beg)	37
Pogled v ogledalo (Pavlin T.)	38
Rasizem (Dr. Škerlj Božo)	41
Slovenska krajina ali Prekmurje (Vilko Novak)	43
Šola pri Sv. Treh Kraljih in njen pomen (Robnik Ivan)	45
Lokavec v Slovenskih goricah (Ferlinc Anton)	49
Socialni prerez slovenskega razreda na Kočevskem	
(Zupanc Lojze)	51
Ljudske šole v okraju Maribor levi breg (Močnik Ivo)	55
Moč pesmi v narodno obrambnem delu (Janežič Jelo)	60
Dijaški tabori na Kočevskem (Vedernjakova M.)	62
Kočevski zbornik (O. F.)	64
Pregled pomembnejših knjig in razprav o narodno obrambnih	
problemih (O. F.)	67
Vestnik Družbe sv. Cirila in Metoda	70
Bilanca DCM za leto 1938	81
50 letni jubilej CM podružnic v letu 1940	86
Doneski podružnic v letu 1938	87
Družbe sv. Cirila in Metoda pokrovitelji	89
Navodila podružnicam	89
Uprava Družbe sv. Cirila in Metoda	90
Inserati	91

Prestopno leto 1940

ima 366 dni in se začne s ponedeljkom in se konča s torkom.

Astronomični letni časi.

Pomlad se začne 20. marca ob 19. uri 24 minut.

Poletje se začne 21. junija ob 14. uri 37 minut.

Jesen se začne 23. septembra ob 5. uri 46 minut.

Zima se začne 22. decembra 55 min. po polnčci.

Godovinsko število.

Zlato število . . . 3 || Rimska številka . . 8

Epakta . . . XXI || Nedeljska črka . GF

Sončni krog . . . 17 || Letni vladar je solnce

Odpravljeni cerkveni prazniki.

1. Svečnica (2. II.), 2. Marijino oznanjenje (25. III.), 3. velikonočni ponedeljek, 4. binkoštni ponedeljek, 5. mali šmaren (8. IX.), 6. sv. Štefan (26. XII.).

Državni prazniki.

1. **Ciril in Metod**, slovanska apostola: dne 5. mal. srpana.

2. **Vidov dan**: dne 28. rožnika v spomin junakov, padlih za vero in domovino.

3. **Petrov dan**: dne 6. kimavca (rojstni dan Njeg. Vel. kralja Petra II.).

4. **Zedinjenje Jugoslavije**: dne 1. grudna.

Znamenja luninih premen.

Mlaj ☉ Prvi krajec ☾

Ščip ☽ Zadnji krajec ☾

Mrka sonca.

Letos bo le sonce dvakrat mrknilo, a v naših krajih noben mrk ne bo viden. **Dne 7. aprila bo ebročasti sončni mrk.** Videli ga bodo v Mehikiškem zalivu in na Tihem oceanu. **Dne 1. oktobra bo popoln sončni mrk.** Videli ga bodo v Južni Afriki, na Atlantskem oceanu in v Južni Ameriki ob ravniku.

Dne 11. in 12. novembra bo planet Merkur šel mimo sonca, kar je izreden nebesni pojav. V Evropi se to ne bo videlo.

Narod, ne pozabi na

6. september,

ki je posvečen bazovskim mučenikom,

10. oktober,

dan koroškega plebiscita, ko nam je ugrabil tujec zibelko slovenstva — Korotan,

12. november,

dan rapalske pogodbe, po kateri smo izgubili Primorje: Goriško, Trst, Istro, del Dalmacije in del Kranjske — 600.900 Jugoslovenov,

20. september,

dan nedolžnih žrtev narodove prebuje.

P R O S I N E C - J A N U A R

Srbsko: Janjap
Hrvatsko: Siečanj
Češko: Leden

31 dni

Bolgarsko: Януари
Poljsko: Styczeń
Rusko: Январь

Dnevi	Za rimske katoličane	Dani	Za pravoslavne	Narodna imena
1 Ponedeljek	Novo l. Ob. Gosp.	19 Ponedeljak	Danilo, ap.	Dragovit
2 Torek	Ime Jezus; ☿	20 Utorak	Julijana, m.	Zlatan
3 Sreda	Genovefa	21 Sreda	Anastazija	Slavimir
4 Četrtek	Tit. škof; Angela	22 Četvrtak	Bonifacije	Dobromir
5 Petek	Telesfor; Grozdana	23 Petak	Tucin dan	Grozdana
6 Sobota	Sveti Trije kralji	24 Subota	Badnji dan	Darin
Dvanajstletni Jezus v templju. (Lk 2, 42—52.)				
7 Nedelja	1. po razgl. Gosp.	25 Nedelja	Rožd. Kr.	Svetoslav
8 Ponedeljek	Severin, op.	26 Ponedeljak	Sab. p. Bog.	Bogoljub
9 Torek	Julijan, muč. ☿	27 Utorak	Stevan p. m.	Nikosava
10 Sreda	Pavel, pušč.	28 Sreda	20.000 muč.	Dobroslov
11 Četrtek	Higin, škof	29 Četvrtak	14.000 dece	Božidar
12 Petek	Alfred, op.	30 Petak	Anisije, muč.	Bodigoj
13 Sobota	Veronika, d.	31 Subota	Melanija	Bogomir
O ženitnini v Kani Galilejski. (Jan 2, 1—11.)				
14 Nedelja	2. po razgl. Gosp.	1 Nedelja	Nova Godina	Neda
15 Ponedeljek	Pavel, pušč.	2 Ponedeljak	Silvestar	Radoslav
16 Torek	Marcel, op.	3 Utorak	Malahije	Tomislava
17 Sreda	Anton, pušč. ☿	4 Sreda	Jevstatije	Zvonimir
18 Četrtek	Sv. Petra stol.	5 Četvrtak	Teona, muč.	Vera
19 Petek	Kanut, m.	6 Petak	Bogojavljenje	Hranimir
20 Sobota	Fab. in Sebast., m.	7 Subota	Sab. J. Krst.	Živojin
O delavcih v vinogradu. (Mt 20, 1—16.)				
21 Nedelja	1. predpostna ned.	8 Nedelja	Georgije	Janja
22 Ponedeljek	Vincenc, m.	9 Ponedeljak	Polijevtko	Sviloj
23 Torek	Zar. B. D. M.	10 Utorak	Grigorije	Voljica
24 Sreda	Timotej, šk.	11 Sreda	Teodosije	Mislava
25 Četrtek	Spr. sv. Pavla ☿	12 Četvrtak	Tatjana	Kosava
26 Petek	Polikarp, šk.	13 Petak	Jermilo	Vsevlav
27 Sobota	Janez Zlatousti	14 Subota	Sv. Sava, ap.	Dušana
Prilika o sejalcu in semenu. (Lk 8, 4—15.)				
28 Nedelja	2. predpostna ned.	15 Nedelja	Pavao Tiv.	Dragomil
29 Ponedeljek	Frančišek Sal.	16 Ponedeljak	Č. V. Ap. P.	Gorislava
30 Torek	Martina, d. m.	17 Utorak	Antonije	Desislav
31 Sreda	Peter Nol., sp. ☿	18 Sreda	Maksim	Divna

Sonce stopi v znamenje vodnarja dne 21. ob 5. uri 45 minut.

☿ 2. ob 5.56; sneg in vihar — ☿ 9. ob 14.53; lepo in prijetno — ☿ 17. ob 19.21; dež in sneg ob jugu ali zapadniku — ☿ 25. ob 0.22; mrzlo, če ni jugozapadnik — ☿ 31. ob 15.47; lepo in prijetno

Dan zraste za 56 minut.

B E L E Ž K E

S V E Č A N - F E B R U A R

Srbsko: Фебруар
Hrvatsko: Veljača
Češko: Unor

29 dni

Bolgarsko: Фебруари
Poljsko: Luty
Rusko: Февраль

Dnevi	Za rimske katoličane	Dani	Za pravoslavne	Narodna imena
1 Četrtek	Ignacij	19 Četvrtak	Makarije, pr.	Budmil Ljubomira Bojmir
2 Petek	Svečnica	20 Petak	Jeftimije P.	
3 Sobota	Blaž, škof	21 Subota	Maksim, pr.	
Jezus ozdravi slepeca. (Lk 18, 31—43.)				Daroslav Jagoda Žalimir Malina Zvezdodrag Bogoslava Vojmil
4 Nedelja	3. predpostna ned.	22 Nedelja	Timotije, ap.	
5 Ponedeljek	Agata, dev.	23 Ponedeljak	Klimenta i A.	
6 Torek	Pust , Doroteja	24 Utorak	Ksenija, pr.	
7 Sreda	Pepelnica; Rom., op.	25 Sreda	Grigorije	
8 Četrtek	Jan. Matajski ☉	26 Četvrtak	Ksenofont	
9 Petek	Apolonija, d. m.	27 Petak	Pr. m. J. Z.	
10 Sobota	Školastika, dev.	28 Subota	Jevrem. Sir.	
Jezus trikrat skušan. (Mt 4, 1—11.)				Dobrana Zvonimir Vrativoj Cvetna Ljuboslava Strahomir Vesela
11 Nedelja	1. postna ned.	29 Nedelja	Pr. M. Ignat.	
12 Ponedeljek	Evlatija	30 Ponedeljak	Vel. Tri Jer.	
13 Torek	Katarina, dev.	31 Utorak	Kir. i Jovan	
14 Sreda	Valentin	1 Sreda	Trivun	
15 Četrtek	Favstin	2 Četvrtak	Sretenje Gosp.	
16 Petek	Agaton, p. ☽	3 Petak	Simeon Bog.	
17 Sobota	Kristijan, muč.	4 Subota	Isidor prp.	
Jezus se na gori izpremni. (Mt 17, 1—9.)				Dobrana Bratomil Drago Miloslav Gojslav Čudomil Divka
18 Nedelja	2. postna ned.	5 Nedelja	Muč. Agatije	
19 Ponedeljek	Konrad, pušč.	6 Ponedeljak	Vukola prp.	
20 Torek	Aleksander	7 Utorak	Partenije	
21 Sreda	Eleonora; Feliks	8 Sreda	M. T. Strat.	
22 Četrtek	Marjeta K.	9 Četvrtak	Nikifor, m.	
23 Petek	Peter Damjan, šk. ☼	10 Petak	Pankratije	
24 Sobota	Prestopni dan	11 Subota	Dj. Kratovac	
Jezus izžene hudiča. (Lk 11, 14—28.)				Bludomir Nikna Inoslav Sodka
25 Nedelja	3. postna ned.	12 Nedelja	Melentije	
26 Ponedeljek	Valburga, dev.	13 Ponedeljak	Sim. Mirotoč.	
27 Torek	Aleksander; Konrad	14 Utorak	Avksentije	
28 Sreda	Viktor; Leander, šk.	15 Sreda	Onisim, ap.	
29 Četrtek	Roman, opat	16 Četvrtak	Pamfila, m.	

Sonce stopi v znamenje rib dne 19. ob 20. uri in 4 minute.

☉ 8. ob 8.45; dež in sneg — ☽ 16. ob 13.55; sneg in dež — ☼ 23. ob 10.55; mrzlo in vetrovno
Dan zraste za 1 uro 21 minut.

S U Š E C - M A R E C

Srbsko: Mapr
Hrvatsko: Ožujak
Češko: Březen

31 dni

Bolgarsko: Март
Poljsko: Marzec
Rusko: Март

Dnevi		Za rimske katoličane	Dani		Za pravoslavne	Narodna imena
1	Petek	Albin, škof ☿	17	Petak	Teodor T.	Mojmir Belin
2	Sobota	Simplicij, p.	18	Subota	Lav, p. r.	
Jezus nasiti pet tisoč mož. (Jan 6, 1—15.)						Milana Mislav Sladoje Danica Zvezda Jelen Bodin
3	Nedelja	4. postna ned.	19	Nedelja	Ap. Arhipa	
4	Ponedeljek	Kazimir, spoz.	20	Ponedeljak	Lav, ep.	
5	Torek	Janez Jožef od križa	21	Utorak	Timotije	
6	Sreda	Evzebij; Friderik	22	Sreda	Evgenija	
7	Četrtek	Tomaž Akv., c. uč.	23	Četvrtak	Polikarp	
8	Petek	Janez od Boga, sp.	24	Petak	Obr. gl. Pr.	
9	Sobota	Frančiška Rim. ☿	25	Subota	Tarasi	
Judje hočejo Jezusa kamenjati. (Jan 8, 46—59.)						Danimir Stana Radoja Božana Svetovid Desimir Velislav
10	Nedelja	Tiha nedelja	26	Nedelja	Porfirije	
11	Ponedeljek	Heraklij; Sofr., škof	27	Ponedeljak	Prokopije	
12	Torek	Gregor I., p.	28	Utorak	Vasilije, isp.	
13	Sreda	Rozina, vd.	29	Sreda	Kasijan R.	
14	Četrtek	Matilda	1	Četvrtak	Evdok.	
15	Petek	Klemen; Ludovika	2	Petak	Teodor	
16	Sobota	Hilarij, muč.	3	Subota	M. Evtrop.	
Jezus jezdi v Jeruzalem. (Mt 21, 1—9.)						Ljubislava Budimir Slavoljub Zlata Vlada Tuga Slavo
17	Nedelja	Cvetna nedelja ☿	4	Nedelja	Gerasim	
18	Ponedeljek	Edvard; Ciril, c. uč.	5	Ponedeljak	Kanon, muč.	
19	Torek	Sv. Jožef, ž. M. D.	6	Utorak	42 muč. u A.	
20	Sreda	Aleks., muč.; Niketas	7	Sreda	Vasilije	
21	Četrtek	Vel. četrt.; Ben., op.	8	Četvrtak	Teofilakt	
22	Petek	Vel. petek; Katarina	9	Petak	40 muč. sev.	
23	Sobota	Vel. sobota ☿	10	Subota	Kodrat, muč.	
Jezus vstane od mrtvih. (Mk 16, 1—7.)						Dražislav Jaroslav Predrag Srdan Stanimir Uma Branivoj
24	Nedelja	Vel. noč; Gabr., nad.	11	Nedelja	Sofronije	
25	Ponedeljek	Vel. pon.; Mar. ozn.	12	Ponedeljak	Teofan isp.	
26	Torek	Emanuel, muč.	13	Utorak	Nicifor	
27	Sreda	Rupert, škof	14	Sreda	Benedikt	
28	Četrtek	Janez Kapistran	15	Četvrtak	Agapija i dr.	
29	Petek	Ciril, muč.; Evstazij	16	Petak	Savin, muč.	
30	Sobota	Janez Kl.; Viktor ☿	17	Subota	Aleksije	
Jezus se prikaže ob zaprtih durih. (Jan 20, 19—31.)						Pribislav
31	Nedelja	Bela nedelja; Benj.	18	Nedelja	Čirilo	

Sonce stopi v znamenje ovna dne 20. ob 19. uri 24 minut.

☿ 1. ob 3.35; sneg in vihar — ☿ 9. ob 3.23; sneg in vihar — ☿ 17. ob 4.25; sneg in vihar — ☿ 23. ob 20.33; dež in sneg — ☿ 30. ob 17.20; lepo

Dan zraste za 1 uro 38 minut.

B E L E Ž K E

M A L I T R A V E N - A P R I L

Srbsko: Април

Hrvatsko: Travanj

Češko: Duben

30 dni

Bolgarsko: Април

Poljsko: Kwiecień

Rusko: Апрель

Dnevi	Za rimske katoličane	Dani	Za pravoslavne	Narodna imena
1 Ponedeljek	Hugon, škof	19 Ponedeljak	Hristanto	Mutimir
2 Torek	Frančišek Pavl.	20 Utorak	Tit. čud.	Gojmir
3 Sreda	Rihard, škof	21 Sreda	Pr. Jakob	Žarko
4 Četrtek	Izidor, škof	22 Četvrtak	Vasilije	Dušica
5 Petek	Vincencij F.	23 Petak	Pr. Nikon	Dabiživ
6 Sobota	Viljem, op.	24 Subota	Artenije	Čudna
Jezus dobri pastir. (Jan 10, 11—16.)				
7 Nedelja	2. povelikonočna ☉	25 Nedelja	Blagovesti	Radivoj
8 Ponedeljek	Albert, škof, muč.	26 Ponedeljak	Blag. Gavril	Viljenica
9 Torek	Marija Kleofova	27 Utorak	Martona K.	Ljuban
10 Sreda	Ezekijel, pr.	28 Sreda	Ilarion	Srčanica
11 Četrtek	Lev. I., Leon I.	29 Četvrtak	Marko ap.	Rada
12 Petek	Julij I.	30 Petak	Jovan	Sava
13 Sobota	Ida, dev.	31 Subota	Imatije	Zdegoj
Jezus napoveduje svoj odhod. (Jan 16, 16—22.)				
14 Nedelja	3. povelikonočna ☿	1 Nedelja	Marija, pr.	Jelača
15 Ponedeljek	Helena, kr.	2 Ponedeljak	Tito, čud.	Gestirad
16 Torek	Benedikt	3 Utorak	Nikita	Božislava
17 Sreda	Rudolf, muč.	4 Sreda	Josif, pes.	Vitigoj
18 Četrtek	Apolonij, muč.	5 Četvrtak	Teodul	Gradislava
19 Petek	Ema, vd.	6 Petak	Evtihije	Tihorad
20 Sobota	Neža Mont.	7 Subota	Georgije	Dragislav
Jezus obeta učencem Svetega Duha. (Jan 16, 5—14.)				
21 Nedelja	4. povelikonočna ☿	8 Nedelja	Iridion	Dragomira
22 Ponedeljek	Soter in Kajetan ☿	9 Ponedeljak	Evpsihije	Ljutomir
23 Torek	Adalbert, škof	10 Utorak	Terentije	Dobrica
24 Sreda	Jurij, muč.	11 Sreda	Antici, ap.	Jurislav
25 Četrtek	Marko, ev.	12 Četvrtak	Vel. četvrtak	Tugomir
26 Petek	Klet in Marcelin	13 Petak	Vel. petak	Sekana
27 Sobota	Peregrin, sp.	14 Subota	Vel. subota	Raduna
Jezus uči o moči molitve. (Jan 16, 23—30.)				
28 Nedelja	5. povelikonočna ☿	15 Nedelja	Uskrs	Slavica
29 Ponedeljek	Robert, op.	16 Ponedeljak	Uskrsni pon.	Tankoslava
30 Torek	Katarina Sienska, d.	17 Utorak	Uskrsni utorak	Samorad

Sonce stopi v znamenje bika dne 20. ob 6. uri 51 minut.

☉ 7. ob 21.18; dež in sneg — ☿ 15. ob 14.46; spremen. — ☿ 22. ob 5.37; dež — ☿ 29. ob 8.49; spremen.

Dan zraste za 1 uro 29 minut.

VELIKI TRAVEN - MAJ

Srbsko: Maj
Hrvatsko: Svibanj
Češko: Květen

31 dni

Bolgarsko: Mai
Poljsko: Maj
Rusko: Mai

Dnevi	Za rimske katoličane	Dani	Za pravoslavne	Narodna imena
1 Sreda	Filip in Jakob ml., ap.	18 Sreda	Jovan, uč.	Žiga
2 Četrtek	Vnebohod	19 Četrtek	Jovan, star.	Živana
3 Petek	Najdenje sv. križa	20 Petak	Teodor, Trih.	Solnčarica
4 Sobota	Florijan	21 Subota	Januarije, ev.	Valhun
O pričevanju Svetega Duha. (Jan 15, 26—16, 4.)				
5 Nedelja	6. povelikonočna	22 Nedelja	Teodor, sik.	Desirad
6 Ponedeljek	Gregorij Nic.; Janez	23 Ponedeljak	Djurdjev dan	Zdemir
7 Torek	Stanislav, škof	24 Utorak	Sava, st.	Prisnoslav
8 Sreda	Prik. nadang. Mih.	25 Sreda	Marko A.	Budislav
9 Četrtek	Gregorij Nicianški	26 Četrtek	Vasilije	Prvinica
10 Petek	Antonin, škof	27 Petak	Simon	Dvorna
11 Sobota	Frančišek Hier.	28 Subota	Ap. Jason	Ljerka
Jezus govori o Sv. Duhu in ljubezni. (Jan 14, 23—31.)				
12 Nedelja	Binkošti	29 Nedelja	Vasilije, str.	Stojmir
13 Ponedeljek	Binkoštni poned.	30 Ponedeljak	Ap. Jakob	Jasna
14 Torek	Bonifacij, m.	1 Utorak	Jevrem	Svetolik
15 Sreda	Izidor, kmet; Zofija	2 Sreda	Atanasije	Jaromira
16 Četrtek	Janez Nep.	3 Četrtek	Timotije	Mladena
17 Petek	Paskal, sp.	4 Petak	Pelagije	Dušoje
18 Sobota	Erik, kr.; Venancij	5 Subota	Irina, muč.	Mladica
Jezusu je dana vsa oblast. (Mt 28, 18—20.)				
19 Nedelja	1. pobink. ned.	6 Nedelja	Jovan prav.	Vitoslava
20 Ponedeljek	Bernardin, sp.	7 Ponedeljak	Akakije muč.	Milodar
21 Torek	Fel. K., sp.	8 Utorak	Jovan Bog.	Jelina
22 Sreda	Emil; Julija	9 Sreda	Pr. m. sv. N.	Boža
23 Četrtek	Telovo	10 Četrtek	Simon 3.	Milorad
24 Petek	Mar. D., pom. kristj.	11 Petak	Čiril i Metod	Cveta
25 Sobota	Urban I., p.	12 Subota	Sv. Epifan	Zdestan
Prilika o veliki večerji. (Lk 14, 16—24.)				
26 Nedelja	2. pobink. ned.	13 Nedelja	Glikerija	Dragica
27 Ponedeljek	Janez I., p.	14 Ponedeljak	Isidor	Volkašin
28 Torek	Avguštin; Viljem	15 Utorak	Pahomije	Jaromir
29 Sreda	Marija Magd.	16 Sreda	Teodor osv.	Dana
30 Četrtek	Ferdinand, kr.	17 Četrtek	Andronik, ap.	Milica
31 Petek	Angela, dev.	18 Petak	Muč. Teodor	Bojslav

Sonce stopi v znamenje dvojčkov dne 21. ob 6. uri 23 minut.

☉ 7. ob 13.07; veliko dežja — ☽ 14. ob 21.51; lepo ob severu, dež ob jugu — ☼ 21. ob 14.33; spremenljivo

☾ 29. ob 1.40 lepo

Dan zraste za 1 uro 11 minut.

B E L E Ž K E

Tujca spoštuj in bodi proti njemu vljuden. Hlapčevsko se ne vedi, ker vzbuja to v tujčevih očeh posmeh in je v sramoto vsemu narodu!

Srbsko: Јуни
Hrvatsko: Lipanj
Češko: Červen

30

Bolgarsko: Юни
Poljsko: Czerwiec
Rusko: Июнь

Dnevi		Za rimske katoličane	Dani		Za pravoslavne	Narodna imena
1	Sobota	Fortunat; Pamfil	19	Subota	Patrika	Radovan
Prilika o izgubljeni ovci in denarju. (Lk 15, 1—10.)						
2	Nedelja	3. pobink. ned.	20	Nedelja	Talalej, ev.	Velimir
3	Ponedeljek	Klotilda, kr.	21	Ponedeljak	C. K. i C. J.	Radoslava
4	Torek	Frančišek Kar.	22	Utorak	Sv. Vladimir	Dika
5	Sreda	Bonifacij	23	Sreda	Mihajlo	Dobromil
6	Četrtek	Norbert, škof	24	Četvrtak	Spasov dan	Miljutin
7	Petek	Robert, op.	25	Petak	Tr. obr. gl. P.	Bogomil
8	Sobota	Medard, škof	26	Subota	Karpo, ap.	Svetin
Čudežni ribji lov. (Lk 5, 1—11.)						
9	Nedelja	4. pobink. ned.	27	Nedelja	Teratont	Dostana
10	Ponedeljek	Marjeta, kr.	28	Ponedeljak	Nikita, ep.	Rusmir
11	Torek	Barnaba, ap.	29	Utorak	Teodosija	Hrvoje
12	Sreda	Janez Fakund, sp.	30	Sreda	Isakije, pr.	Zorica
13	Četrtek	Anton Padovanski	31	Četvrtak	Jeremije, ap.	Zlatana
14	Petek	Bazilij, škof	1	Petak	Justin	Bislav
15	Sobota	Vid in tovariši, muč.	2	Subota	Ničifor	Dragomir
O grehu v misli in besedi. (Mt 5, 20—24.)						
16	Nedelja	5. pobink. ned.	3	Nedelja	Duhovi	Tratomir
17	Ponedeljek	Adolf, škof	4	Ponedeljak	Duhov. pon.	Bodin
18	Torek	Efrem Sirski, c. uč.	5	Utorak	Duhov. utorak	Bogdan
19	Sreda	Gervazij in Protazij	6	Sreda	Visarion	Milava
20	Četrtek	Silverij, p.	7	Četvrtak	Teodor, ap.	Nenadej
21	Petek	Alojzij	8	Petak	Teodor, str.	Miloš
22	Sobota	Ahacij, muč.	9	Subota	Čirilo, arh.	Gostimir
Jezus nasiti štiri tisoč mož. (Mk 8, 1—9.)						
23	Nedelja	6. pobink. ned.	10	Nedelja	Timotije	Višeslav
24	Ponedeljek	Kres; Janez Krstnik	11	Ponedeljak	Bartolomej	Janislav
25	Torek	Viljem, op.	12	Utorak	Onufrije	Grlica
26	Sreda	Vigilij, muč.	13	Sreda	Akilina	Hrana
27	Četrtek	Ladislav, kr.	14	Četvrtak	Pr. Jelisije	Ladislav
28	Petek	Vidov dan	15	Petak	Vidov dan	Zorana
29	Sobota	Peter in Pavel, ap.	16	Subota	Tihon, čud.	Peroslav
O lažnivih prerokih. (Mt 7, 15—21.)						
30	Nedelja	7. pobink. ned.	17	Nedelja	Manojlo, muč.	Predislav

Sonce stopi v znamenje raka dne 21. ob 14. ur 37 minut.
 ☉ 6. ob 2.05; hladno in dež — ☽ 13. ob 2.59; hladno in dež — ☼ 20. ob 0.02; lepo — ☾ 27. ob 19.13;
 lepo ob severu, dež ob jugu
 Dan zraste do 21. za 16 minut in se skrči do 30. za 3 minute.

M A L I S R P A N - J U L I J

Srbsko: Јули
Hrvatsko: Srpanj
Češko: Červenec

31 dni

Bolgarsko: Юли
Poljsko: Lipiec
Rusko: Июль

Dnevi	Za rimske katoličane	Dani	Za pravoslavne	Narodna imena
1 Ponedeljek	Teobald, pušč.	18 Ponedeljak	Leontije	Bogoslav
2 Torek	Obisk Mar. Dev.	19 Utorak	Ap. Juda	Dragonama
3 Sreda	Heliodor, škof	20 Sreda	Metodije	Nada
4 Četrtek	Urh, škof	21 Četvrtak	Julian, Tar.	Belizar
5 Petek	Ciril in Metod ☉	22 Petak	Jevsehije, ep.	Dobruška
6 Sobota	Izaija, pr.	23 Subota	Agripina	Domogoj
O krivičnem hišniku. (Lk 16, 1—9.)				
7 Nedelja	8. pobink. ned.	24 Nedelja	P. Jov. Krst.	Negoda
8 Ponedeljek	Elizabeta, kr.	25 Ponedeljak	Fevronije	Milolika
9 Torek	Veronika Jul., d.	26 Utorak	David, pr.	Hvalimir
10 Sreda	Amalija, dev.	27 Sreda	Pr. Samson	Ljubica
11 Četrtek	Pij I., p.	28 Četvrtak	Pr. Čir. i J.	Medo
12 Petek	Mohor in F., m ☽	29 Petak	Petrov dan	Draguška
13 Sobota	Marjeta, d. m.	30 Subota	Sabor 12 ap.	Dragan
Jezus joka nad Jeruzalemom. (Lk 19, 41—47.)				
14 Nedelja	9. pobink. ned.	1 Nedelja	Juli. Kuz. i Dam.	Svobodin
15 Ponedeljek	Vladimir, kr.	2 Ponedeljak	Polag. h. B.	Vladimir
16 Torek	Mar., dev. Karm.	3 Utorak	Muč. Jakint	Bogdan
17 Sreda	Aleš, spoz.	4 Sreda	Andrija	Držislav
18 Četrtek	Miroslav	5 Četvrtak	Atanasije	Miroslav
19 Petek	Vincenc Pavl. ☽	6 Petak	Prp. Sisoje	Radoš
20 Sobota	Elija, pr.	7 Subota	Toma i Akak.	Česlav
Prilika o farizeju in cestninarju. (Lk 18, 9—14.)				
21 Nedelja	10. pobink. ned.	8 Nedelja	Prokopije	Zora
22 Ponedeljek	Mar. Magd., spok.	9 Ponedeljak	Pankratije	Pribina
23 Torek	Apolinarij, sk. m.	10 Utorak	45 muč. u Nik.	Brana
24 Sreda	Kristina, dev.	11 Sreda	Eufimija	Ratimir
25 Četrtek	Jakob	12 Četvrtak	Prokle i Il.	Boljedrag
26 Petek	Ana, mati D. M.	13 Petak	Sab. arh. T.	Jana
27 Sobota	Natalija, m. ☾	14 Subota	Ap. Akila	Dušan
Jezus ozdravi gluho nemega. (Mk 7, 31—37.)				
23 Nedelja	11. pobink. ned.	15 Nedelja	Kirik i Jul.	Svetomir
29 Ponedeljek	Marta, dev.	16 Ponedeljak	Antinogen	Dobriča
30 Torek	Abdon in Senen, m.	17 Utorak	Bl. Marina	Vitodrag
31 Sreda	Ignacij	18 Sreda	Muč. Jak. i Em.	Jelenica

Sonce stopi v znamenje leva dne 23. ob 1. uri 34 minut.

☉ 5. ob 12.28; veliko dežja — ☽ 12. ob 7.35; spremeljivo — ☽ 19. ob 10.55; veliko dežja ☾ 27. ob 12.29;
veliko dežja

Dan se skrči za 50 minut.

B E L E Ž K E

Jugoslavija se je rodila iz potokov prelite krvi jugoslovenskega naroda, zato veruj v obstoj in edinstvo kraljevine Jugoslavije!

VELIKI SRPAN-AVGUST

Srbsko: Avgust
Hrvatsko: Kolovoz
Češko: Srpen

31 dni

Bolgarsko: Avgust
Poljsko: Sierpień
Rusko: Август

Dnevi	Za rimske katoličane	Dani	Za pravoslavne	Narodna imena
1 Četrtek	Vezi Petra, ap.	19 Četvrtak	Matrina	Dedomir
2 Petek	Porciunkula	20 Petak	Pr. Ilija	Bojan
3 Sobota	Najd. Štefana ☉	21 Subota	Simeon i Jov.	Mirača
Prilika o usmiljenem Samarijanu. (Lk 10, 23—37.)				
4 Nedelja	12. pobink. ned.	22 Nedelja	Mar. Magd.	Ljubačica
5 Ponedeljek	Marija Snežnica	23 Ponedeljak	Trofim i T.	Predobra
6 Torek	Gosp. spremenjenje	24 Utorak	Hristina	Vlastica
7 Sreda	Kajetan, spozn.	25 Sreda	Smrt p. Ane	Vidojka
8 Četrtek	Cirijak in tov., m.	26 Četvrtak	Paraskeva	Godeslav
9 Petek	Afra, m.; Roman	27 Petak	Pantelija	Našemir
10 Sobota	Lovrenc, m. ☽	28 Subota	Prohor	Jurica
Jezus ozdravi deset gobavih. (Lk 17, 11—19.)				
11 Nedelja	13. pobink. ned.	29 Nedelja	Kalinik	Bolemir
12 Ponedeljek	Klara, dev.	30 Ponedeljak	Ap. Sila	Dobrogost
13 Torek	Kasijan in Hipolit	31 Utorak	Jevdokim	Davola
14 Sreda	Evzebij, sp.	1 Sreda	N. Krst G.	Dobrina
15 Četrtek	Vnebovzetje M. D.	2 Četvrtak	Pr. m. ev. St.	Budinja
16 Petek	Rok, spozn.	3 Petak	Isakije	Nemira
17 Sobota	Emilija, dev.	4 Subota	7 detiča u E.	Radigoj
O božji previdnosti. (Mt 6, 24—33.)				
18 Nedelja	14. pobink. ned. ☉	5 Nedelja	Evgenije	Branislava
19 Ponedeljek	Ludovik Tol., škof	6 Ponedeljak	Preobraženje	Ljudevit
20 Torek	Bernard, op.	7 Utorak	Dometije	Zarka
21 Sreda	Ivana Fr. Šantalska	8 Sreda	Emilijan	Mirjana
22 Četrtek	Timotej, m.	9 Četvrtak	Ap. Katija	Ostrivoj
23 Petek	Filip Benicij	10 Petak	Lavrentije	Bogovoljka
24 Sobota	Jernej, ap.	11 Subota	Muč. Euplo	Borivoj
Jezus obudi mladeniča. (Lk 7, 11—16.)				
25 Nedelja	15. pobink. ned.	12 Nedelja	Muč. Fotije	Dragorad
26 Ponedeljek	Cefirin, p. ☾	13 Ponedeljak	Maksim, prop.	Perunika
27 Torek	Jožef Kal., sp.	14 Utorak	Pr. Mihej	Zlatko
28 Sreda	Avguštin, c. muč.	15 Sreda	Vel. Gospojina	Milogaj
29 Četrtek	Obglav. Janeza Krst.	16 Četvrtak	Muč. Diomid	Želided
30 Petek	Roža Limanska, d.	17 Petak	Miron i Str.	Milka
31 Sobota	Rajmund, sp.	18 Subota	Olor i Lavra	Mildrag

Sonce stopi v znamenje device dne 23. ob 8. uri 23 minut.

☉ 3. ob 21.09; lepo ob severu, dež ob jugu — ☽ 10. ob 13.00; veliko dežja — ☿ 18. ob 0.02; lepo —

♄ 26. ob 4.33; dež

Dan se skrči za 1 uro 25 minut.

K I M A V E C - S E P T E M B E R

Srbsko: Centembar

Hrvatsko: Rujan

Češko: Září

30 dni

Bolgarsko: Септември

Poljsko: Wrzesień

Rusko: Сентябрь

Dnevi		Za rimske katoličane	Dani		Za pravoslavne	Narodna imena
Jezus ozdravi vodeničnega (Lk 14, 1—11.)						
1	Nedelja	16. pobink. ned.	19	Nedelja	Andrej str.	Mladin
2	Ponedeljek	Štefan, kr.	20	Ponedeljak	Samujilo	Miljeva
3	Torek	Doroteja in tov.	21	Utorak	Ap. Tadej	Lepa
4	Sreda	Rozalija, d.	22	Sreda	Agatonik	Nedamisel
5	Četrtek	Lavrencij Just, šk.	23	Četvrtak	Irenej, ep.	Nedeljka
6	Petek	Kraljev roj. dan	24	Petak	Rodjendan kr. P. II.	Radonica
7	Sobota	Regina, d. m.	25	Subota	Vartolomej	Mrena
O največji zapovedi (Mt 22, 34—46.)						
8	Nedelja	17. pobink. ned.	26	Nedelja	Andrijan	Gostinja
9	Ponedeljek	Peter Klaver, sp.	27	Ponedeljak	Pr. Timen	Vsemir
10	Torek	Nikolaj Voledski	28	Utorak	Pr. Mojsije	Rakita
11	Sreda	Erna, d.	29	Sreda	U. gl. J. Kr.	Slaven
12	Četrtek	Ime Marijino	30	Četvrtak	Aleks. Jov.	Večedrag
13	Petek	Frančišek K., sp.	31	Petak	Pol. č. p. Bog.	Zremil
14	Sobota	Pov. sv. Križa	1	Subota	Simeon	Znanoslav
Jezus ozdravi mrtvoudnega. (Mt 9, 1—8.)						
15	Nedelja	18. pobink. ned.	2	Nedelja	Mamant i Jov.	Svegoj
16	Ponedeljek	Ljudmila, vd.	3	Ponedeljak	Antun Ink.	Sodimir
17	Torek	Lambert, škof	4	Utorak	Vavila i m.	Prvan
18	Sreda	Irena, muč.	5	Sreda	Zaharija	Sokolica
19	Četrtek	Januvarij, muč.	6	Četvrtak	Evdoksije	Vitodrag
20	Petek	Evstahij, m.	7	Petak	Sozont	Morana
21	Sobota	Matevž, ap. in ev.	8	Subota	Mala Gospojina	Blagoslav
Prilika o kraljevi ženitnini. (Mt 22, 1—14.)						
22	Nedelja	19. pobink. ned.	9	Nedelja	Joakim i Ana	Celimir
23	Ponedeljek	Tekla, d. m.	10	Ponedeljak	Muč. Mitrona	Slavna
24	Torek	M. D., reš. ujetn.	11	Utorak	Pr. Teodora	Sadivoj
25	Sreda	Kamil in tov., m.	12	Sreda	Autonomije	Uroš
26	Četrtek	Ciprijan, muč.	13	Četvrtak	Kornilije	Stoj斯拉va
27	Petek	Kozma in Damj., m.	14	Petak	Krstov dan	Radomira
28	Sobota	Venčeslav, kr.	15	Subota	Vm. Nikita	Vidica
Jezus ozdravi sina kraljevega uradnika. (Jan 4, 46—53.)						
29	Nedelja	20. pobink. ned.	16	Nedelja	Evmenije, ep.	Stojan
30	Ponedeljek	Hieronim, c. uč.	17	Ponedeljak	Sv. Sofija	Jekica

Sonce stopi v znamenje tehtnice dne 23. ob 5. uri 46 minut.

● 2. ob 5.15; dež — ☽ 8. ob 20.32; lepo ob severu, dež ob jugu — ☼ 16. ob 15.41; spremenljivo —

☾ 24. ob 18.47; lepo, ob jugu ali jugozapadniku dež

Dan se skrči za 1 uro 33 minut.

B E L E Ž K E

V I N O T O K - O K T O B E R

Srbsko: Oktobar
Hrvatsko: Listopad
Češko: Říjen

31 dni

Bolgarsko: Октомври
Poljsko: Październik
Rusko: Октябрь

Dnevi		Za rimske katoličane	Dnevi		Za pravoslavne	Narodna imena
1	Torek	Remigij, škof ☉	18	Utorak	Evmenije	Semislava
2	Sreda	Angeli varuhi	19	Sreda	Trofim	Miran
3	Četrtek	Terezika Deteta J.	20	Četvrtak	Muč. Jevstat	Vitomir
4	Petek	Francišek Ser. sp.	21	Petak	Ap. Kodrat	Tegodrag
5	Sobota	Placid in tov., m.	22	Subota	Foka i Jona	Dumnuka
Prilika o neusmiljenem hlapcu. (Mt 18, 23—35.)						
6	Nedelja	21. pobink. ned.	23	Nedelja	Z. Jov. Krst.	Brunoslav
7	Ponedeljek	Marija kr. sv. rož. v.	24	Ponedeljak	Simon	Dragonika
8	Torek	Brigita, vd. ☽	25	Utorak	Mati Jevrosima	Dragosta
9	Sreda	Dionizij, škof	26	Sreda	Smrt Jov. ev.	Svetina
10	Četrtek	Francišek Bor., sp.	27	Četvrtak	Kalistrat	Stremil
11	Petek	Nikazij	28	Petak	Hariton	Negoslava
12	Sobota	Maksimilijan, škof	29	Subota	Miholj dan	Drugislav
O davku cesarju. (Mt 22, 15—21.)						
13	Nedelja	22. pobink. ned.	30	Nedelja	Grigorije	Rosica
14	Ponedeljek	Kalist, pap. m.	1	Ponedeljak	P. Bog.	Sestrena
15	Torek	Terezija, dev. ☽	2	Utorak	Kiprijan	Radislav
16	Sreda	Gal, op. ☽	3	Sreda	Dionisije	Velena
17	Četrtek	Jadвига, kr.	4	Četvrtak	Stevan Št.	Mira
18	Petek	Luka, evang.	5	Petak	Haritina	Travica
19	Sobota	Peter Alkant., sp.	6	Subota	Ap. Toma	Stojgoj
Jezus obudi Jajrovo hčer. (Mt 9, 18—26.)						
20	Nedelja	23. pobink. ned.	7	Nedelja	Srdjev dan	Raša
21	Ponedeljek	Uršula, d. m.	8	Ponedeljak	Pr. Pelagija	Stojslav
22	Torek	Kordula, m.	9	Utorak	Ap. Jak. Alf.	Zorislav
23	Sreda	Klotilda, m.	10	Sreda	Evlampije	Živka
24	Četrtek	Rafael, nadangel ☽	11	Četvrtak	Ap. Filip	Blagota
25	Petek	Krizant in Darija	12	Petak	Prov. i Tar.	Zlatija
26	Sobota	Evarist, p.	13	Subota	Karp. i Pap.	Vranica
O božjem kraljestvu. (Jan 18, 33—37.)						
27	Nedelja	24. pobink. ned.	14	Nedelja	Pr. i Parask.	Srebra
28	Ponedeljek	Simon in Juda, ap.	15	Ponedeljak	Jeft. i Luka	Mila
29	Torek	Narcis, škof	16	Utorak	Muč. Longin	Gradimir
30	Sreda	Alfonz Rodrig., ☽	17	Sreda	Pr. Osija	Vladika
31	Četrtek	Volbenk, škof	18	Četvrtak	Ev. Luka	Gorazd

Sonce stopi v znamenje škorpiona dne 23. ob 14. uri in 40 minut.

☽ 1. ob 13.41; veliko dežja — ☽ 8. ob 7.18; spremenljivo — ☽ 16. ob 9.15; dež, ob vzhodniku sneg

☽ 24. ob 7.04; dež, ob vzhodniku sneg — ☽ 30. ob 23.03; lepo

Dan se skrči za 1 uro 33 minut.

B E L E Ž K E

Bodi ponosen na svojo jugoslovensko domovino, na svoj narod in poslužuj se vsepovsod le materine govorice! Ljubi jo kot svetinjo, ki ti jo je zapustila rodna mati!

L I S T O P A D - N O V E M B E R

Srbsko: Ноембар
Hrvatsko: Studeni
Češko: Listopad

30 dni

Bolgarsko: Ноември
Poljsko: Listopad
Rusko: Ноябрь

Dnevi	Za rimske katoličane	Dani	Za pravoslavne	Narodna imena
1 Petek 2 Sobota	God vseh svetnikov Spomin vernih duš	19 Petak 20 Subota	Pr. Jomlo Artenije	Ljubomil Zdanila
Jezus med viharjem v ladji spi. (Mt 8, 23—27.)				
3 Nedelja 4 Ponedeljek 5 Torek 6 Sreda 7 Četrtek 8 Petek 9 Sobota	25. pobink. ned. Karel Bor., šk. Emerik, spozn. Lenart, op. Engelbert Bogomir, škof Božidar, m.	21 Nedelja 22 Ponedeljak 23 Utorak 24 Sreda 25 Četvrtak 26 Petak 27 Subota	Ilarion Averkije Ap. Jakob Muč. Areta Markijan Mitrov dan Muč. Nestor	Bogomil Dragomir Savina Ratislav Zdenko Nežir Sebislav
O dobrem semenu. (Mt 13, 24—30.)				
10 Nedelja 11 Ponedeljek 12 Torek 13 Sreda 14 Četrtek 15 Petek 16 Sobota	26. pobink. ned. Martin, škof Martin, papež, m. Stanislav Kostka Borislava; Jozafat Leopold, kr. Otmar, op.	28 Nedelja 29 Ponedeljak 30 Utorak 31 Sreda 1 Četvrtak 2 Petak 3 Subota	Tarent i H. Anastasija Zinovije Stah. i A. Kuzman Akidin Djirdjic	Golobica Višnjica Davorin Nevenka Borislava Volčica Večerin
Prilika o gorčičnem zrnu. (Mt 13, 31—35.)				
17 Nedelja 18 Ponedeljek 19 Torek 20 Sreda 21 Četrtek 22 Petek 23 Sobota	27. pobink. ned. Hilda; Odon, op. Elizabeta, kr. Felix Val., sp. Darovanje M. D. Cecilija, d. m. Klemen, p.	4 Nedelja 5 Ponedeljak 6 Utorak 7 Sreda 8 Četvrtak 9 Petak 10 Subota	Pr. Janičije Galaktije Pavao, arh. 33 mučenika Sab. i Mih. Muč. Onisifor Erasto i dr.	Ljubava Oliva Imica Vladiboj Grmislav Jezdimir Ravijola
O razdejanju Jeruzalema. (Mt 24, 15—35.)				
24 Nedelja 25 Ponedeljek 26 Torek 27 Sreda 28 Četrtek 29 Petek 30 Sobota	28. pobink. ned. Katarina, d. m. Konrad Virgilij, škof Eberhart, škof Saturnin, m. Andrej, ap.	11 Nedelja 12 Ponedeljak 13 Utorak 14 Sreda 15 Četvrtak 16 Petak 17 Subota	Stevan D. Jovan, Mil. Jovan, Zl. Ap. Filip Muč. Gurije Ap. Matej Grigorije	Jeca Kolomir Zdedrag Vedrana Lelija Skoromir Hrabroslav

Sonce stopi v znamenje **strelca** dne 22. ob 11. uri 49 minut.

☾ 6. ob 22.08; lepo — ☼ 15. ob 3.23; sneg in vihar — ☾ 22. ob 17.36; lepo — ☼ 29. ob 9.42; dež.
ob vzhodniku sneg

Dan se skrči za 1 uro 10 minut.

B E L E Ž K E

GRUDEN - DECEMBER

Srbsko: Децембар
Hrvatsko: Prosinec
Češko: Prosinec

31 dni

Bolgarsko: Декември
Poljsko: Grudzień
Rusko: Декабрь

Dnevi		Za rimske katoličane	Dani		Za pravoslavne	Narodna imena
O poslednji sodbi. (Lk 21, 25—33.)						
1	Nedelja	Prva advent. ned.	18	Nedelja	Ujedinjenje	Božena
2	Ponedeljek	Bibijana, d.	19	Ponedeljak	Pr. Avdije	Tihomir
3	Torek	Frančišek Ksav., sp.	20	Utorak	Grigorije	Sveljub
4	Sreda	Barbara, dev.	21	Sreda	Vavedenije	Velika
5	Četrtek	Saba, op.	22	Četvrtak	Ap. Filimon	Sojana
6	Petek	Miklavž, škof	23	Petak	Amfiloh, ep.	Vladovita
7	Sobota	Ambrož, škof	24	Subota	Vm. Katarina	Veselin
Janez Kr. pošlje svoja učence do Jezusa. (Mt 11, 2—10.)						
8	Nedelja	Druga adv. ned.	25	Nedelja	Kliment	Rodana
9	Ponedeljek	Peter Fourier, škof	26	Ponedeljak	Alimpije	Savica
10	Torek	Lavretanska M. B.	27	Utorak	Jakov, Perz.	Dražič
11	Sreda	Damaz, p.	28	Sreda	Stevan i Ir.	Gojica
12	Četrtek	Aleksander, muč.	29	Četvrtak	Muč. Paramon	Širolav
13	Petek	Lucija, d. m.	30	Petak	Andrija, ap.	Vitača
14	Sobota	Spiridion, op.	1	Subota	Naum	Vojmir
Janez Krstnik pričuje o Kristusu. (Jan 1, 19—28.)						
15	Nedelja	Tretja advent. ned.	2	Nedelja	Uroš, car S.	Cvetana
16	Ponedeljek	Albina, d. m.	3	Ponedeljak	Sofronije	Jaronega
17	Torek	Lazar, škof	4	Utorak	Barbara, vm.	Strojslav
18	Sreda	Gracijan, škof	5	Sreda	Sv. Sava sev.	Ljubonega
19	Četrtek	Urban V.	6	Četvrtak	Sv. Nikola	Uglješa
20	Petek	Evgenij in Makarij	7	Petak	Ambrosije	Boživoj
21	Sobota	Tomaž, ap.	8	Subota	Patapije	Tomislav
Janez Kr. poklican v službo predhodnika. (Lk 3, 1—6.)						
22	Nedelja	Četrta adv. ned.	9	Nedelja	Zač. Bogor.	Zvezdana
23	Ponedeljek	Viktorija, d. m.	10	Ponedeljak	Jov, d. Srp.	Ozrislav
24	Torek	Adam in Eva	11	Utorak	Danilo, st.	Dunja
25	Sreda	Božič; Roj. Gosp.	12	Sreda	Spiridion	Žitogoj
26	Četrtek	Štefan, m.	13	Četvrtak	Evstatije	Zlatka
27	Petek	Janez Evangelist, ap.	14	Petak	Tirso i dr.	Pelislav
28	Sobota	Nedolžni otročiči	15	Subota	Eleverije	Zorica
Simeon in Ana oznanjujeta Gospoda. (Lk 2, 33—40.)						
29	Nedelja	1. po razgl. Gosp.	16	Nedelja	Pr. Agej	Vrholav
30	Ponedeljek	Evgenij, škof	17	Ponedeljak	Danilo i 3 muč.	Branimir
31	Torek	Silvester, p.	18	Utorak	Sevastijan	Blažena

Sonce stopi v znamenje kozla dne 22. 55 minut po polnoči.

☾ 6. ob 17.01; lepo — ☼ 14. ob 20. 38; dež in sneg — ☾ 22. ob 2.45; sneg in vihar — ☼ 28. ob 21.56;
dež in sneg

Dan se skrči do 22. za 16 minut in zraste do 31. za 2 minuti.

B E L E Ž K E

Kupuj le domače izdelke pri zavednih, narodnih trgovcih! Ne kupuj tujih izdelkov ne doma, ne v tujini!

Poštna in brzojavna pristojbina

I. V TUZEMSKEM PROMETU.

1. Pisma. a) V lokalnem (krajevnem) prometu do 20 g din 1, nad 20 g kakor v medkrajevnem prometu. b) V medkrajevnem prometu do 20 g din 1.50, nad 20 do 50 g din 2, nad 50 do 250 g din 3.50, nad 250 g din 5, nad 500 do 1000 g din 10.

2. Dopisnice, odprte, komad din 1.

3. Tiskovine: (Obseg največ 45×45 cm; v zvitkih 75×10 cm, v obliki karte 12×18 cm) do 50 g 25 p; za vsakih nadaljnjih 50 g 25 p več. Največja teža 2000 g.

4. Priporočene pošiljke. a) Pristojbina za priporočeno v lokalnem prometu din 2. b) Pristojbina za priporočeno v medkrajevnem prometu din 3.

5. Pisma z označeno vrednostjo. a) Po teži kakor za priporočena pisma. b) Po vrednosti, določanje pristojbine.

6. Zavoji (paketi). a) Po teži do 1 kg din 3.—, nad 1 kg do 3 kg din 6, nad 3 kg do 5 kg: prvi pas do 100 km 7 din, drugi pas do 300 km 8 din, tretji pas nad 300 km 22 din. Nad 5 do 20 kg: prvi pas do 100 km 8 din, drugi pas do 300 km 12 din, tretji pas nad 300 km 16 din. Nad 10 kg do 15 kg: prvi pas 12 din, drugi pas do 300 km 16 din, tretji pas nad 300 km 22 din. Nad 10 do 20 kg: prvi pas 22 din, drugi pas do 300 km 30 din, tretji pas nad 300 km 40 din. Nad 20 do 25 kg: prvi pas 30 din, drugi pas do 300 km 40 din, tretji nad 300 km 50 din. b) Po vrednosti so pristojbine do 100 din 1 din, od 100 do 500 din 2 din, od 500 do 1000 din 5 din, od 1000 do 5000 din 10 din, od 5000 do 6000 din 11 din, od 6000 do 7000 din 12 din. Dalje za vsakih 1000 din vrednosti 1 din več. c) **Dostavnina** znaša za 1 kg do 5 kg 2 din, od 5 kg do 10 kg 4 din, od 10 kg do 25 kg 6 din. d) **Obvestnina** je za vse vrste 1 din. e) **Pristojbina za povzetje:** do 50 din 2 din, do 100 din 3 din, do 300 din 4 din, do 500 din 5 din, do 1000 din 6 din, do 2000 din 8 din, do 3000 din 9 din, do 4000 din 10 din, do 5000 din 12 din.

7. Nakaznice. a) Pristojbina za nakaznice znaša: do 50 din po 1.50, za 50 do 100 din po 2 din, za 100 do 250 din po 3, za 250 do 500 din po 4 din, za 500 do 750 din po 5 din, za 750 do 1000 din po 6 din, za 1000 do 1500 din po 7 din, za 1500 do 2000 din po 8 din, za 2000 do 2500 din po 9 din, za 2500 do 3000 din po 9.50 din, za 3000 do 3500 din po 10 din, za 3500 do 4000 din po 10.50, za 4000 do 4500 din po 11 din, za 4500 do 5000 din po 11.50 din. V tej pristojbini je

vsebovana tudi pristojbina za izplačilo nakaznice na domu. b) Pristojbina za izplačilo na domu, ki se pobira od prejemnika samo za nakaznice iz inozemstva in za čekovne nakaznice, znaša: do 50 din 0.50 din, do 1000 din 1 din, do 5000 din 2 din.

8. Čekovne nakaznice. a) Do 500 din 0.50 din, nad 500 din 1 din.

Državne ustanove, ki so oproščene pristojbine za poštna nakaznice, so oproščene tudi te pristojbine kakor pri poštnih nakaznicah. Prav tako so oproščene čekovne pristojbine v prometu z nakaznicami, ki ga vrši Poštna hranilnica.

Pristojbina za sporočila na hrbtu nakaznice se ukine.

9. Čekovne položnice. Za pošiljke do 100 din po 0.50 din, za 100 do 250 din po 0.75 din, za 250 do 500 din po 1 din, za 500 do 1000 din po 1.50 din, za 1000 do 2500 din po 2 din, za 2500 do 5000 din po 2.50 din, za 5000 do 10.000 din po 3 din, za 10.000 do 25.000 din po 4 din, za 25.000 do 50.000 din po 5 din, nad 50.000 do 100.000 din po 6 din. Za vsakih nadaljnjih 100.000 din in za sleherni manjši zaključni znesek po 1 din.

10. Odkupne pošiljke. Pristojbina za dostavo 1 din.

11. Poštni nalogi. Pristojbina za dostavo 2 din.

12. Naročnina za poštni predal. Za predal brez ključa mesečno 15 din, s ključem 20 din.

13. Zaprte torbe. Mesečna pristojbina 15 din.

14. Obvestila o nenaročenih zavojih. Plača pošiljatelj 1.50 din.

15. Poste restante. Pristojbina za hranitev pisem itd. pri pošti 0.50 din.

16. Dostava vrednostnih pisem in zavojev na dom. a) Za pisma z označeno vrednostjo 1 din. b) Za zavoje do 5 kg 2 din, nad 5 kg 5 din.

17. Pooblastila. a) Če velja pooblastilo za en primer, znaša pristojbina 1 din. b) Za pooblastila od 15 dni do enega leta 5 din.

18. Brzojavna služba. a) Pristojbina za besedo 0.60 din. b) Pristojbina za potrdilo 2 din. Najnižja pristojbina je tista, ki velja za brzojavko z 10 besedami.

II. INOZEMSKI PROMET.

1. Pisma: do 20 g teže 4 din; za ostalih nadaljnjih 20 g ali del te teže 2 din; priporočnina 4 din, za Italijo do 20 g teže 3 din; priporočnina 4 din, za Češkoslovaško do 20 g teže 3 din in za vsakih nadaljnjih 20 g 2 din; priporočnina 3 din, za Grčijo do 20 g teže 3 din; priporočnina 3 din,

za Rumunijo do 20 g teže 3 din, priporočnina 3 din, za Turčijo do 20 g teže 3 din; priporočnina 3 din.

2. Dopisnice: navadne 2 din, za Italijo 1.50 din, za Češkoslovaško 1.50 din, za Grčijo 1.50 din, za Rumunijo 1.50 din, za Turčijo 1.50 din.

3. Tiskovine: do 50 g 50 p; za vsakih 50 g 50 p več; za tiskovine v Češkoslovaško veljajo pristojbine za tuzemstvo. Za slepce: do 500 g 20 p; za vsakih 500 g 50 p več.

4. Vzorci brez vrednosti: do 100 g 1 din; za vsakih 50 g 50 p več.

5. Poslovni papirji: do 300 g 3 din; za vsakih 50 g 50 p več.

6. Mešane pošiljke: kakor za vzorce; če so poslovni papirji vmes, kakor za poslovne papirje.

7. Priporočnina 4 din.

8. Ekspresnina 6 din.

9. Povratnica: pri predaji 3 din, po predaji 6 din.

10. Poizvednica: 6 din.

11. Preklje pošiljke, izprememba naslova: 6 din.

12. List za odgovor: 6 din.

13. Pristojbina za ocarinjenje pisemskih pošilk: 3 din.

14. Vrednostna pisma: promet sedaj dovoljen z Albanijo, Avstrijo, Belgijo, Bolgarijo, Češkoslovaško, Egiptom, Francijo, Gdanskim, Italijo; Madžarsko, Nemčijo, Poljsko, Rumunijo, Švedsko, Švico, Turčijo in Veliko Britanijo; teža 2 kg, vrednost 3000 din; teža pristojbina kakor za priporočene pošiljke iste teže, vrednostna 5 din. Za pošiljatev je potrebno posebno dovoljenje finančnega oblastva.

15. Zavitki (paketi) — pojasnila o pošiljlatvi se dobe pri vsaki pošti.

Državne takse

I. MENICE

Od vseh vrst menic, neglede na to, ali so izdane v državi ali v inozemstvu, če so izplačane v državi, kakor tudi od menic, izdanih v državi, neglede na to, ali so izplačane v državi ali v inozemstvu, in ne glede na to, za koliko časa so izdane, se plačuje:

preko	300 din	do	600 din	1 din
	600	"	1.200	" . . . 1.50
"	1.200	"	2.000	" . . . 2.—
"	2.000	"	3.200	" . . . 4.—
"	3.200	"	5.000	" . . . 6.50
"	5.000	"	6.800	" . . . 10.—
"	6.800	"	10.400	" . . . 13.50
"	10.400	"	14.000	" . . . 19.—
"	14.000	"	20.000	" . . . 25.—
"	20.000	"	26.000	" . . . 34.—
"	26.000	"	32.000	" . . . 43.—
"	32.000	"	38.000	" . . . 52.—
"	38.000	"	44.000	" . . . 61.—
"	44.000	"	50.000	" . . . 70.—
"	50.000	"	60.000	" . . . 79.—
"	60.000	"	70.000	" . . . 94.—
"	70.000	"	80.000	" . . . 109.—
"	80.000	"	90.000	" . . . 124.—
"	90.000	"	100.000	" . . . 139.—
"	100.000	"	125.000	" . . . 154.—
"	125.000	"	150.000	" . . . 192.—
"	150.000	"	175.000	" . . . 230.—
"				" . . . 268.—

preko	175.000 din	do	200.000 din	. . . 306.—
"	200.000	"	250.000	" . . . 382.—
"	250.000	"	300.000	" . . . 458.—
"	300.000	"	350.000	" . . . 534.—
"	350.000	"	400.000	" . . . 610.—
"	400.000	"	500.000	" . . . 760.—
"	500.000	"	750.000	" . . . 1010.—
"	750.000	"	1.000.000	" . . . 1260.—
"	1.000.000	"	1.250.000	" . . . 1510.—
"	1.250.000	"	1.500.000	" . . . 1760.—
"	1.500.000	din od vsakih 1000 din	še po 1 din.	Znesek izpod 1000 din se jemlje za popolnih 1000 din.

II. KUPNOPRODAJNE POGODBE

Taksa se pobira po vrednosti in sicer:

pri premičninah	 1%
pri nepremičninah	 4%

III. KOLEK ZA POBOTNICE

Od zneska 10 din dalje	 1/2%
od priznanic o prejeti najemnini	
do 500 din	 1 din
od 500 din do 1000 din	 2 "
" 1000 din do 2000 din	 5 "
" 2000 din do 3000 din	 10 "
nad 3000 din za vsakih 100 din	še 25 par.

Hišni lastniki so zavezani izdajati najemnikom priznanico na monopolskih obrazcih, ker se sicer kaznujejo s trikratno prikrajšano takso.

IV. ZAKUPNE POGODBE

Za pogodbe ali listine, s katerimi se dajo nepotrošne stvari — izvzemši zgradbe, stanovanja in lokali — ali pravici v zakup, po trajanju in vrednosti zakupa taksa 1⁰/₀, ki se prilepi v kolekih na pogodbo.

V. NAJEMNE POGODBE

Za pogodbe o najemu zgradbe, stanovanj in lokalov po višini letne najemnine, neglede na dobo nad 2.400 din do 3.600 10 din
 „ 3.000 „ „ 6.000 din 20 „
 „ 6.000 „ „ 10.000 din 30 „
 „ 10.000 „ „ 20.000 din 50 „
 „ 20.000 „ „ 30.000 din 100 „
 „ 30.000 „ „ 50.000 din 200 „
 „ 50.000 „ pa do vsakih 100 din še 1⁰/₂⁰/₀.

Za najemne pogodbe je uporabljati monopolne obrazce, sicer 5kratna kazen.

VI. RAČUNI

Do 50 din prosto takse
 preko 50 din do 100 din 1 din
 „ 100 „ „ 300 „ 2 „
 „ 300 „ „ 500 „ 3 „
 „ 500 „ 5 „
 od vsake pole.

VII. NABAVNE KNJIŽICE

v katere vpisujejo trgovci ali obrtniki blago, ki so ga pozameznim osebam odpremili ali oddali, na leto 10 din.

VIII.

Stalne reklame do 1/2 m² površine letno 40 din
 „ 1 m² „ „ 60 „
 „ 4 m² „ „ 120 „
 preko 4 m² „ „ 250 „
 Nestalne obj., ki se nosijo po mestu 10 „
 Nestalne obj., ki se lepijo ali pritrjujejo 0.50

Slovenci!

Slovenke!

Spominjajte se

naših bratov in sester**na Primorskem, Koroškem in ob Rabi**

A. B.

Zapustili so nas za večno

Po glavni skupščini leta 1938. do zaključka koledarja za leto 1940. je Družba sv. Cirila in Metoda izgubila vsled smrti premnogo svojih zaslužnih dobrotnikov in dobrotnic, požrtvovalnih sotrudnikov in sotrudnic. Žalibog ni bilo mogoče zvedeti za vse izgube, posebno ne za one iz zasedenega ozemlja. Tudi ni bilo mogoče dobiti slik vseh pokojnih. Za bodoče prosimo vse naše prijatelje in prijateljice, posebno še naše podružnice, da sporoče družbi v Ljubljano vsak slučaj smrti oseb, ki je o njih znano, da so aktivno delovale za družbo, ozir. pri njenih podružnicah, bodisi da so bile med ustanovitelji in voditelji ali merodajni funkcionarji podružnic. O takih pokojnikih naj sporoče dan in kraj smrti in njihove zasluge za družbo. Priložijo naj tudi sliko.

Žalibog smo Slovenci v zadnjem letu izgubili še mnogo drugih osebnosti, ki so imele zasluge za narod, državo in za človeštvo sploh, toda za navajanje vseh teh izgub bi bil obseg našega koledarja pretesen. Navajamo torej v kronološki razvrstitvi le tiste pokojne, kojih delovanje je bilo v ozkih stikih z našo šolsko družbo.

družbi, ko je 100 mesečno plačo.

† 20. X. 1938. v Ljubljani: **Sajovic Karol**, višji nadzornik drž. železnic v p. Pokojnik je bil povsod, kjer je služboval, stalno član najbližje CM podružnice in drugih narodnih društev. Že v predvojni dobi je postal pokrovitelj gld. pomenilo njegovo celo

† 21. X. 1938. v Mariboru: **Založnik Ignacij**, obrtno zadružni nadzornik, je bil na vseh svojih službenih mestih agilen narodni borec. V odborih CM podružnic je deloval v Slov. Bistrici in v Celju.

† 2. XI. 1938. v Ljubljani: **Rus Jože**, ravnatelj zemljiške knjige v p., je bil že na Vrhniki več let blagajnik pri CM podružnici, od leta 1909 do premestitve v Ljubljano pa neprestano v odboru podružnice za Gorenjsko dolino v Kranjski gori.

† 16. XI. 1938. v Metliki: **Makar Agata**, roj. Češnovar, soproga veleposestnika in bivšega nar. poslanca Daka Makarja, je bila marljiva blagajničarka pri ondotni ž. CM podružnici nepretrgoma od leta 1909. do povojnih časov.

† 22. XI. 1938. v Vitanju: **Starovašnik Rudolf**, trgovec in pos., je bil vedno vsestransko delaven rodoljub. Po vojni je bil kot hotelir v Slov. Bistrici tri leta tajnik pri ondotni CM podružnici.

† 25. XII. 1938. v Šenčurju na Gorenjskem: **Grča Blaž**, biseromašnik, starosta slov. duhovščine, bivši župnik na Goriškem, je dosegel starost 93 let. V Šempasu, kjer je nazadnje župnikoval celih 24 let, je ustanovil CM podružnico, ki ji je neprestano načeloval. Ko je drugod duhovščina besno rohnela proti družbi, je leta 1912 oživel svojo podružnico ter ji zopet predsedoval do odhoda v pokoj. Pokojni je bil tudi spreten gospodarški organizator in politik. Mnogo let je bil goriški deželni poslanec ter si je kot tak stekel nevenljive zasluge za goriške Slovence.

† 30. XII. 1938. v Kranjski gori: **Černe Jakob**, hotelir in lesni trgovec, je bil od leta 1906 do konca vojne neprestano prva delovna moč pri ondotni CM podružnici (podpredsednik, tajnik, prvi odbornik). Po vojni pa sta nadomestovala očeta hči Marija in sin Stanko.

† 16. II. 1939. v Ljubljani: **Varl Ludvik**, učitelj in posestnik iz Poljčan, je bil par let tajnik pri Dravinjski CM podružnici.

† 8. I. 1939. v Ljubljani: **Vodnik Alojz**, veleindustriec (kamnoseštvo), je vse svoje življenje velikodušno podpiral CMD.

† 28. II. 1939. v Ljubljani: **Prelovec Zorko**, uradnik Mestne hranilnice in znani glasbenik, je vedno brezplačno sodeloval pri raznih prireditvah v korist CMD kot pevovodja ali dirigent.

† 3. II. 1939. v Ljubljani: **Delkin Josipina**, učiteljica v p. Pokojna je službovala večinoma (27 let) na družbini šoli pri Sv. Jakobu v Trstu ter se kot taka vneto udejstvovala pri narodnih društvih, posebno pri CMD. Pri ž. podružnici v Trstu

je bila nepretrgoma od leta 1889. do 1897. tajnica, nato pa namestnica.

† 3. III. 1939. na Jesenicah (Gor.): **Mesar Marija**, roj. Ferjan, gostilničarka in posestnica je bila od l. 1909. nepretrgoma tajnica, oziroma prva odbornica pri ondotni ž. CM podružnici.

† 13. III. 1939. v Semiču: **Ogulin Janko**, vlastelin na Vrtači in starosta Sokola, je bil v Semiču vedno glavna opora vsemu narodnemu, gospodarskemu in prosvetnemu delu. Pri ondotni CM podružnici je bil od ustanovitve do l. 1919

nepretrgoma podpredsednik. Istotako je tudi njegova soproga ga. Ivanka vedno delovala v odboru.

† 5. II. 1939. v Krškem: **Šilovinc Fran**, brivski mojster in agilen narodni delavec. Pri ondotni CM podružnici je bil mnogo let blagajnik, ozir. odbornik.

† 8. II. 1939. v Žalcu: **Goričan Marija**, gostilničarka, je bila vedno odločna narodna žena. Več let je marljivo delovala v odboru ondotne CM podružnice.

† 21. III. 1939. v Novem mestu: **Mastnak Fran**, notar v Trebnjem, je bil že kot notarski kandidat v Radečah 3 leta marljiv blagajnik pri ondotni CM podružnici. Pozneje je postal tudi pokrovitelj.

† 31. III. 1939. v Ormožu: **Rosina Ana**, učiteljica ženskih ročnih del v p. in soproga šol. upravitelja, je bila od leta 1903 nepretrgoma glavna moč pri ondotni ž. CM podružni., najprej blagajničarka, nato 6 let predsednica, končno pa podpredsednica.

† 3. IV. 1939. v Slovenjem Gradcu: **Kuhar Anton**, mesar in posestnik. Pokojnik je bil navdušen nacionalist. Zadnja tri leta pred naglo smrtjo (ponesrečil se je na vožnji) je deloval v odboru ondotne CM podružnice.

† 12. IV. 1939. v Ljubljani: **Furlani Leopold**, šol. upravitelj v pok., star 85 let. Pokojnik je pred vojno služboval v Štandrežu pri Gorici, kjer je ustanovil CM podružnico ter ji predsedoval vsa leta do prisilnega odhoda.

† 15. IV. 1939. v Petrovčah: **Razboršek Jernej**, veleposestnik, je vsa leta od ustanovitve ondotne CM podružnice (1909) marljivo z gospo soprogo vred deloval v odboru.

† 26. IV. 1939. v Trbovljah: **Kmet Marija**, vdova Tratnik, je pred vojno več let delovala v odboru ondotne ž. CM podružnice.

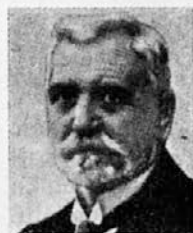
† 26. IV. 1939. v Biogradu na moru (Dalmacija): **Štrekelj Alojzij**, mnogoletni državni in deželni poslanec za Goriško, je bil celih 31 let državni vinarski veščak za Dalmacijo ter je bila obnovitev dalmatinskega vinogradništva po-

glavna njegova zasluga. Pokojnik pa ni deloval samo v svoji stroki, temveč tudi na narodnem, političnem in prosvetnem polju. V svojem rojstnem kraju v Komnu na Krasu je bil pred odhodom v Dalmacijo celih 15 let (od 1891 do 1906) tajnik CM podružnice. Dočakal je lepo starost 82 let.

† 26. IV. 1939. na Bizelj-skem (Stara vas): **Janežič Josip**, veleposestnik in v vseh narodnih zadevah merodajni mož v okraju, je bil pri ondotni CM podružnici podpredsednik od leta 1912. do 1923.

† 29. IV. 1939. v Ljubljani: **Podkrajšek Margareta**, drž. otroška vrtnarica v p., je bila za svojega službovanja v Ormožu 3 leta blagajničarka pri ondotni ž. CM podružnici, od leta 1913. do upokojitve pa tajnica pri ž. CM podružnici na Jesenicah.

† 26. V. 1939. na Verdu pri Vrhniki: **Lenarčič Josip**, veleposestnik in veleindustrijalec, je bil svak največjega dobrotnika naše družbe pok. Karola Kotnika. Pokojnik je tudi sam stalno podpiral družbo. Pri prvi CM podružnici na Vrhniki je bil 3 leta tajnik (1890 do 1894).

† 27. V. 1939. v Čemšeniku pri Trojanah: **Kolenc Zdravko**, posestnik in trgovec, je bil vsa leta, dokler je delovala CM podružnica na Trojanah, njen odbornik in blagajnik za Čemšenik.

† 25. VI. 1939. v Kamniku: **Žnidarčič Rudolf**, šol. upravitelj v Črnučah. Pokojnik je bil pred vojno vodja Ciril-Metodove šole na Blanči v Gorici, dokler ni vojska šole zasedla, Žnidarčiča pa mobilizirala. V jugoslovanski vojski je bil

kapetan I. kl. v rezervi. Za časa službovanja v Gorici je marljivo deloval v narodnih društvih, pri CM podružnici je bil vsa leta odbornik.

† 1. VII. v Studenicah pri Poljčanah: **Kokl Jože**, šol. upravitelj v pok. Pokojnik je bil vedno neustrašeno delaven nacionalist, zato je bil ob izbruhu svetovne vojne obtožen srbofilstva in odgnan pred vojno sodišče v Gradec. Pri CM podružnici za Dravinjsko dolino (Poljčane, Makole in Studenci) je bil od ustanovitve (1911) neprestano prvi odbornik, oziroma poverjenik za Studenice. Ob njegovi 70 letnici pred dvema letoma je zapisalo »Jutro« o njem najboljšo karakterizacijo: »Veder družabnik, zmeraj razpoložen za zdravo šalo in lepo pesem.«

† 4. VII. 1939. v Gornjem gradu: **Kranjc Franjo**, višji davčni upravitelj v pok. Pokojnik je bil vse življenje narodno zaveden in član raznih narodnih društev. Pri ondotni CM podružnici je bil več let podpredsednik, oz. tajnik.

† 13. VII. 1939. v Dobu pri Domžalah: **Kuhar Ivan**, šol. upravitelj v pok. in posestnik, star 75 let. Pokojnik se je po 28 letnem učiteljevanju posvetil kmetiji ter postal zgleden napreden gospodar za ves okraj. Šest let (1921. do 1927.) je tudi županoval občini Dob ter bil odlikovan s srebrno kolajno za državljanske zasluge. Starosta Sokola je bil do smrti. Pri CM podružnici je bil štiri leta predsednik.

† 17. VII. 1939. v Ljubljani: **Mehora Silvo**, šol. upravitelj v Brigi na Kočevskem. Mladi, komaj 24 letni mladenič se je žrtvoval za bližnjega. Pri kopanju v Savi je hotel rešiti iz valov nekega 8 letnega dečka, a valovi so zagnili njega.

Pokojni je bil zelo idealen in agilen borec za narod in njegovo mladino. Povsod se je udeleževal za naše narodne svetinje, posebno na šolskih odrih, za našo CMD in za Sokola.

† 31. VII. 1939. v Št. Rupertu na Dolenjskem: **Frelih Marija**, roj. Majcen, je bila vedno zavedna in delavna rodoljubkinja. Pri ondotni CM podružnici je bila od ustanovitve (leta 1910.) več let marljiva blagajničarka.

† 18. VIII. 1939. v Kamniku: **Trampuževa Miljutina**, soproga ondotnega odvetnika g. dr. Fr. Trampuža. Blago pokojnico, ki je bila iz znane nacionalne rodbine Žnidaršičevih v Prestranku na Notranjskem, je pobrala kruta smrt nepričakovano

(srčna kap) v najlepši dobi življenja. Njena izguba je za narodni Kamnik tako rekoč nenadomestljiva, ker pokojnica je bila duša vsega narodnega delovanja. Prav pri vseh narodnih društvih in organizacijah je aktivno delovala, a to iniciatorsko. Požrtvovalno je delovala pri podružnicah Branibora, Jadranske straže in Rdečega križa. Pri Kolu jugoslovanskih sester je bila ustanoviteljica in ves čas podpredsednica, pri Gasilski četi je bila častna članica, a gasilska župa jo je za njene velike zasluge izbrala za kumico svojemu praporu. Najbolj pa je bila pri srcu blagi pokojnici naša CMD, ki je imela že v njeni rojstni hiši glavno zavetje. Pri kamniški ženski CM podružnici je polnih 15 let vestno vršila težavne posle blagajničarke ter neumorno razpečavala družbino blago.

† 20. VIII. 1939 v Ljubljani: **Zupančič Jakob**, gimnazijski ravnatelj v p., je služboval kot profesor v Kranju, v Ljubljani in v Gorici, kjer je postal ravnatelj realke. Po prevratu je prišel za ravnatelja gimnazije v Maribor, kjer je ostal do upokojitve, nato pa se vrnil v pri- ljubljeno mu Ljubljano, kjer sta imela s sestro Vito lepo hišico v Koleziji. Pokojnik

je bil izredno blagega srca. Dijakom je bil najboljši voditelj, profesorjem pa iskren tovariš in svetovalec. Bil pa je tudi vedno in povsod neustrašen narodnjak, a to tudi v položaju ravnatelja v Gorici. Aktivno je sodeloval v raznih kulturnih in strokovnih društvih ter spisal več učnih knjig svoje stroke (matematika in fizika). Pri vodstvu CMD je bil član nadzorstva od leta 1933 do smrti. Bil je tudi pokrovitelj družbi.

Vsi za narod zaslužni pokojniki nam ostanejo večno v hvaležnem spominu.

Anfe Beg

Rohrmann Viktor

Dne 5. maja t. l. je umrl v Ljubljani splošno znani veletrgovec in ljubljanski meščan g. Viktor Rohrman. Prekoračil je sicer 80. leto, toda do zadnjega termina je še mladeniško prožen korakal po ljubljanskih ulicah. Ni zaman stalno nosil sokolski znak, bil je do smrti aktiven Sokol.

Blagi pokojnik je bil idealen in borben narodnjak stare garde, ki bo kmalu vsa izumrla. Bil je med najvidnejšimi predstavniki v našem nacionalnem življenju že v minulem stoletju (doba Čitalnic in narodnih taborjanov). Posebno delaven je bil pri narodno-obrambnih organizacijah in pri Sokolu. Pri obeh organizacijah in pri Slov. planinskem društvu je bil soustanovitelj. Vse svoje dolgo življenje je bil kristalno čistega značaja, vedno dosleden in borben.

V Novem mestu, kjer je bil rojen, je dovršil nižjo gimnazijo, nato je stopil v prakso pri sloveči ljubljanski tvrdki Strzelba, obenem pa je obiskoval znano Mahrovo trgovsko šolo, ki jo je končal z odliko. Pozneje je izpopolnil trgovsko prakso v Gradcu, na Dunaju in v Monakovem, nakar je prevzel od svoje matere v Novem mestu trgovino in posestvo. Obenem je postal stalni dopisnik Slov. Naroda ter bil kot tak v prijateljskih zvezah z uredniki Jos. Jurčičem, Železnikarjem, dr. Tavčarjem in Malovrhom.

Leta 1881. se je poročil s hčerko svojega bivšega šefa Rozo Strzelba, se preselil v Ljubljano ter prevzel vodstvo te veletrgovine. Sedaj se je šele prav pričelo njegovo

vsestransko razgibano narodno delovanje. Postal je najvnetejši podpornik Družbe sv. Cirila in Metoda, Ljubljanskega Sokola, Narodne čitalnice, Slov. planinskega društva, novomeškega in šišenskega Sokola. Pri zgradbi prvega Narodnega doma v Ljubljani

ni je mnogo prispeval sam, poleg tega pa je še pridobil nad 50 delničarjev po 50 gld. Sploh je bil vedno in povsod neumorni zbiratelj za narodne in dobrodelne namene. Za spomenik v svetovni vojni padlim šempetrskim župljanom je zbral 28.000 din, za dija-

ško podporno društvo »Radogoj« je nabral 30 pokroviteljnin, zelo visoke zneske je zbral tudi za dijaško kuhinjo »Domovina«.

Izredno delaven in požrtvovalen pa je bil blagi pokojnik za Družbo sv. Cirila in Metoda od njene ustanovitve. Pri šempetrski moški podružnici je bil blagajnik od 1890. do 1894, nato pa nepretrgoma celih 34 let podpredsednik t. j. do leta 1928, ko ga je izvolila podružnica za častnega predsednika ob njegovi 70 letnici. Že leta 1923. ga je glavna skupščina izvolila v glavno vodstvo DCM v priznanje izrednih zaslug. Kot najemnik restavracije »pri Roži« je zbral za družbo 20

pokroviteljnin, za Vrhovnikov sklad nad 24.000 din, za dr. Tavčarjev sklad 20.000 din, a sam je vplačal 6 pokroviteljnin. Lahko rečemo, da tako narodno zavednega, za svoj narod delavnega in požrtvovalnega moža ni več med nami.

Kot vsestransko verziran in ugleden trgovec je bil pokojni Rohrman celih 31 let svetovalec Zbornice za TOI, a 15 let sodnik-laik pri deželnem sodišču.

Za velikim pokojnikom žaluje poleg sina Vladimirja in 6 lepo preskrbljenih hčera ves slovenski narod.

Vetna čast in slava njegovemu spominu!

T. Pavlinova

Pogled v ogledalo

(Žena v narodni obrambi)

»Ofenzivni organ Jugoslavije — Slovenija — je kakor sablja iz stekla: če zamahneš z njo, jo odlomiš; če ne paziš na njo, jo zdrobijo sosed.«

Lj. Hauptmann.

Kadar pogledam na zemljevid naše domovine, se spomnim teh besed. Tesnoba objame srce. Iz tesnobe pa se že kljubovalno oglašajo misel živa, neugnana, uporna: ne, ne — ne steklo! Saj to je zemlja, ki je ljubimo, ker jo hočemo in moramo ljubiti!

Ljubiti pa je težko v času, ki mu vre v drobovju kot v žrelu vulkana in ni mogoče izračunati ure izbruha smrtonosne lave. Vse pridobitve modernega človeštva grmijo kot jerihonske trombe o že začeti »vojni živcev«, o »kratkem stiku civilizacij«, o »sodnem dnevu evropske kulture«, o »skokih v temo« in podobnem. Časopisje, radio, prekanjena propaganda kriči na ubogega človeka naše dobe bobneča gesla, ki jih komaj še zasleduje in razume. Te jerihonske trombe naj bi že s svojim gromom podirale tisočletne zidove in obrambne stolpe človeškega srca in razuma, zgrajene iz ljubezni in žeje po plemeniti kulturi — še predno bi nagromadene ogromne zaloge jekla in rafinirano izdelanega morilnega orožja na suhem, na morju in v zraku udarile po ljudeh, ki so baje odveč na svetu. Tako se po komaj dvajsetih letih s tolikimi žrtvami težko zaslužene svobode sklepa

pošastni krog akcije surove sile zopet tam, kjer se je končal pred tem kratkim odmorom. In zopet se stegujejo pošastni kremplji po tem koščku sveta, ki je za nas najdražji na svetu, ki nam je še ostal pod svobodnim soncem.

Vsak od nas danes čuti, da je treba nekaj storiti, da se zajezi grozeča poplava. Tega občutka v začetku svoje svobode — razen dovolj redkih izjem — nismo imeli. Preveč smo se vdajali brezskrbnim tokovom neke namišljene varnosti ali celo blagostanja. Pomilovalno smo gledali na delavce, ki so se vrnili iz bojnih jarkov svetovne vojne in poprijeli za narodno obrambno delo tam, kjer so ga v začetku vojne morali zapustiti. Čemu bi nam bila Družba sv. Cirila in Metoda, čemu Bran-i-bor in druga narodna obrambna in nacionalna društva — saj smo v svobodi! V družbah, kjer so zaskrbljeno obravnavali dogodke doma in drugod, ki so kot prve zlovesče sence napovedovali novo ogromno krizo, so brezskrbneži, — posebno žene — zaničevalno vzdikali: »Oh, že zopet politizirate!« Kako hitro smo pozabili, da so stotisoči slovenskih ter hrvatskih bratov in sester ostali izven varnega kroga svobodne domovine. In ker pošteni rodoljubni ljudje niso hoteli politizirati, so tem huje politizirali nepošteni, nerodoljubni in sebični. Tako pa smo izgubili iz rok tisti neobhodni instrument

moči, ki naj bi pozitivno posegal v varovanje naših narodnih in socialnih interesov.

Pomilovalno smo gledali ljudi, ki so užigali narodni ponos in vero v samega sebe. Izigrali smo se v brezplodnih trenjih, z ničimer zadovoljni. Cepili smo se v molekule in atome. Z odločnostjo, ki je bila vredna boljšega smotra, smo se prepirali, ali smo s Srbi in Hrvati en narod ali trije, nikakor nismo mogli najti svojega prostora in prave vloge v novi državi Jugoslaviji, ki je premnogim padla v roke brez žrtev — kot dar iz nebes. Nismo mogli razumeti, kaj pomeni Jugoslavija za nas, da nam je uresničila stoletne narodne in socialne težnje po pravici, da je postala torišče, kjer lahko svobodno uveljavljamo svoje sile in sposobnosti — da nam je treba v nji napraviti pravi zrelostni izpit — v vseh predmetih, ki so potrebni za zdravo rast naroda v svobodi.

Mi pa smo se — kot je napisal znani slovenski revijalni pisec — vdiral v vedno večjo množino drobnega znanja in delovanja ter se pri tem sami razdrobili. Kultura Slovencev je postala muzej evropske dušeslovne tehnike, zbirka nenaravnih življenjskih rešitev. V verskem življenju smo zašli v moralizem in poduhovljenost, v prosvetnem delu smo kopičili mrtvo znanje, v vzgoji smo se bližali vzoru dobrega in pridnega človeka, v politiki smo dosegali višek v občinskih zmagah, v gospodarstvu smo poudarjali skromnost in varčevanje, v tako imenovani pravi kulturi pa smo razvijali zapoznele miselnosti. V vsem našem življenju je še danes določno videti stalno oddaljevanje od stvarnega, v vseh naših mislih in delih se je razlilo bolno razpoloženje za vesoljnost. Vse evropske jezike govorimo, le svojega ne, socialno vprašanje na pamet znamo, delavsko-kmetskega vprašanja pred nosom pa ne rešujemo. Nikjer ne vidimo svojih lastnih nalag, pač pa se pečamo z vsemi svetovnimi vprašanji in jih pomagamo »razvozlati«...

Mučen je tak pogled v ogledalo, toda koristen. Danes, ko je neizprosni korak časa zadnjemu brezskrbnemu lahkomiselnemu brutalno odprl oči, smo se zdrznili. Spomnili smo se zopet Družbe sv. Cirila in Metoda in drugih branikov naše nacionalne misli. Občutili smo, da moramo biti čuječi, da nas dogodki ne prehitijo, da naših mejá ne branijo le ba-

joneti naših fantov in moških, ki jih morata braniti naš duh in naša obrambna volja. Zivljenje drvi s silovito brzino. Treba je do skrajnosti izkoristiti čas, ki nam ga dovoljuje usoda, predno zazvoni plat zvona.

Ta ali ona žena nam bo ugovarjala: »Kaj pa moremo me slabotne ženske pomagati? Vsega so krivi moški. Sami krojijo usodo sveta, nas ne vprašajo. Sami bodo rešili zavozljane probleme.« Ta ugovor, sestre, ne drži. Dokazu njegove nevzdržnosti naj bo namenjen drugi del tega spisa.

Predvsem ne drži ugovor, da so vsega krivi samo moški. Krivi smo vsi, vsak ima svoj delež, večji ali manjši. Žene se morda ne zavedaajo svojega ogromnega vpliva na dogajanje v svetu. Saj so vendar prve in najučinkovitejše vzgojiteljice mladega rodu, so čuvarice domačega ognjišča, okrog katerega so često nevidno zbrana vsa vprašanja, ki okrožajo narod in vse človeštvo; vpliv žene na moža — v pozitivnem in negativnem smislu — je nesporen in ogromen.

Vprašanja, na katera mora danes narod in posameznik odgovoriti, so tako velika in usodna, da zahtevajo opredelitev vsakega brez razlike spola, starosti, sloja in stanu. Daleč za nami so časi, ko je prevladoval nazor, da so dolžnosti žene izčrpane v rojstvu otrok in pripravljanju hrane. Danes nastopajo žene kot enakovredne tekmovalke mož na vseh poljih gospodarskega in prosvetnega dela z izjemo politike, kjer pa so tudi pomembne sotrudnice.

Kako naj bi mal narod — »steklena sablja« — ki se mora tako obupno boriti s premočjo za svoj goli obstanek, mogel pogrešati pri svojem obrambnem delu žene in dekleta, ko mu stalno primanjkuje delavcev in borcev? Ni dovolj stalna armada politično zrelih in nacionalno zavednih mož, mobilizirati je treba tudi vso rezervno, vso črno vojsko. Kakor so Srbom pomagale žene in otroci v krvavih borbah, tako tudi naša sedaj še nekrvava duhovna borba potrebuje pomoč sleherne narodno čuteče žene in vse mladine.

Nepomehkužene, špartansko odporne in zavedne žene so v vseh časih bile pri borbi mož važna in velika pomoč in opora. V Čapkovi drami »Mati« stisne stara majka po izgubi vseh sinov svojemu najmlajšemu ljubljencu-edincu puško v roko...

Ob petdesetletnici Družbe sv. Cirila in Metoda je napisal nekdo sledeče: Slovenskemu dekletu in ženi je odmerjena odlična — skoraj nenadomestljiva vloga v narodni obrambi, ki je poglavito osredotočena v Družbi sv. Cirila in Metoda. Le-ta dela že stoletja plodono v obrambo naše narodnosti. Lahko trdimo, da je dve tretjini vseh njenih uspehov pripisovati narodnemu žensstvu. Ti uspehi pa se bodo še podesetorili, kadar prešine naše žensstvo vseh stanov in starosti čut dolžnosti za narodno delo. S takim žensstvom bi naš mali narod mogel delati čudeže.

Delo po geslu: »Z narodom za narod« bo imelo trajno veljavo le, če ga ne bosta narekovala sebičnost in slavohelepije, ampak čut dolžnosti in odgovornosti. To velja posebno za žensstvo. Če bi delale samo iz družinskih ali družbenih ozirnov, radi javnih pohval ali celo osebnih koristi, bi to delo bilo le kratkotrajne vrednosti. V skladu z narodnim delom mora vsaka žena z železno doslednostjo uravnati vse svoje družinsko in družbeno življenje. Ni večje ironije, škodljivosti in norčevanja iz narodnih čuvstev, ako deluje žena v narodnih društvih — pri tem pa doma in v družbi govori tuje jezike, vzgaja otroke v mlačnosti ali celo v protinarodnem duhu, če se navdušuje za tuje vzore in modo ter nima srca za socialno šibkejšega moža, ženo in otroka istega narodnega imena in krvi. Ni večjega protislovja, kot če žena ali dekle sodeluje pri narodnih prireditvah, zraven pa koketira s tujcem, ki navadno oholo smeši naša najsvetejša čustva. Pravo načelo je: spoštuj tuje, a ljubi svoje!

Zavedna, narodno vzgojena žena bo tudi kot gospodinja in mati neprecenljiva delavka za obrambo narodnih koristi. Z ljubeznijo bo družila svoj rod okrog domačega ognjišča; v vsa vprašanja, ki jih bodo njeni najbližji prinesli v hišo in jih obravnavali, bo posegla z blago materinsko, a odločno in vzpodbudno besedo. Koliko naših mater danes v naših domovih neomajno visoko dviga optimizem in vero v bodočnost — največkrat tiste, ki so obdarjene s skrbmi za najštevilnejše rodbine. S tem so obenem v trdno oporo moškim v družini, ki so navalom in trenjem časa najbolj izpostavljeni. Kako neprecenljivo in koristno je njihovo razblinjanje mrke malo-

dušnosti in pobijanje fantastičnih, često zlonamerno razširjenih govoric!

Taka mati odpira svojim otrokom pogled v našo zgodovino, s pravljičami in pesmijo jim govori o lepoti naše zemlje in jim vzbuja v srcih narodni ponos in samozavest, ki ne bosta dovolila dati ali prodati tujcu niti pedi domače zemlje. Vodi jih na narodne izlete, veselice in v telovadnice. Uči jih kupovati v prvi vrsti blago, ki je plod domačih delavnih rok, uči jih nesebične ljubezni do brata iste krvi, ki je v bedi in stiski.

Danes nam je bolj kot kdaj potreben radikalno naroden, vprav goreče zaveden naraščaj. Naša obramba pred prekanjenimi, fantičnimi napadi oblastnih tujcev ne more biti prizanesljiva, obzirna. **Sili krivičnega napada se mora zoperstaviti sila pravične obrambe povsod in ob vsakem času. Sablja iz stekla naj postane meč naše jeklene obrambne volje!**

To so naloge naših žen in deklet, naših mater vseh stanov in poklicev — brez izjeme. Posebno poglavje bi tvorilo delo naših učiteljev in učiteljic. Dočim ima mati razmehoma mal krog mladine okrog sebe, ima učiteljica že celo armado. Odveč bi bilo poudarjati, kake važnosti je zdrava narodna šolska vzgoja. Iz šolskih učilnic pridejo lahko vsako leto nepregledne čete vrlih narodnih borcev — ali pa mlačnežev brez domovinskega čuta. To je posebno važno za obmejno ozemlje — čeprav je skoro vsa Slovenija ena sama meja. Zopet je treba tudi tu poudariti, kako nujno potrebno je pošiljati na mejo najboljše učiteljske moči — ne kot na kazenska, pač pa na častna mesta z višjimi prejemki in ocenami. To dejstvo mora čimprej prodreti na celi črti. Tu bi takó predvojno kot povojno obmejno šolsko delovanje Družbe sv. Cirila in Metoda moglo biti svetel vzor.

Komu more biti skrb za pravilno narodno vzgojo naše mladine bolj pri srcu ko ženi? Zanj je ta skrb za narodno obrambo prirojeno čustvo, srčna zadeva, za kar ji ni treba posebne izobrazbe in pouka. Mati, ki da otroku najslajše, kar more dati tudi najrevnejša žena — **svojo materino besedo** — čuti v dnu svojega srca dolžnost, da ne sme nikdar in nikomur dovoliti, da bi skušal izruvat ali oskruniti v otroku to nje-no dragoceno darilo. Ta zavest pa ji že na-

rekuje aktivno sodelovanje v narodno obrambnem delu celo v krajih, ki niso neposredno ogroženi. Na naših jezikovnih mejah, kakor tudi v narodno mešanih krajih, pa naj se žene še z večjo vnemo žrtvujejo za to delo, saj so vsak dan priča trdi borbi našega človeka za nacionalni in socialni obstoj, vidijo pa tudi vso **ogromno korist** dela naših obrambnih organizacij.

Dr. Škerlj Božo

Rasizem

Rasizem je političen pojem, prav za prav politična ideologija in filozofija. Ker se nisem nikoli bavil s politikom, morem edinole kot antropolog povedati o rasizmu nekaj malega, v kolikor se rasizem naslanja na rasni nauk.

Rase so. O tem danes veda ne dvomi. Rase so skupine ljudi, ki imajo isto kombinacijo nekaterih dednih znakov in lastnosti. Ker človek ni samo telesna stvaritev narave, temveč sestoji — kakor pravi neka ruska prislovica — iz telesa, duše in potnega lista, se mora ozirati tudi na njegove duševne lastnosti (potni list sicer za rasizem ni nevažen, toda tu nas ne bo zanimal). Povedati je treba, da so tudi duševne lastnosti dedne. Ne vemo še točno, ali vse in kako, toda iz podrobnega studija rodovnikov spoznamo lahko podedljivost i duševnih bolezni i normalnih duševnih lastnosti ter značaja.

Ker moramo računati z različnostjo ras, moramo tudi računati s tem, da so pri eni rasi nekatere lastnosti bolj, druge manj razvite, pri drugi rasi pa morda zopet druge itd. Pravim, s tem **moramo** računati. Ni pa še rečeno, da je vse to že v podrobnostih dognano. Toda politikom in raznim drugim nestrokovnjakom je morda prav to dobrodošlo, da se stvari, ki znanstveno niso še povsem dognane, pač pa verjetne, lahko izrabljajo za dozdevno znanstveno podgraditev tez o več- odn. manjvrednosti katere rase. Pri tem seveda nadomešča često gola fantazija vse ono, česar še ne moremo dokazati.

Na tem mestu je treba omeniti nordijsko gibanje, ki je — spočeto po **Francozu Gobineauju**, rojeno po **Angležu Chamberlainu** —

Nosimo v svojih srcih svetlo in jasno podobno naše zemlje vso ožarjeno z iskreno ljubeznijo do naše govorice in naše besede! Narodno obrambno delo danes ne more pogrešati nobenega zavednega Slovenca in Slovenke. Čim več bo naših naporov in prostovoljnih žrtev — tem mirnejši in lepši bo naš — pogled v ogledalo.

vzrastlo posebno (dasi ne edinole!) med **Nemci**. Toda nordijsko gibanje se je kaj hitro izmaknilo svojim rasnim osnovam in je postalo germansko in arijsko gibanje. Tudi temu gibanju ne moremo povsem odrekat neke znanstvene utemeljenosti, vendar pa so temelji teh političnih gibanj še dokaj šibki. Približno tako se je rodil rasizem.

Rasizem pa nikakor ni nova iznajdba in se nikakor ni vedno tikal nordijske rase, ki ima (kakor tudi druge rase) res svoje posebnosti, svoje dobre pa tudi slabe lastnosti. Toda rasizem obstoja ravno v tem, da vidi le dobre lastnosti in da slabe zakrije z nedokazanimi, včasih celo nedokaznimi in često lažnivimi trditvami, da so slabe lastnosti posledica rasnega križanja. Tudi tu pa je treba vedeti, da mešanja med zelo nesorodnimi rasami (n. pr. med črnici in belci in pod.) večinoma v resnici niso koristna, zlasti ne v duševnem oziru. Mešanja med rasami belcev pa je težko dokazati kot škodljiva ali nevšečna. Vprašanje, ki je morda najbolj pereče, je, ali naj ne-Žid (torej t. zv. Arijec) poroči Židinjino (in obratno). Da bi si bila ta dva rasno tako tuja, da bi mogli pričakovati biološke in duševne **okvare**, ni dokazano. Toda mnogo Arijev se instinktivno v resnici ne bi poročilo z Židinjami (in obratno) — morda gre tu za sled rasne zavesti, bolj podzavesti. Iz takih mešanih zakonov je povprečno manj otrok, kar tudi razlagamo bolj s psihološkimi kakor pa z biološkimi (torej rasnimi) vzroki. Problem je težek za vsakega, ki se hoče vanj poglobiti, kajti razlike med Židi in Ariji so, o tem ni dvoma. Rasizem rešuje ta problem na svoj način, pri čemer je vse-

eno, ali mislimo na židovski ali arijski razizem.

Rasizem povzdiguje nekatere lastnosti, ki se bi drugim, ki ne spadajo v izbrano skupino, ne zdele ravno lepe in vredne, in jim daje zato včasih napačne nazive, tako da se bolj ali manj zavestno mešajo pojmi. Tem laže za dosego hotenih in nameravanih političnih uspehov!

Često danes občudujemo smejele plovbe in pohode starih Vikingov, ki jih smatrajo nekateri antropologi za nordijce. Bolj kritičen raziskovalec bo dvomil o pravilnosti te rasne opredelitve, bolj kritičen zgodovinar ali filozof bo morda spoznal v Vikingih velikopotezne roparje (ne povsem brez pozitivnih lastnosti!). Danes se nekateri narodi smatrajo rasno posebno povezane z Vikingi in so ponosni na njihov heroizem in njihovo smelost, na pogum, toda to so često ideološke oznake za dokaj negativne lastnosti, ki so nujno potrebne velikopoteznim roparjem ali — da se lepše sliši — osvajalcem. Velikih osvajalskih pohodov poznamo v zgodovini mnogo in nikakor nimajo vsi za podlago rasistične teorije. **Rasizem je le ena od ideologij nasilja in masnega ropanja.** Kar mislimo na stare Rimljane, na Aleksandra Velikega, Džingiskhana (ki niso poznali rasizma), na Hune, na Arabce, ki so »osvajali« in »osvobodili« tuje narode pod devizo širjenja prave vere (mohamedanstva), na križarske pohode iz podobnih filozofskih in ideoloških nagibov in končno tudi na »osvojitve« Amerike — in tako dalje do najmlajših časov!

Sicer pa Vikingi sami nikakor niso imeli posebne ideološke podlage za svoje često resjunaške pohode in plovbe (n. pr. na Grenland in Sev. Ameriko!). Bili so lačni, hoteli so se lepše in boljše obleči ..., to je vsa filozofska podlaga njihovih potovanj, polnih ropanja, nasilja, umorov, izdajstev itd. Končno pa: k ropanju spada nekaj junaštva in pameti in okoli uspešnih roparjev, ki so n. pr. bogatim jemali in revnim delili, so se vedno tvorile legende; nekako v njih opravičilo. Toda rasizem je podobno kakor druge verske utemeljitve nasilnih dejanj — opravičilo v naprej. Pri tem dopušča različno presojo istih dejanj, kar označuje njegovo relativ-

nost, kakor pravi latinec: quod licet Jovi, non licet bovi (kar sme Bog, ne sme vol).

Naznačil sem prej, da rasizem ni iznajdba 19. stoletja. Tej ideologiji tudi ni mogoče odrekati nekih **pozitivnih vrednot**. Kajti rasizem polaga posebno skrb na družino in potomstvo, na neko »rasno čistost«. Kako daleč sega ta »rasna čistost«, je odvisno od prosvitljenosti rasističnih ideologov in od pozitivnega znanja. Ni dvoma, da so bili prvi rasisti — Židje. In so še danes! To ni očitek, temveč ugotovitev. Židje, zlasti pravoverni vzhodni Židje polagajo n. pr. veliko važnost na »rasno čisto« poroko; pravoverni Židje se ženijo samo med seboj in so za ta del dokaj intolerantni, vsaj po svojih verskih predpisih. Imajo tudi celo vrsto predpisov, ki se tičejo samo njih in izključujejo ne-Žide.

Njihovi rasistični ideologiji stoji nasproti nova arijska rasistična ideologija. Slednja je morda manj jasna, toda v principu kopira n. pr. glede porok židovske predpise. Ariječ (v Evropi to pomeni ne-Žid) se naj poroči samo z Arijko (in obratno). Z rasnim naukom v ožjem smislu to že nima več dosti opravka, kajti i med Židi i med Arijci razlikujemo več ras. Eni in drugi so celo lahko pripadniki istih ras! Zato je rasizem pojem, ki ima danes le bore malo stikov s pravo znanostjo in vedo o rasah. Ime je ostalo in danes antropologi razmišljajo o tem, da bi ne govorili več o rasah, temveč dali ustrezajočim skupinam kakšno drugo ime.

Rasizem — sem rekel — je le ena od osvajalskih ideologij, toda kar je bilo vsem zgoraj naštetim velikim gibanjem pod raznimi voditelji skupno, je zavestna ali podzavestna ideologija življenjskega prostora. Ta je mnogo nevarnejša. Toda — ali se je vodja pisal Caesar, Aleksander, Džingiskhan, Napoleon ali drugače — tudi njihove tvorbe niso preživele ali vsaj ne dolgo svojih tvorcev. **Narodi pa so ostali na svojih mestih, in svojih resničnih življenjskih prostorih, ki se na škodo drugih narodov ne dajo poljubno in trajno raztegniti.** To je nauk zgodovine, vsaj v kolikor se tiče Evrope. In ta nauk je poročstvo, da tudi rasizem ni ona »odrešilna« ideologija, ki bi mogla ustvariti kakšno Pan-Evropo pod nadvlado enega samega vodje!

Drži pa spoznanje, da so rase različne. In možno si je misliti, da bi slonel rasizem res

na rasnem nauku, in sicer kot ideologija o čistosti in gojenju določene rase. Toda za tako ideologijo danes znanost še ne nudi dovolj podlage. Znanost tudi ne prenaša intranigentnosti. Če imajo rase različne duševne lastnosti, moramo pač — po konkretnem spoznanju in stanju vede — skušati gojiti posebno one, ki so za dobrobit in miren raz-

voj človeške družbe koristne, dočim moramo najti način, da se prepreči širjenje za tak razvoj neugodnih ali celo nevarnih lastnosti. Načinov je več — od vzgoje do nasilja. Zdi se pa, da samo nasilje ne more koristiti mirnemu in zdravemu razvoju človeštva, v kolikor gre za prirodoslovno vrsto *Homo sapiens*, t. j. misleči človek!

Vilko Novak

Slovenska Krajina ali Prekmurje

Splošno znano Prekmurje imenujemo tudi Slovensko krajino, kar se nam zdi potrebno tudi zato, ker se še vedno širijo v tujih jezikih zemljevidi in knjige, kjer imenujejo ta del naše zemlje z napačnim, od Madžarov vsiljevanim nazivom Vendsko zemljo in prebivalce Vende.

Ta naša pokrajina med Muro in Rabo meri okoli 950 kv. km in ima okoli 100.000 prebivalcev. Južni in zapadni del nad Muro je ravninski in ga prebivalstvo imenuje **Dólin-sko**, ki sega od Dolnje Lendave preko Turnišča in Beltincev do Sóbote, ter **Ravénsko**, ki sega od Sobote do Cankove in **Goričkega** ali Goričanskega, ki je hriboviti del pokrajine. Na Goričkem so večji kraji Bódonci, Gornja Lendava, Sv. Jurij v Rogaševcih, Véliko Dolenci. Najvišji vrh Srdiški breg meri 418 m. Največja reka je **Lédava**. V ravninskih delih živi ljudstvo v vaseh, ki so razvrščene ob cestah, v hribov in slemenih. Prebivalstvo se največ preživlja s poljedelstvom, obrti je malo; mnogo pa jih hodi za zaslužkom na poljsko delo v tujino.

Prekmurski Slovenci so ostanek tistega dela Slovencev, ki so se naselili onstran Mure do Blatnega jezera po širni današnji ogrski ravnini. Toda redko naseljene kraje so zasedli v 10. stoletju Madžari in potujčili slovensko prebivalstvo, s čimer se je naše ozemlje znatno skrčilo. Doba svobodne državnosti za panonske Slovence, ko sta jim vladala Pri-bina in Kocelj v 9. stoletju, je bila kratka. Madžari so podjarmljeno ozemlje vključili v politično-upravni sestav svoje države in od tedaj je bila zgodovina Ogrskega tudi zgodovina peščice Slovencev med Muro in

Rabo. Brez znanih dogodkov so potekala stoletja tja do 16. stoletja. Iz srednjega veka so nam ohranjeni le umetnostni spomeniki, ki govore o kulturnem življenju te zemlje v tisti dobi. Tako stoji v Selu okrogla kapela s slikanimi stenami, ki je najstarejša ohranjena stavba Slovenske krajine. Znameniti so še gotski cerkvi v Turnišču in Martjancih, ki sta tudi poslikani, ostanek stare cerkve v Sóboti in cerkev na Tišini.

Reformacija je zapustila na Slovenskem najvidnejše sledove prav v Slovenski krajini, saj je tudi danes 24.000 protestantov. Njihovi učitelji in duhovniki so pričeli v 18. stoletju pisati knjige v domačem narečju. Prva prekmurska knjiga je izšla 1715. leta. Franc Temlin, Mihael Sever, **Štefan Kúzmič**, Mihael Bakoš, Mihael Barle, Janoš Kardoš so napisali vrsto šolskih in cerkvenih knjig za luterane. Za katoličane pa so pisali **Mikloš Kúzmič**, Jožef Košič, Imre Augustič, Janez Murkovič. Nabožne in poučne knjige v domačem narečju so bile ljudstvu edino čtivo in so poleg cerkve ohranjale domači jezik, ki ga je gojila le družina.

Gospodarsko so tudi po zemljiški odvezi prekmurski Slovenci živeli prav težko, ker so velik del zemlje imeli v lasti še nadalje veleposestniki.

Narodnostno pa se je zlasti v drugi polovici 19. stoletja pričelo smotrno in hudo, ki se je uveljavilo zlasti v šoli in uradu. V tem času pa so se tudi vse bolj množili stiki s Slovenci onstran Mure, ki so jih vzdrževali zlasti duhovniki. Ti so tudi razširjali knjige Družbe sv. Mohorja in ostali slovenski tisk ter tako opozarjali ljudstvo na pripadnost k narodu, ki živi v drugi polovici države.

Ko je bilo potujčevanje že v razmahu, je pričel delovati dekan dr. Franc Ivanócy, ki je z mladimi duhovniki pričel izdajati kalendar (1904), nabožni mesečnik in tednik. Tako je ljudstvo z novim čtivom v domačem narečju dobilo oporo za ohranitev svojega jezika in za zavest, da niso Madžari, marveč Slovenci.

Prevratna doba je našla prekmurske Slovence deloma varno obvarovane pred potujčenjem, deloma pa živo narodno zavedne in zahtevajoče pripadnost k jugoslovanski državi. Tako je osvobojenje v avgustu 1919. priključilo slovenski in jugoslovanski skupnosti narodnostno in kulturno razgibano Slovensko krajino, ki je pričela z vsemi silami novo življenje v svobodi.

Zadnjih dvajset let, ki jih je preživela ta dežela v svobodni delavnosti, je pokazalo velik napredek, kakršnega prej stoletja niso prinesla. Ne le, da je z rabo domačega jezika v javnosti dobil prekmurski človek svoje osnovne naravne pravice, uvrstil se je tudi med ustvarjalce in prejemalce slovenske kulture.

Agrarna reforma z razdelitvijo veleposestniške zemlje, gospodarski pouk in trgovski stiki so dvignili gospodarsko življenje. Narodno šolstvo, slovenska knjiga in časopisje ter društva razširjajo izobrazbo. Domača mladina je na gimnaziji v Soboti in drugod deležna višje izobrazbe in se vse bolj uvršča med kulturne delavce na vseh področjih našega javnega življenja. Naša znanost je v teh dvajsetih letih neprimerno več storila za raziskavanje Slovenske krajine kakor ves čas do osvobojenja. Če pomislimo, kak težaven prehod se je izvršil v zgodovini te dežele, tedaj moramo reči, da je napredek, dosežen v dvajsetih letih zares velik in nam vzbuja le prepričanje, da bodo prihodnja leta in desetletja prinesla še mnogo več k dvigu te toliko časa od tujcev zanemarjene slovenske zemlje. Žal pa ni vključeno v našo državo vse, kar je severno od Mure slovenskega. Ob Monoštru na Madžarskem živi v osmih vaseh še okoli 6000 Slovencev, ki govorijo isti jezik kakor prekmurski Slovenci in ki pravijo o sebi, da so »Slovenje« in Slovenci. Tudi njih ne smemo pozabiti!

Robnik Ivan

Šola pri sv. Treh Kraljih nad Marenbergom in njen pomen

Sv. Urban ni samo »dober naš mejaš«, temveč tudi resničen svetnik, ker gleda brez zavisti na svoje tovariše Sv. Tri Kralje, ki so z zavzetjem visoko ležečih postojank v Slov. goricah, na Pohorju in Kozjaku prevzeli vlogo čuvarjev našega obmejnega ozemlja.

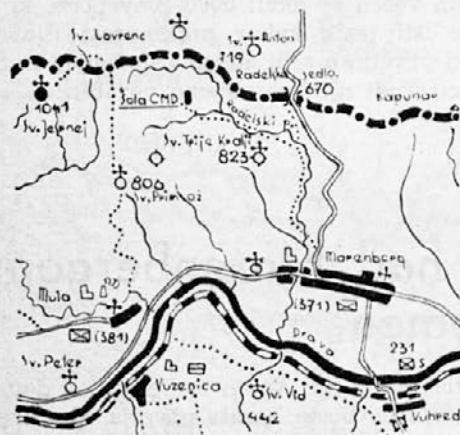
Vprašaj, zakaj ravno Trije Kralji. Menda zato, ker je trojna tudi mizerija, ki še po 20 letnem našem osvobojenju tlači zlasti našega človeka ob meji in je radi tega nujna trojna vzajemna pomoč: Gašpar je moral prevzeti brigo za obnovo in podvig obmejnega gospodarstva, Melhiorju je bil vsiljen tehniški resor s posebno nalogo, da polaga glavno pažnjo gorskim kolovozom, regulaciji hudournikov in votlim streham. Boltažarju pa raste socialno skrbstvo v obmejnem pasu že čez glavo.

Mislim, da Sv. Anton in Senjorjev dom na Pohorju ne bosta kazala nevolje, ako kreneš s postaje v Vuhredu izjemoma enkrat z menoj proti severu in jo mahneva čez dravski most. Po kratki, precej strmi serpentinii dospel na marenberško planoto z rodovitnim poljem in moderno urejenimi hmeljskimi nasadi. V daljavi 2 km pred seboj zagledava kilometer dolgo vrsto hiš marenberškega trga, naslonjenega ob strme pečine Kozjaka, Z 823 m visokega vrha, poldrugo uro hoda v severozahodni smeri od Marenberga pa naju pozdravlja cerkev Sv. Treh Kraljev. Z gorskega sedla nad Muto se smehlja Sv. Primož, na rebro Remšnika ob vzhodu pa je splezal sv. Jurij.

Pred kapelico sv. Antona na koncu trga se odcepi cesta na Radelsko sedlo. Motiš se, ako

misliš, da bo naju mimogrede privedla na goro Sv. Treh Kraljev. Od te naju loči strma gorska globel, na dnu katere žubori Radelski potok in obliva goro Sv. Treh Kraljev v polkrogu. Močno vijugasta cesta se vzpenja istotako v velikem loku po levem bregu v stalni razdalji $\frac{3}{4}$ do 1 ure od cerkve. Vedno bolj se nama odpira pogled na jug, na zahodni del Pohorja z Veliko kopo, na Urško in Peco. Ko imava že 5 km Radelske ceste za seboj, naju na pragu Onukove krčme sprejme gospodinja, capljajoča v coklah.

Tik nad krčmo je Radelsko sedlo (670 m). Čuvajnica finančne straže s cestno zatvornico tostran in napis »Deutsches Reich« onstran vrha pričujejo, da sva ob državni meji. Razen našega zelenega moža in graničarja, ki zvesto straži ob svoji karavli, ne vidiva žive duše. Radelska cesta, tako na naši kakor na nemški strani proti Ivniku, je po priključitvi Avstrije k rajhu brez prometa in življenja.

Okoliš sv. Treh Kraljev nad Marenbergom

Očital mi boš, da sva zgrešila najin cilj: šolo pri Sv. Treh Kraljih. Nikakor, prijatelj! Zgrešen ni cilj, pač pa je zgrešeno ime šole. Kar naloži spet potno torbo na rame in hodi za menoj po nevtralni poti, ki pa lahko postane križeva, ako nimaš svojih listin v redu. Kreneva proti zahodu po kmečkem kolovozu skozi gozd, ob njivah in travnikih, zdaj tostran zdaj onstran državnih mejnikov. Na pol poti naju, zroč skozi vejevje, s severne strani zasleduje nemški Sv. Anton z novim bakrenim klobukom na zvoniku. Stoječima nad klancem se nama odpre razgled preko se-

vernih reber Kozjaka, na trg Ivnik in daleč tja v Pomurje. Tudi tem predelom Kozjaka je nekdanj veljal pesnikov pozdrav: »Sloven'c, tvoja zemlja je zdrava!« Mimo Zgornjega Mlinarja, ki je danes nemška puša, dospeva po polurnem pešačenju na gorsko planoto s Pernikovo domačijo.

Ozirajoč se po dvorišču zapaziva pod strešnim napuščem nizke lesene hišice ozko tablico z napisom »Narodna šola«. Vprašaš me: Za boga, kje pa so Sv. Trije Kralji? Glej jih! Še vedno so v daljavi dobre $\frac{3}{4}$ ure, toda sedaj na jugovzhodu. Sedaj sva tostran gore, diametralno nasproti marenberškemu trgu in za približno 30 m nižje pod vrhom, ki nama zapira razgled na Pohorje. Pogled na sever zabranjuje nemški Sv. Lovrenc, na vzhod za Radlom na straži stoječi Kapunar (1049 m), a na zahod Rebernikov greben.

Tu je pravo zakotje ob Radlu, kamor ne zaide nobena tuja duša, razen onih, ki imajo tu opravka.

Enorazredna šola je pod tujo streho. V nizki leseni hišici ji je dal očka Pernik v našem 2.40 m visoko sobo s talno ploščino 4.70×5.70 m. Tu poučuje in vzgojuje šolski upravitelj g. Leopold Riedl ta čas 47 otrok, ki so natrpani v trhljih klopih, razvrščenih tik do vrat. Učitelj, tabla in peč se tiščijo ob sprednjo steno, kreda in oteraca pa se družita na šolski klopi. Svetloba in zrak se vtihotapljata skozi okenske okvirje v razsežnosti 70×90 cm. Dva metra široka veža s stopnicami na podstrešje tvori vez med šolsko sobo in sobico učitelja. Na tleh (2.70×3.70 metrov) se tiščijo med seboj postelja, mizica, omara in pločevinast štedilnik, na katerem si vari gospod učitelj pravkar pol klobase v družbi treh krompirjev za tečni obed. V šolski kroniki za leto 1936/37. je zapisano, da »so učitelju Kolarju črtali stanarino z motivacijo, da uživa itak naturalno stanovanje v šoli. Na ta način so mu posredno zaračunali za to malo sobico nad svinjskimi hlevi 150 dinarjev mesečno, kolikor znaša celoletna najemnina za šolske prostore.«

Pred državno razmejitevjo je bil ta kraj sestavni del šol. okoliša Sv. Lovrenca nad Ivnikom, kjer pa se je že takrat poučevalo izključno v nemškem jeziku. Zato so se naši Orlič in Vnuki odtujili materinščini in se danes čutijo Nemce. Nam v sramoto beleži

šolska kronika, da so naši otroci iz severnih predelov te občine še do leta 1926. pohajali v nemško šolo pri Sv. Lovrencu.

Šele 18. jan. 1926. se je v hiši kmeta g. Možerja otvorila enorazrednica kot podružnica marenberške šole. Z oddelitvijo posameznih predelov od šolskih okolišev Marenberga, Mute, Sv. Jerneja in Sv. Lovrenca ter z njihovo združitvijo v novo enoto se je ustanovil šolski okoliš nad Sv. Tremi Kralji. Radi odpovedi šolskih prostorov pri g. Možerju kakor tudi radi ponovnih učiteljskih premiščenj je bilo v dolgi dobi od 15. okt. 1933. do 4. jun. 1934. komaj 35 dni pouka. Z navedenim dnem je nastopil službo učitelj g. Vilbald Kolar, ki se je smotrno in čvrsto poprijel dela.

Marenberška občina je n. pr. za proračunsko leto 1934/35. prispevala vsega skupaj 3000 din, tako da je po odbitku 2000 din za najemnino in 350 din za kurivo preostalo novoustanovljeni obmejni šoli komaj še 650 dinarjev za celoletne šolske potrebščine. Na prošnjo učitelja je priskočila šoli na pomoč »Družba sv. Cirila in Metoda« z znatnim številom šolskih knjig, zvezkov in raznih šolskih potrebščin. Razen tega je darovala 1500 din za opremo učiteljevega stanovanja, ki je nudilo učitelju doslej le gola tla in gole stene. Ko je šola istega leta slavila svoj 10 letni obstoj, je prejela od Družbe 600 din v dar. In od tega časa je Družba stalna dobrotnica te šole, zlasti ob vsakoletni božičnici.

Da svojemu čutu hvaležnosti da potrebnega izraza, je ta obmejni borni narod na pobudo svojega vrlega učitelja dne 30. marca 1936. ustanovil svojo podružnico CMD, ki je istega dne naštel 32 članov. Takoj je pričela z intenzivnim delom in po dveh mesecih je že otvorila javno knjižnico CMD, ki šteje danes 507 knjig. Mladina in odrasli pridno segajo po njih. Z narodnim slavljem v počastitev praznika sv. Cirila in Metoda je podružnica dosegla velik moralni in lep gmotni uspeh.

Pod novim šolskim upraviteljem g. Leopoldom Riedlom se je 19. maja 1938. šola nad Sv. Tremi Kralji na pobudo CMD osamosvojila.

Na ozemlju tega šolskega okoliša našteješ 22 kmetij in 4 žetarije. Le dve posestvi sta večjega obsega in komaj 2 kmetiji brez

vnkjiženega dolga. Ako si poučen še o tem, da je bilo n. pr. v lanskem letu na vseh teh kmetijah zaposlenih vsega skupaj 12 hlapcev, 7 dekel in 7 pastirjev ter razen teh životarjov še 4 gostači in 2 preužitkarja, si lahko predočiš obseg kmetijskega obrata pri Sv. Treh Kraljih. Rž, pšenica, ajda, koruza in krompir so glavni poljski pridelki, ki pa ne presegajo količin za domače potrebe. Gozd mora dajati dohodke za kritje vseh potrebščin in za plačevanje davščin. Zato se ne čudi, če postaja Kozjak od leta do leta huje plešast. V letih lesne konjunktore so ga polnojarmeniki neusmiljeno strigili in zviti izkoriščevalci so našega kmeta povrh še zavaljali k zapravljanju. Ni pa bilo nikogar, ki bi ga prepričal o nujnosti gozdne pomladitve in mu priskrbel tudi sredstva za to.

Pašnike na suhih vzpetinah prerašča »vouk«, na močvirnih travnikih pa raste kislja krma. Kmetija redi le toliko goveje živine, kolikor je rabi zase. Le teleta, ki niso določena za domačo rejo, dobi mesar. Brez pomena za trg je tudi reja svinj. Sadja je komaj za domačo pijačo. Če tudi bi na višini 800 m pridelali žlahtnega sadja v zaželenih količinah, bi isto ob sunkih po Radeškem jarku izgubili kvaliteto.

Radel in vse zaledje Sv. Treh Kraljev gravitira v Marenberg. Promet je minimalen in le poredkoma se prikaže kmet iz radeškega zakotja s svojim vozilom v Dravsko dolino. Ker razen enega nima noben kmet lastne žage, prodaja vsak svoj les po večini na panju. Kupci so marenberški tržani.

V tem šolskem okolišu ni prav nobene skupne naselbine. Posamezne kmečke domačije so raztresene po rebrih in pobočjih, a nizke lesene hišice čepijo pod drevjem kakor gobice pod mahom. Le kadar je treba vzeti na posodo kruha ali soli, se prestopi sosedov prag. Gorski kmet ne pozna sožitja, živi le samemu sebi in svoji kmečki grudi. Zato mu ne zameri, ako posnema svetnike in ima roke k sebi obrnjene! Borba za obstanek mu ne dovoli odpočitka, zlasti ne v teh razrvanih časih, ko mu hlapec in dekla, mogoče tudi lastni sin uhajajo čez državno mejo. Naša mladina prodaja svoje moči tujini, kjer se navzame tujega duha in mržnje do svojega rodu in svoje domovine. Vprašaj, kako temu

odpomoči. Poslušaj nasvet glasnika narodnega delavstva: »Najboljše bomo podprli moralno odporno silo našega življa na mejah, če ga bomo gospodarsko in socialno kar najbolj podprli. V tem pogledu je bilo mnogo zamujenega. Nujno je, da odslej posvečajo odgovorni krogi in vsa javnost največjo pozornost izboljšanju socialnega in gospodarskega položaja na naših mejah. S tem bodo zgradili betonski jez, ob katerega bo zaman butala še tako dobro premišljena tuja propaganda, ki danes tako spretno izkorišča socialno bedo v nekaterih izpostavljenih predelih naše ožje domovine.«

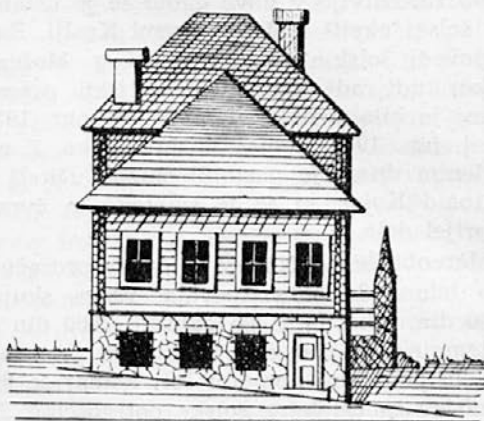
V podkrepitev tega naj navedem dogodek, ki se je pripetil baš v šolskem okolišu Sv. Treh Kraljev.

Radi splošne mednarodne napetosti v pomladi 1939, beganja in vznemirjanja našega obmejnega ljudstva so tudi delavci pri Sv. Treh Kraljih izgubili zaupanje in prekinili pripravljala dela za gradnjo nove šole sv. Cirila in Metoda. Zaupanje in veselje do dela pa se jim je takoj vrnilo, ko je odbor CMD razgrnil pred njimi nekaj jurjev v plačilo in jim dal navodila za nadaljevanje gradbenih del. S tem je Družba na najučinkovitejši način izpodbila vse nakane temnih sil. Delo, človeka dostojen zaslužek in vsakdanji kruh so tvorci zadovoljstva, viri ljubezni do domače grude in r. r. predpogoj kulturnemu napredku in narodni zavesti. S svojim vzgledom pa je pokazala Družba edino pravo pot vsem onim činiteljem, ki so pred Bogom in narodom prevzeli dolžnost, da skrbijo in delajo za gospodarski, kulturni in socialni napredek naroda ter mu s tem vcepijo samozavest in ponos.

Prijatelj, ako se z vsem tem še nisi dovolj prepiral o nujnosti zidanja šole od strani CMD, povej, kako dolgo naj naša mladina še čaka in se zanaša na onega činitelja, ki naj zida šolo v tem, od vsega sveta zapuščenem zakotju, do katerega se prerije le po gorskih kolovozih, v kraju, kjer ni v bližini primerne gradiva in kjer je stavbni les najdražji! Kdo ne vidi onstran državne meje novo zgrajene moderne avtomobilske ceste, kako se vzpenja na vrh Sv. Lovrenca, kdo ne opazi šolskih in carinskih palač onstran mejnikov in koga ne oblije rdečica sramu,

ko še v 20. letu životarjenja v svobodni državi gleda doma šolski razred s trhlimi klopami nad svinjskim hlevom?

Ker se Družba sv. Cirila in Metoda vsekakor zaveda svoje vzvišene naloge, zlasti še v teh težkih časih, se je odločila tudi za gradnjo enorazrednice nad Sv. Tremi Kralji.

Novo šola CMD pri sv. Treh Kraljih

Na podlagi uradne določitve stavbnega prostora je Družba kupila na Pernikovem posestvu njivsko parcelo s 3259 m², ki nudi dovolj prostora za stavbišče, igrišče in šolski vrt. Poskrbela je za gradbene načrte in proračune ter po internem razpisu oddala gradbena dela stavbeniku g. Franju Vrablu kot najnižjemu ponudniku. Kletni prostori so zidani. V pritličju z razredom, pisarno in pritliklinami ter v nadstropju z učiteljskim stanovanjem je izvedena lesena konstrukcija v kladnem sistemu in v istem slogu kakor poslopje za enorazrednico na Martinjvrhu.

Pripravljala dela so se pričela že v jeseni 1938. Pri domačih posestnikih je nakupila Družba 235 m³ stavbnega lesa, ki so ga istotako domači tesači že v zimi posekali ter v pomladi 1939 obtesali. Domačini sami so darovali 34 m³ plohov in 300 din v denarju. Ko so delavci pripravili potrebne količine peska, kamna ter gramoza in so vozniki zvozili ostali gradbeni material na stavbišče, je Družba položila temeljni kamen tretji šolski stavbi na Kozjaku, zidarska kladiva, tesarske sekire in cepini pa so zapeli pesem dela in ustvarjanja ter s tem zadovoljili vse tri kralje: Gašparja, Melhiorja in Boltažarja.

Lokavec v Slovenskih goricah

Kraj Lokavec leži na severnih obronkih valovitih Slovenskih goric, v tej samosvoji deželici svetniških in patronimičnih imen. Rečici Pesnica, pritok Drave, in Ščavnica, pritok Mure, delita Slovenske gorice na tri skoraj vzporedna slemena v smeri SZ—JV in se nahaja Lokavec s svojim okolišem na skrajnem severnem robu najsevernejšega slemena, po cesti 3 in pol km od Mure in jugoslovensko-nemške državne meje, skoraj nasproti nemškega trga Murecka. Lokavec, ki ima nadmorsko višino 403 m, in z njim ves okoliš ni nikaka izrazita vzpetina kakor n.p.r. sosednja Marija Snežna ali Sv. Ana v Slov. goricah, nego je sestavljen iz glavnega in stranskih grebenov, kakršne najdeš povsod v Slovenskih goricah. V ogromnem številu slovenjegoriških gričev in slemen je našel Hans Bartsch v svojem pokrajinskem romanu »Das deutsche Leid«, v katerem je podedil sline po tej zemlji, primero za svojo željo glede naselitve Nemcev v teh krajih, ko pravi med drugim: »Bog čuvaj nemško naseljevanje po slovenski zemlji in dopusti, da bo tisočerno in toliko, kolikor gričev imajo Slovenske gorice«... Prelep je slovenjegoriški svet! Na vse strani se gomilijo griči v nepreglednih množinah s celo vrsto farnih in podružničnih cerkva, z vinogradi in zidanicami, sadovnjaki in kipečimi topoli. Z vrha v vrh si odpevajo klopotci, ki mehčajo grozdje, ki postaja na prisojnih gričih sladko in težko. L. 1912. je napisal Bartsch v že navedenem svojem delu o lepoti teh krajev tudi naslednje: »O, ko bi vedela bolna srca v vsem nemškem cesarstvu, kako se tam živi, tam v štajerski brezmejnosti! Prišli bi v množicah in bi posedli tisti nedopovedljivo osrečujoči svet, ki pomeni utešitev preko vseh utešitev. Najlepša pokrajina na božji zemlji je po zaslugi človeške slepote tako poceni«... To je dežela sonca, le za sonce ustvarjena; do srca pa te režejo nizke megle, oblačni, deževni dnevi in blatne, težke ilovnate poti. Lokavec leži v pravem delu Slovenskih goric, če mislimo na razdelitev po Josipu Šumanu (J. Pajk »Črtice iz duševnega žitka štajerskih Slovencev«), ki ugotavlja: »V posebnem in pravem pomenu besede pa so Slovenske go-

rice le tisti okraj, ki je ob Ščavnici in Pesnici. Zato govorimo o Slovenskih, Radgonskih in Ljutomerskih goricah«. Le sredi Lokavca je strnjenih več hišic, drugače so zelo razsejane. Z lokavškega slemena se ti nudi krasen razgled na vse strani: do Korice in Svinjske planine, Boča in Donačke gore, do Negove in Kapele ter Radgone in Prekmurja. Na severu ti je odprt razgled na Nemčijo, na nemški trg Mureck, grad Weinberg kot prednje poslopje gradu Brunnsee, last in rojstni kraj bivše habsburške cesarice Cite, katere sorodstvo ima še danes v Lokavcu h. št. 24 svoje vinogradno posestvo.

Slovenske gorice so vinorodna pokrajina. Do zadnjih let, tudi še v Jugoslaviji, je investiralo nemštvo iz bližnjega nemškega trga Murecka in tudi iz Gradca svoj kapital v goriških vinogradih kot donosnih podjetij. Tudi mali tržan iz trga Cmureka (Murecka) in kmetovalec z Murskega polja sta stremela za pridobitvijo vinograda v goricah. Kupovanje slovenjegoriške zemlje se je torej vršil iz gospodarskih razlogov, podprtih z zavestnim in narodno preračunljivim prodiranjem na jug. V tem pravcu se je vršila tudi propaganda. Glede na to se ni čuditi, če je še danes v okolišu 45 dvolastnikov iz Nemčije, ki imajo v kraju v svoji posesti 108.675 ha t. j. 11% zemlje, najlepše vinograde. Naši viničarji na takšnih posestvih so od svojih delodajalcev moralno in materialno popolnoma odvisni. Od 216 hiš, ki so v okolišu, jih je 40 ali 15.5% v lasti inozemcev. Poleg navedenega leži vzrok germanizacije prebivalstva tukajšnjega revnega kraja v kulturnem in drugem vplivu bližnjega, že dolgo popolnoma ponemčenega trga Murecka, v nemški šoli, ki je bila v Lokavcu in v dejstvu, da je bila Radgona nekdanj, ko še Maribor v tem pogledu ni bil pomemben, važno tržišče med Slovenskimi goricami in Gradcem ter je šla glavna prometna pot preko Cmureka in Apaškega polja v Radgono. Bartsch piše v navedenem delu: »Mi hočemo našim nasprotnikom iz bogastva nemške duše poklanjati in zopet poklanjati, dokler ne bodo zrasli k nam v naše brate. Hočemo jim odpreti čudeže našega jezika in naše kultu-

re«... Zato pa je v Lokavcu in okolici od 1089 prebivalcev 333 ali 30,5% »Nemcev« z imeni Vressnigg, Semlitsch, Koller itd. Ako vzamemo v račun vse prebivalstvo, ki doma govori tudi nemški, bi vzraslo število na 625 ali 57,4%.

Slovenske gorice in z njimi tudi Lokavec spadajo glede na govorico v takozvano vzhodnoštajersko narečje. Vendar še v kraju ni izrazitega prleškega narečja. »Nemci« govorijo v takozvanem apaškem dialektu, ki pa je razširjen tudi na levem bregu Mure, še precej daleč proti severu. Četudi obvladaš nemščino, ne razumeš človeka, ki govori dosledno v tem narečju, skoraj nič. Učiti prebivalstvo nemščine, bi se skoraj reklo učiti ga nekega novega jezika. Poleg tega, da besede po pomenu popolnoma predrugačijo, je različno zategovanje in požiranje glasnikov tako, da ne razumejo narečja niti nemški letoviščarji, ki v poletju radi zahajajo k lokavskim in okoliški kmetom na letovišče, kar pa seveda v narodnem pogledu silno škoduje. Nekaj primerov izgovarjave v tem narečju: Sum (sonce), Oahn (hrast), iner (naš), Pein (čebela); Webesen, Hunesen u Pein u Flein matern inre Oachsn zfl (ose, čmrlji in čebele ter muhe mučijo preveč naše (!) vole itd. Prvotno naseljenega prebivalstva, ki bi obdržalo svoj materin slovenski jezik, skorajda ni. Kar je Slovencev v kraju so skoraj vsi priseljeni. Največ je Prekmurcev, ki so pokupili posestva od Nemcev, ki so po osvobojenju šli preko meje. Ta prekmurska migracija je zelo dvignila naš narodni živelj ob meji.

Zanimivo je, da se je ob ustanovitvi prve šole v Lokavcu l. 1850. poučevalo slovenski in le deloma nemški. L. 1887. pa se je sezidala šola s podporo društva »Deutscher Schulverein« v znesku 4000 gold. Učitelji, kakor tudi člani šolskega odbora, so se zato morali obvezati, da bodo vzgajali mladino v nemškem duhu. Pri otvoritveni slavnosti je bil poudarjen nemški značaj šole. Označena je bila kot nov steber pangermanstva, kot nov klin, ki se je zaril proti srcu Slovenskih goric. Do l. 1923. se je na šoli poučevalo le nemški. Šola je torej mogla vršiti svoje raznarodovalno delo dobrih 30 let in še deloma po osvobojenju. »Uspehi« seveda niso izostali! Še danes se kdo od starejših izrazi, da

pač ne zna slovenski, ker je obiskoval nemško šolo. Dogaja se in značilno je, da si člani slovenskih družin s slovenskim občevalnim jezikom dopisujejo nemški, ker drugače pisati ne znajo...

V Lokavcu je danes petrazredna ljudska šola z državnim učnim jezikom, izmed družtev pa Podružnica Družbe sv. Cirila in Metoda z lastnim odrom in tamburaškim zborom, javna ljudska knjižnica in posojilno društvo. Cerkve ni in je razdeljen ves okoliš med fare Marija Snežna, Sv. Ana v Slov. goricah in Apače. Po veri so vsi prebivalci rim.-kat. veroizpovdi. Od 213 družin v okolišu ima naročen kak časopis ali knjige le 30 družin ali 14%. — Pri mnogih hišah ne premorejo niti ene knjige. Pojejo bolj malo in navadno zelo slabo. Kraigher pravi: »Ti ljudje ne znajo peti. Narodna pesem edina sodi s svojo preprostostjo v družbo. In kje naj vzamejo raznarodeli ljudje narodno pesem?«...

V Lokavcu je zanimiv primer, ko je zaradi državne meje, ki je okoliš ločila od odjemalcev v nemškem trgu Murecku, nastalo polno posestev, kjer ne pridelajo več dovolj za domače potrebe in morajo hoditi na delo drugam. Črta, ki je kazala kmete, se je torej v kraju zaradi odločitve celega severnega področja za prodajo pomaknila precej višje. Povprečno lahko rečemo, da zadostuje v kraju za 1 družino 9 do 10 oralov zemlje, če seveda ni gozd glavna kultura. Tudi tukaj imamo opraviti s stanom, ki ga poznajo predvsem le Slovenske gorice in Haloze, t.j. z viničarji. Žalostno pa je dejstvo, da je 40

Gospodarski obrat:	Število gospodarjev			
	slov.	nem.	skupaj	v % od vseh obratov
Želariji*	17	22	39	17%
Srednji pos.	11	15	26	11%
Kmetje	20	34	54	24%
Viničarji	39	30	69	30%
Obrtniki in indust.	25	2	27	11%
Drž. namešč.	11	—	11	5%
Ostali	4	—	4	2%

* Kočar, ter v nekaterih krajih tudi pojem za gostača, osebenjka.

viničarskih družin v službi na posestvih inozemcev. Želarji in viničarji so najbednejši ljudje v kraju in morajo pač iti za kruhom s tistim, ki jim ga da... Celotna slika gospodarstev, ki je razvidna iz razpredelnice, ki je priobčena na strani 50.

Naš odlični narodni delavec ob severni meji prof. F. Baš ugotavlja popolnoma pravilno v svoji razpravi »Slovenska narodnostna meja na severovzhodu«: »Pomurje predstavlja provinco brez večjih kulturnih sre-

dišč. V predvojni dobi je ta obmejna dežela živela v ozkih kulturnih stikih s kulturnimi središči na severu, katera so po svetovni vojni izpadla. S tem pa so v velikem izpadle tudi kulturne iniciative, ki danes manjkajo. Naše severno narodnostno ozemlje je postalo v novih razmerah periferna zemlja, napram kateri se zadržuje naše narodno zaledje pasivno tako v materialni kakor v duševni kulturi.«

Zato pa: Meja kliče nas vse!

Zupanc Lojze

Socialni prerez Slovenskega razreda na Kočevskem

V ilustracijo šolskih razmer na Kočevskem sem se namenil napisati kratko razpravo, ki naj čitateljem koledarja obrambne družbe sv. Cirila in Metoda razgrne vse težave, s katerimi se morajo na Kočevskem boriti ne samo otroci slovenskih staršev, ampak tudi zavedno slovensko učiteljstvo. Razumljivo, da sem si za podlago svojemu študiju o pričujoči razpravi vzel slovenski razred v šoli Stara cerkev pri Kočevju, katerega pohajajo otroci slovenskih in nemških staršev in v katerem sem jaz sam poučeval.

Stara cerkev pri Kočevju spada politično v občino Kočevje-okolica, ki združuje na svojem teritoriju bивše samostojne občine: Stara cerkev, Livold, Cvišlerje in vasico Malo goro. Po zadnji statistiki iz leta 1937. je vseh prebivalcev v omenjeni občini 3505. Od teh je 2370 kočevskih Nemcev, 1130 Slovencev, 5 pa drugih narodnosti. Splošno je znano, da se je k številu Nemcev »prostovoljno« prištelo tudi precej Slovencev-mlačnežev, tako da faktično število prebivalstva slovenske narodnosti odgovarja resnici le tedaj, če ga zvišamo za eno petino...

Zemljišče občine Kočevje-okolica meri 10.790 ha. Kočevski Slovenci so gospodarsko odvisni od tujerodcev, ki so lastniki skoraj vseh hiš, od vseh posestev in vse zemlje pa pripada njim preko 88% celokupne vrednosti. Potemtakem so kočevski Nemci v omenjeni občini gospodarsko povsem avtohtoni, kočevski Slovenci pa so od njih gospodarsko

odvisni in se pri njih udinjajo kot sezonski delavci. V času, ko je kočevski rudnik še zaposleval kader kočevskih Slovencev, se ta razlika ni občutila tako boleče kakor danes, ko je večina kočevskih Slovencev brezposelna in navezana zgolj na priložnostne zasluzke. Industrija v Kočevju ni v slovenskih rokah, tudi kočevski rudnik nič več ne daje dela in kruha tolikim slovenskim rudarjem kakor v povojnih letih, zato se revščina, v katero so pahnjeni kočevski Slovenci, naselejeni v občini Kočevje-okolica, najvidneje odraža z vsemi žalostnimi posledicami v šolah, kjer ima slovensko učiteljstvo priliko seznaniti se do dna z vsem, kar naše ljudstvo narodnostno ohramlja in ga napravlja neborbenega za naše narodnostne pravice na Kočevskem.

Občina Kočevje-okolica ima na svojem teritoriju šoli v Stari cerkvi in Livoldu. Ker sta obe šoli v neposredni okolici mesta Kočevja, ki je včasih dajalo s svojo živahno industrijo delo in zaslužek slovenskim delavcem, se danes, ko so se delovni pogoji poslabšali, vidno odražajo socialne razlike med dobro preskrbljenimi otroki nemških staršev in slabo hranjenimi otroki slovenskih staršev, ki često nimajo niti dela niti zasluzka, da bi mogli svoje otroke pošiljati v šolo primerno oblečene in nahranjene.

Vse te činjenice pa v nemali meri ovirajo uspešen pouk v slovenskih razredih omenjenih dveh šol. Vplivi, ki ovirajo nadalje

uspešen pouk tudi v narodno mešanih razredih, kakršen je bil moj, pa so tako razno-ter in z ozirom na težino odgovorov, ki jih hočem nanizati v to poročilo v najmarkantnejših obrisih, tudi tako zapleteni v razmerju do ekonomskih, socialnih, zdravstvenih, kulturnih in psihološko eksperimentalnih vprašanj, da se mi zdi za dostojen in veren prikaz vseh teh ovir v pouku potrebno razdeliti svojo razpravico na več navidezno samostojnih odlomkov, ki pa se med seboj tako prepletajo, da skupno šele tvorijo objektivno sliko stanja, v kakršnega je bil pahnjen moj narodnostno mešani razred.

I. STATISTIČNI PREGLED.

V začetku lanskega šolskega leta je bilo v moj razred vpisanih 65 otrok, kar je odločno previsoko število za eno učno osebo, tembolj ker je po smeri obravnavanega učnega gradiva šola v Stari cerkvi prav za prav tip tri-razredne šole (t. j. prvi razred pohajajo učenci 1. in 2. šolsko leto. Razredna zajednica obravnava predpisano učno snov v dveh učnih programih, razumljivo da v okrnjeni obliki. Drugi razred pohajajo učenci 3. in 4. šolsko leto, ki morejo obravnavati po predpisih učnega načrta dva programa le za nekatere predmete, v večini predmetov pa je pouk enoten. Tretji razred pa tvori tako zvana višja narodna šola in ga obiskujejo učenci 5., 6., 7. in 8. šolsko leto. Po predpisih in odobrenem učnem načrtu bi v tretjem razredu bilo mogoče obravnavati dva programa samo za pouk iz realij in računstva, to pa le v slučaju, če bi bil razred izrazito slovenski. V narodno mešanih krajih pa niti tega ni mogoče doseči. Tako je bilo tudi v Stari cerkvi, saj je polovica obiskujočih otrok iz III. razreda bila za pouk več ali manj pasivna, za pouk v slovenskem jeziku pa mrtva).

Po predpisih zakona o narodnih šolah morajo šolarji, ki se prištevajo k tej ali oni narodni manjšini, zadnji dve leti obiskovati pouk v razredu, kjer je ves pouk izvajen v državnem jeziku. Z ozirom na to je bilo v mojem III. slov. razredu v Stari cerkvi od 65 vpisanih šolarjev 30 kočevskih Nemcev,

ki so prišli v slovenski razred s prerazredovanjem iz nemških razredov. V tako močnem in narodnostno mešanem razredu pa ni bilo mogoče obravnavati predpisanega učnega gradiva v dveh programih, pač pa sem bil prisiljen izdelati za svoj razred učni načrt, po katerem naj bi se pouk iz leta v leto izmenjeval po kikliški metodi.

Toda vzlic vsem tem zaprekam bi se dali doseči znatni uspehi, če bi kočevski Nemci pokazali malo več volje za nabavo samoučil, brez katerih je uspešen pouk nemogoč. Ilustrativno pa je za razmere v našem šolskem okolišu, da kočevskih šolarjev-otrok izvrstno situiranih staršev — ni bilo mogoče pripraviti do tega, da bi si nabavili slovensko in srbohrvaško čitanko. Od vseh 30 šolarjev — koč. Nemcev jih je imelo samo 5 slovensko čitanko, 4 pa srbohrv. čitanko. Pri čitanju jim je radi tega nedostatka manjkala vizuelna predstava, pouk v omenjenih dveh predmetih je bil torej zanje popolnoma prazen, tembolj ker mnogi kljub temu, da so se morali že v prejšnjih letih v nemških razredih učiti slovenščine, državnega jezika niso obvladali; kdor pa je slovenščino razumel ali jo vsaj malo govoril, je briskiral vsa učiteljeva navodila, naj govori in na zadana vprašanja odgovarja v slovenščini. Tem otrokom je bila šola v breme. Vzrokov za mrtvilo pri pouku v slovenskem razredu pa je bilo več. Vsi pa so tako tesno povezani s tako zvanim »nacionalnim« vprašanjem kočevskih Nemcev, da jih ob tej priliki ne velja še posebej omenjati, ker so splošno znani vsem, ki v dnevnem časopisju zasledujejo razmere, kakršne danes vladajo na Kočevskem.

Veliko oporo so koč. Nemci imeli v prvih poveljnih letih pri vpisovanju v nemške razrede seveda vedno pri tako zvanih mešancih. Odkar pa velja načelo, da morajo slovenski razred pohajati vsi otroci mešanih zakonov (če oče — kočevski Nemec poroči Slovenko ali obratno), je tudi število šolarjev — koč. Nemcev v Stari cerkvi znatno padlo. Po stanju z dne 20. maja 1939 je pohajalo šolo v Stari cerkvi 229 otrok. Od teh je bilo

čistih Slovencev:

I. razred (1. in 2. šol. leto) . .	27 dečkov + 11 deklic =	38 otrok
II. razred (3. in 4. šol. leto) . .	11 dečkov + 8 deklic =	19 otrok
III. razred (5., 6., 7., 8. šol. leto) .	23 dečkov + 26 deklic =	49 otrok
Skupaj Slovencev . .	61 dečkov + 45 deklic =	106 otrok

Mešanecv:

I. razred:	15 dečkov + 3 deklice = 18 otrok
II. razred:	6 dečkov + 9 deklic = 15 otrok
III. razred:	11 dečkov + 9 deklic = 15 otrok
Skup. meš.:	32 dečkov + 19 deklic = 51 otrok

Kočevskih Nemcev:

I. razred:	15 dečkov + 16 deklic = 31 otrok
II. razred:	12 dečkov + 12 deklic = 24 otrok
III. razred:	9 dečkov + 8 deklic = 17 otrok
Sk. Nemcev:	36 dečkov + 36 deklic = 62 otrok

Pri tem je treba omeniti, da bi moral biti III. nemški razred že davno ukinjen, ker morajo mešanci posecati slovenski razred, kočevski Nemci v III. razredu pa ne dosežajo predpisanega števila, ki je po zakonu o narodnih šolah potrebno za samostojen oddelek.

Upadek kočevskih Nemcev je torej dobro razviden tudi iz pravkar podane statistike šolobiskujočih otrok, in je obenem verno zrcalo številčne moči kočevskih Nemcev v narodno mešanem ozemlju Kočevske. Poudarjam: številčne moči, kajti gospodarsko so kočevski Nemci še vedno avtohtoni gospodarji kočevske zemlje, ker je agrarna reforma, ki se na Kočevskem doslej še ni izvedla, bila mačehovsko naklonjena zavednim kočevskim Slovincem, četudi vztrajajo na mrtvi straži slovenskega jezika na tem koščku slovenske zemlje, ki je že davno pred umetno naselitvijo kočevskih Nemcev pripadala slovenskemu kmetu in delavcu.

II. KAKŠNI SO ŠOLARJI SLOV. STARŠEV

Dejal sem že, da so kočevski Nemci v III. slovenskem razredu za pouk popolnoma brezbrizni. Popolnoma druga merila pa veljajo za učence slovenske narodnosti. Imajo veliko voljo do učenja in napredka, le težke socialne prilike, v katerih se nahajajo njih starši, jim onemogočajo doseči v učenju tisto aktiviteto, ki se sicer kaže v njih močni volji po napredku. Ti otroci seveda takisto nimajo zadostnega števila samoučil. Nekaj malega prispeva šolarska ubožna knjižnica, toda to niti zdaleka ne zadostuje za kritje vseh kričečih potreb. Vsi učenci niso deležni blagodatí šolarske ubožne knjižnice, socialno pa so brez izjeme vsi enako prizadeti in bi bilo potrebno vsem pomagati.

Za objektivni prikaz tega težkega socialnega stanja in za študij pravične presoje v tem poročilu sem apeliral na učence mojega

razreda, naj mi oskrbe odgovore na zadana vprašanja. Anketa je vsebovala devet vprašanj: otrokova višina, teža, obseg prsi, kaj je oče, koliko ima zemlje, koliko je v družini otrok, koliko od teh je nepreskrbljenih, ima li otrok svojo posteljo in oddaljenost v km od šole. Odgovori, ki so mi jih otroci oddali napisane na listkih, so žalostna slika razmer, v katerih so primorani živeti! Vse negativne plati teh odgovorov veljajo predvsem za slovensko dečo, katere starši so revni bajtarji, najemniki in brezposelni delavci, kar pa jih je v službi, ne zaslužijo toliko, da bi zadostovalo za oskrbo in zadostno prehrano številne družine. Deca teh staršev se potika po vasi čisto brez nadzorstva, lačna, prezeblja in prepuščena sama sebi, kajti starši, ki so prisiljeni oditi sleherno jutro že zgodaj na delo, nimajo niti časa niti volje, da bi se kaj več brigali za otroke, kakor da jih v redu pošiljajo v šolo, ker vedo, da so vsaj za tiste ure, ki jih otroci presede v šolskih klopih, brez skrbi, da otroci ne bodo ugnali kakšno napak.

Otroci nemških staršev, ki so lastniki posestev v našem šolskem okolišu, pa kažejo nasprotno vse znake dobro oskrbovane kmetске mladeži. Njih teža in rast daleč presega težo in rast otrok slovenskih staršev. Primerjal sem zbrane podatke otrok slovenskih staršev po Camerer - Pirquetovi tabeli z ozirom na rast in telesno težo, a ugotovil sem žalostno bilanco, da razen štirih otrok slovenske narodnosti ni nihče dosegal za svoja leta predpisane teže in višine.

Porazna slika teh težkih razmer ima svoje negativne odmeve tudi v šoli, saj lačna in slabo hranjena deca ne more z zanimanjem slediti pouku oz. si podano gradivo prilastiti za resničen duševni podvig.

Slovenski starši imajo povprečno po 5 oz. 6 otrok. Večina teh otrok je kajpa nepreskrbljena z učnimi knjigami, kar še povečuje zlo, ki ga ustvarjata pomanjkanje in beda v slovenskih družinah. Šolski okoliš v Stari cerkvi je terensko težek in zahteva zlasti v zimskem času od šolobiskujočih otrok mnogo naporov, da nezadostno oblečeni in obuti sploh morejo prihajati v šolo.

Razen enega šolarja slov. staršev nima nihče svoje postelje. V eni postelji leže po dva, trije, ponekod celo po štirje otroci. V neki družini spi deca kar na tleh... Teža

gospodarskih posledic obubožanja slov. družin je potemtakem zaobjeta tudi v neznosnih higienskih prilikah.

Vse to vpliva na šolski obisk, ki seveda ni takšen, kakršnega bi si želel učitelj, ki bi rad obravnaval s svojimi šolarji učno gradivo strnjeno in brez prekinitev. V deževnih dneh in v zimskem času bi šolarje lahko porazdelili v A in B grupo. A je prišla v šolo, skupina B je bila primorana ostati doma, ker nima tople obleke, obutve in ker je prehlajena. Potem pridejo v poletnem času na vrsto še tisti otroci, ki morajo ostajati pogosto doma za varuške pri mlajših sesticah in bratih, ker sta mati in oče odšla v tovarno, ali na delo k bogatemu Kočevanju, ki ju bo za celodnevno garanje na njivi plačal s 7 din dnine...

Tu kajpa ne bom našteval še drugih ovir za uspešen pouk, ki jih danes najdemo povsod v pasivnih krajih naše domovine, vendar menda nikjer ne v tako nezaželenih oblikah, kakor na Kočevskem, kjer se slovenska šolska deca rekrutira iz vrst obubožanega, brezposelnega slovenskega življa.

III. KAKŠNO JE ŠOLSKO POSLOPJE V STARI CERKVI.

Poleg že naštetih ovir nastajajo za uspešen pouk še ovire tehničnega značaja. Šolska stavba v Stari cerkvi je za zgoraj omenjeno število šoloobveznih otrok pretesna. Učilnice so premajhne, povsem nepravilne je tudi razsvetljava učilnic. V moji učilnici je padala svetloba od leve in zadnje stene. Torej kar idealno — narobe! Svetloba, ki je prihajala v sobo skozi okna v zadnji steni, je bleščala v tabli, prislonjeni na nasprotno steno. Za polovico šolarjev je bila tabla potemtakem kot učilo neuporabna, ker so bile tablske slike v odblesku nevidne ali pa slepeče.

Zunaj šolske stavbe so nasajena drevesa. Krošnje kostanjevih dreves ovirajo svetlobo, ki ne prihaja v učilnico v zadostni količini. Često je že padla beseda, naj bi se to nepotrebno drevje posekalo. Omenjena drevesa so bila menda posajena za nekakšen jubilej pred dolgimi leti nazaj...

V moji učilnici je nameščena stara peč, ki je kadila, da je bil v učilnici pogosto do višine enega metra sam dim, ki nas je dušil. Soba smo morali prezračiti — zato pa nas

je potem zeblo, ker je z dimom vred uhajal iz sobe tudi topli zrak. Za kubaturo učilnice ta peč tudi sicer ni bila dovolj velika. V zimskem času smo bili prisiljeni pogosto po 4 do 5 ur presedeti v sobi, ki je bila segreta povprečno do 10 toplotnih stopinj Celzija. premočene in premražene otroke, katerih večina je prišla v šolo brez zajutreka, v takšnem stanju ni bilo mogoče zainteresirati za pouk.

Šola v Stari cerkvi je brez najvažnejših učil, kar pa jih je še izza prejšnjih let, so neuporabna za ponazoritev pri pouku, ker so pokvarjena. Stenske slike so bile po 18 letih naše narodne svobode še vedno opremljene — z nemškimi napisi. Nadomestil sem jih z otroki pri ročnih delih s slovenskim tekstom. Seveda je bil to moj prvi »greh«, zaradi katerega sem padel pri domačinih v nemilost...

Šola nima telovadnice. Pouk telovadbe je v zimskem času sploh neizvedljiv, ker pri tolikem številu otrok, kolikor jih je bilo v mojem razredu, odpove tudi sodobna gimnastika. Pouk petja je otežkočen, ker na šoli ni harmonija. Oprava v učilnicah je slaba in načeta po lesnih črvih. Klopi so majave in nepraktične in bi bil že skrajni čas, da si šola nabavi nove.

Če omenim nadalje še to, da šola v Stari cerkvi nima niti svojega vrta, na katerem bi se otroci iz višjih razredov učili praktičnega gospodarstva (ureditev sadovnjaka, cepljenje divjakov, vzgoja sadnega naraščaja v drevesnici itd.), potem še daleč nisem naštel vsega, kar ovira pouk.

IV. NARODNOSTNE RAZMERE V LUČI ŠOLSKÉ DISCIPLINE.

Dominantne važnosti so v slovenskem razredu tudi tiste ovire pri pouku, ki izhajajo iz zapletenega »narodnostnega« vprašanja kočevskih Nemcev oz. še bolj tistih odpadnikov slovenskega rodu, ki so najhujši preganjenci slovenske besede v šoli in slovenskega učiteljstva.

Deca takšnih renegatov prihaja v šolo brez učnih knjig, brez zvezkov, umazana, raztrgana in v stanju, da je skrben učitelj prisiljen podvzeti napram takšnim malomarnostim otipljivega hujškaškega kova neke disciplinske mere. Toda vsak opomin oz. ukor se izrabi za denunciacijo, češ da je bil otrok v šoli telesno kaznovan.

Končno se mi ne zdi brez pomena naglasiti zahtevo, da bi morale v narodno mešanem ozemlju kočevskega sreza naše oblasti skrbeti za naturalna učiteljska stanovanja. Slovensko učiteljstvo je teh nujno potrebno. Koliko samozatajevanja v svojem izvenšolskem delu, ki bi moralo biti vedno narodnostno usmerjeno, in koliko šikan in pretenj mora prenesti slovenski učitelj, ki je prisiljen stanovati pri kočevskem Nemcu, to vé samo tisti slovenski učitelj, ki je bil kdaj koli prisiljen živeti v takšnem precepu. Izvenšolsko se za svoje ljudstvo ne more udeleževati tako, kakor bi sam pogosto želel. Ničesar ne more storiti za ljudstvo, ki govori njegov jezik, ker bi mu v tem slučaju pretila odpoved stanovanja po lastniku hiše — kočevskem Nemcu, ki lahko vselej izvaja svojo gospodarsko hegemonijo nad nezaščitenim slovenskim učiteljem. Za svoboden porast slovenskih kulturnih prilik na Kočevskem pa bi bilo nujno potrebno, da bi imel vsak slovenski učitelj v svojem šolskem okolišu tudi naturalno stanovanje, ker le tedaj bi se lahko svobodno udeleževal tako v šoli kakor tudi izven šole za narodne pravice svojega ljudstva.

Življenje prinaša v svoji pestrosti pač zapletljaje, ki bi jih v ugodnejših življenjskih

prilikah za slovenskega učitelja na Kočevskem ne bilo, če bi bilo za te kulturne pionirje na narodnostno mešanem ozemlju Kočevske bolj poskrbljeno.

Čemu sem napisal vse to, se bo mogoče vprašal marsikdo, ki bo čital mojo razpravo v koledarju CMD. Kočevski Slovenci dobro vemo, da imamo v Družbi sv. Cirila in Metoda najboljšo zaščitnico in pomočnico, kadar gre ne samo za rešitev naših narodnih problemov, ampak tudi za socialno pomoč našim najrevnejšim rojakom na Kočevskem. Zato smo zlasti slovenski učitelji na Kočevskem toplo hvaležni svoji dobrotnici CMD, ko vsako leto za božič pošilja revnim slovenskim šolarjem šolske potrebščine, obleko in obutev. Kolikšno hvaležnost pa CMD izkazuje slovenski šolarčki za poslana darila, to je lahko razbrati iz drobnih pisem, ki jih obdarovanci iz leta v leto pošiljajo svoji dobrotnici.

Naj bi torej med zavednimi Slovenci, ki žive v boljših razmerah kakor naši rojaki na Kočevskem, ne bilo nikogar, ki bi mu bilo žal darovati mali novc naši CMD, ki z zbranimi prispevki skrbi za podvig našega šolstva na Kočevskem, s tem obenem pa tudi za podvig kulturnih razmer pri kočevskih Slovencih.

Močnik Ivo

Ljudske šole v okraju Maribor levi breg*

Okraj Maribor levi breg obsega vse severno zaledje mesta Maribora, torej izrastke Kozjaka in zahodni del Slovenskih goric ter meji na zapadu na dravograjski okraj (obč. Kapla), na ljutomerski in ptujski na vzhodu. Dočim je zahodni del okraja v večji meri poraščen z gozdovi, vidimo v vzhodnem delu v glavnem njive in travnike, sadovnjake in vinograde. Razmerje kultur je naslednje: gozdovi 17.970 ha, njive 13.578 ha, travniki 9178 ha, pašniki 7766 ha, sadovnjaki 4266 ha, vinogradi 3396 ha, vrtovi 446 ha, močvirja itd. 1144 ha, nerodovitna zemlja 1979.52 ha, skupno 58.590.86 ha.

Ker so glavni pridelki les, sadje in vino ter se priredi tudi precej živine, je blagostanje prebivalstva odvisno od izvoznih možno-

sti, ki pa so zelo nestalne, mesto Maribor pa je odjemalec le do gotove mere. Posebno v letih gospodarske krize je bil zastoj na vseh področjih tako močan, da ga zaenkrat ni mogoče v celoti popraviti. Potrebe občin so tako velike, da le prečesto stopi šolstvo in prosveta v ozadje, posebno ker se škoda, ki se godi na živem materialu — mladini, po javnosti manje opaža, ko na mrtvem. Le prečesto pa se uveljavlja tudi konservativno mnenje, da šolstvo ne potrebuje večjega raz-

* Uredništvo koledarja ima namen na enak način popisati položaj našega ljudskega šolstva ob vsej severni meji, Prekmurju in na Kočevskem. Namen razprav je pokazati na dejanske potrebe na meji in v narodnostno mešanih krajih.

maha, da že itak preveč stane in da to, kar je, itak zadostuje kmečkemu prebivalstvu.

Okraj Maribor levi breg je izrazito obmejen, saj se razteza vzdolž državne meje. Izpostavljen je najhujšemu nemškemu pritisku s severa v smislu Penckove teorije o nemškem kulturnem ozemlju in Brucknerjeve vitanjske mejne črte. Opirajoč se na pomene ostankov iz predvojne dobe, izrablja nemška propaganda našo gostoljubnost, naravno nezavednost in gospodarsko stisko in s krivimi nauki okužuje vso severno zaledje Maribora. Tudi za te kraje veljajo ugotovitve »Učiteljskega tovariša« v 41. številki:

»Malomeščanska miselnost, ki priznava za dobro in lepo samo tuje, tudi v njem zapušča najgloblje sledove. Ozira se v tujino in jo hvali, čeprav je ne pozna, hvali tudi uredbe in kulturo, čeprav na lastni koži čuti, da mu je sovražna. Tuj jezik mu je velik in dragocen, lastno bogastvo revščina.«

Vedno pogostejše čitamo v inozemskih publikacijah s čudnimi argumenti podprte trditve, da je to ozemlje nemško. Po zadnjem ljudskem štetju l. 1931. je v okraju 53.369 Jugoslovanov in le 915 Nemcev, ki tvorijo komaj 1.6 odst. vsega prebivalstva, ki znaša 54.634. Kako more biti tako ozemlje nemško?

Naseljenost je precej gosta, saj znaša 91 na kvadr. km.

Najvažnejši šolski obmejni problem — kako razširiti šolska poslopja.

V okraju je 29 šol s 189 oddelki. Kolikor oddelkov, toliko bi moralo biti tudi sob-učilnic, toda manjka jih 60. Le na 7 šolah se ujema število oddelkov in učilnic in sicer v Gradišču, v Krčevini, pri Sv. Križu n. Mariborom, pri Sv. Petru pri Mariboru (2), pri Sv. Jurju ob Pesnici in v Svečini. V 20 letih je bila v okraju zgrajena le 1 nova šola, ki jo je postavila Družba sv. Cirila in Metoda l. 1936. To je vse. V tem času se stanje šolskih poslopij ni mnogo spremenilo, število učencev pa je rastlo.

Leta 1918-19. je pohajalo šolo 3428 dečkov in 3370 deklic, skupno 6798 učencev, leta 1938-39. pa 4825 dečkov in 4861 deklic, skupno 9686 učencev, torej več za 2888 učencev, za katere je treba 60 učilnic. Dočim je število učencev rastlo, je število učilnic ostalo v glavnem kakor ob prevratu. **Potrebno je, da po 20**

letih obstoja naše države pogledamo resnici v oči in skušamo žalostno stanje odpraviti. Na meji ni vseeno, ali je pouk skrčen na par ur dopoldne ali popoldne, če je v sobi 40 učencev ali 70, če poslopja odgovarjajo zdravstvenim predpisom ali ne! Ako upoštevamo, da stane gradnja ene učne sobe najmanj 100.000 din, potem je potrebna vsota 6 milijonov din, da bo razmerje med oddelki in učilnicami enako kot je bilo takoj po vojni, ne glede na druge potrebe, ki so v zvezi z napredkom časa. Take vsote seveda občine ne zmorejo same in najti je treba načina, po katerem bo mogoče šolska poslopja v doglednem času razširiti oz. zgraditi nova, v kolikor to zahtevajo posebne krajevne prilike. Obremenitev občin je razvidna iz naslednje razpredelnice:

Prorač. leto	Obč. proračun	Davčna podlaga	Ob dokl. v %
1937/38	3,068.981 din	2,501.373 din	58
1938/39	3,598.872 din	3,502.187 din	66

Po proračunu iz leta 1938-39. ima 6 občin občinske doklade pod 50 odst., 5 občin od 50 do 70 odst., 9 občin od 71 do 90 odst.

Preko 90 odst. občinskih doklad imata le 2 občini in sicer Svečina 95 odst. in Sv. Anton v Slov. goricah 93 odst. Vseh občin je 22. Ugodno finančno stanje imata občini Kamnica s 25 odst. in Sv. Lenart v Sl. goricah z 19 odst. obč. doklado. Za šolstvo je v občinskih proračunih (A) v l. 1938-39. 280.250 din ali 7 odst. proračunanih vsot. V banovinskem proračunu (B) je v šolskem l. 1938-39. za šole vnešen znesek 729.080 din. V obeh proračunih je ljudsko šolstvo 1,009.330 din.

Kakšno je stanje naših obmejnih šol?

Obmejnimi potrebami odgovarja samo ena šola ob državni meji, večina pa naravnost kriči po pomoči.

Sv. Duh na Ostrem vrhu, znana izletniška točka na Kozjaku; 907 m nadmorske višine. Do razmejnitve med Jugoslavijo in Avstrijo sta bili v kraju dve šolski poslopji s tremi oddelki in sicer staro v breg zgrajeno šolsko poslopje z dvema oddelkoma in novo od Ciril-Metodove družbe zgrajeno enonadstropno poslopje. Po razmejnitvi je bilo na željo Nemcev v trikotu izrezano iz kraja novo šolsko poslopje in priključeno Avstriji. Od leta 1927.

ima šola zobot tri oddelke in sedaj 144 učencev, toda le dve učilnici. V poslopju je še stanovanje za šolskega upravitelja in servitut cerkve. Ker bi razširitev sedanjega šolskega poslopja stala ogromno vsoto in bi kljub temu še ne odgovarjala, je krajevni šolski odbor sklenil, da kupi posestvo »Pri lovcu« za 47.500 din, kjer namerava začasno urediti še eno učilnico in stanovanje za učitelja, pozneje pa zgraditi novo primerno šolo. Čas je, da se na narodno močno izpostavljeni točki ustanovi močno kulturno in prosvetno središče, ki bo v oporo ondodnemu prebivalstvu. V kraju deluje podružnica Družbe sv. Cirila in Metoda, ki ima tudi javno knjižnico.

Selnica ob Dravi: 10 oddelkov s 470 učenci. Tu sta sicer dve stari šolski poslopji, toda v obeh je prostora le za pet učilnic in stanovanje šolskega upravitelja. Ker razširitev teh šolskih poslopij ni možna, je krajevni šolski odbor sklenil zgraditi novo šolo z 12 oddelki in je že kupljeno tudi stavbišče. Zbran je stavbni fond v višini 1.116.000 din. Kraljevska banska uprava je odločila, da se zaenkrat zgradi šolsko poslopje z 8 oddelki, ker za gradnjo večjega poslopja ni dovolj denarja. Tudi zahtevajo oddaljeni posestniki zase šolo z dvema oddelkoma na Slemenu, za katero sedaj ni denarja, kajti občina mora skrbeti skupno za 4 šole. Z gradnjo bodo pričeli še leto.

Sv. Križ nad Mariborom: trije oddelki, 173 učencev. Poslopje je v dobrem stanju, slaba pa so učiteljska stanovanja. Krajevni šolski odbor je zaprosil za 4. oddelek, ker je na razpolago učna soba. Šola ima potreben prostor za kopanje učencev s prhami, manjka pa potreben inventar. Šolski vrt je oddaljen cirka 400 m in ne odgovarja glede lege in velikosti. Potreben je vrt poleg šole, kjer ima prebivalstvo priliko videti način obdelovanja in gojitev sadnega drevja in vinske trte.

Sv. Jurij ob Pesnici: Učencev 231, oddelkov pet. Šolsko poslopje je v prav dobrem stanju, dovolj veliko in odgovarja v vsakem oziru. Zgrajeno je bilo l. 1918. po prizadevanju takratnega šolskega upravitelja in rodoljuba I. Robnika. V kraju je Ciril-Methodova podružnica.

Zg. Sv. Kungota: Z ozirom na število otrok (245) je potrebnih pet oddelkov in 5 učilnic, v poslopju, ki je staro 129 let, pa sta le dve

učilnici za štiri oddelke in neprimerno upraviteljsko stanovanje. Stranišča niso higienska. Učiteljstvo dobi le s težavo v privatnih hišah stanovanje. Šolski vrt meri le 1 ar. Krajevni šolski odbor je sklenil, da razširi poslopje z nadzidavo za tri oddelke in je kraljevski banski upravi že predložil načrt v odobritev. Ko si priskrbi potrebna denarna sredstva, prične takoj z gradnjo.

Tukaj je tudi delovna C-M podružnica.

Svečina: 4 oddelki, 286 učencev, bivša šola Schulvereina. Število učilnic sicer sedaj odgovarja, vendar so pa sobe za to število premajhne in je potrebna razširitev šole na pet oddelkov. V poslopju ni prostora za učiteljska stanovanja. V kraju je banovinska gospodinj-ska šola in CM podružnica.

Št. Ilj v Slovenskih goricah: 10 oddelkov, 524 učencev. Za šolo sta na razpolago sicer 2 šolski poslopji (bivša utrakvistična in bivša šulveranjska), vendar ne odgovarjata, deloma zaradi lege, deloma vlage in pa ker je v njih prostora le za 6 učilnic in upraviteljsko stanovanje. Ostali učitelji si morajo iskati stanovanje drugod. Svoječasno je obstojal načrt, da se otvori nova šola v Cerknici ter tako razbremeni šola v Št. Ilju za dva oddelka. Poslopje ni več na razpolago in načrt ni izvedljiv. Ker razširitev ni priporočljiva, postaja gradnja nove šole od dne do dne bolj pereča.

Tukaj so bili pred vojno naseljeni Nemci protestantske vere, kar je povzročilo ostre boje med Nemci in Slovenci.

V kraju posluje Ciril-Methodova podružnica.

Sladki vrh: 6 oddelkov, 270 učencev. V poslopju je prostora za 3 učilnice in stanovanje za šolskega upravitelja. Učitelji si morajo iskati stanovanja pri sosednih kmetih. Poslopja zaradi slabega stanja zgradbe ni mogoče razširiti in bo treba na drugem mestu zgraditi novo šolsko poslopje s šest oddelki in potrebnimi stanovanji.

V kraju je Ciril-Methodova podružnica z javno knjižnico.

Marija Snežna: 8 oddelkov, 369 učencev. Šolsko poslopje ne odgovarja in je v njem prostora le za štiri učilnice in stanovanje šolskega upravitelja. Zgrajeno je bilo novo leta 1885. in pozneje razširjeno.

Lokavec: 5 oddelkov, 208 učencev. V l. 1932. je bilo šolsko poslopje sicer adaptirano in je

to stalo 240.000 din, zdaj manjkata še 2 učilnici. L. 1935. je bila ukinjena nemška vzpo-rednica. Razširitev ni možna, ker mora občina odplačevati še dolg za adaptacijo, ki znaša 200.849 din.

V kraju je Ciril-Metodova podružnica.

Druge slabe šole so še:

Kamnica: 10 oddelkov, 450 učencev. Šolsko poslopje je staro 72 let. Na zunaj izgleda čedno. V njem je le 7 učilnic, od katerih odgovarjajo 4, ostale 3 so v kletnih prostorih, so vlažne in temne. Enaka je pisarna šolskega upravitelja. Tu niti šolski upravitelj nima stanovanja v šoli. Ker učiteljsvo v kraju ne dobi stanovanja, večinoma stanuje v Mariboru in nima s starši šoloobvezne dece nobenega stika. Ker šolskega poslopja ni mogoče razširiti, ker ni pri šoli ne igrišča, ne vrta, je nujno potrebna nova šola. Žal pa lokalni faktorji o tem nočejo nič slišati, četudi ugodne finančne prilike občine (25 odst. obč. dokl.) to dovolijo.

V teku je ustanovitev nove ljudske šole v Bresternici (obč. Kamnica) s 4 oddelki, ki bi odvezali šoli v Kamnici 4 oddelke in tako slabe razmere vsaj nekoliko odpravila.

V Kamnici je Ciril-Metodova podružnica.

Sp. Sv. Kungota: 4 oddelki, 257 učencev. Z ozirom na število otrok je potrebnih 5 oddelkov in 5 učilnic, v poslopju pa sta le 2 učilnici. Učiteljsvo razen šolskega upravitelja nima stanovanj in stanuje tudi v Mariboru. Niti hrane ni dobiti v kraju.

Prebivalstvo okrog Pesnice se poteguje za novo šolo v Pesnici, ki bi odvezala tako Sp. Kungoti kakor sosednji Jarenini skupno čez 200 otrok. Tako bi zadostovala razširitev šole pri Sp. Sv. Kungoti za en oddelek.

Sv. Lenart v Slov. goricah: 10 oddelkov, 415 učencev. Sicer lepo in dobro ohranjeno moderno šolsko poslopje, toda v njem je le 6 učilnic s stanovanjem šolskega upravitelja. Ker ima občina le 19 odst. doklade, lahko poslopje razširi.

Tudi na drugih šolah je premalo učilnic in sicer: pri Sv. Ani v Sl. goricah 6 mesto 9, pri Sv. Antonu v Slov. goricah 6 mesto 8, pri Sv. Barbari v Slov. goricah 4 mesto 6, pri Sv. Benediktu v Slov. goricah 5 mesto 7, pri Sv. Jakobu v Slov. goricah 6 mesto 8, pri Sv. Juriju v Slov. goricah 5 mesto 9, pri Sv. Marjeti ob Pesnici 4 mesto 7, pri Sv. Rupertu v

Sl. goricah 5 mesto 9, pri Sv. Trojici v Slov. goricah 4 mesto 7, v Žitečki vasi 2 mesto 3.

Kako naj bi bila urejena vsaka šola v obmejnem pasu?

Glavni pogoj vsakemu rednemu delu je, da ima šola zadostno število učilnic. Ta zahteva je utemeljena v § 51. zak. o ljudskih šolah. Poleg učilnic pa so potrebni za pouk tudi še drugi prostori, ki jih zahtevajo prilike ob meji in napredek sedanjega časa. Taki prostori so: **delavnica za ročno delo, prostor za šolsko kuhinjo, čitalnica za učence, pisarna za šolskega upravitelja, soba za učila in knjižnice, kopalnica (prhe).** Šola pa mora imeti tudi dovolj veliko igrišče (6 kvadr. m na učenca) ter primeren **šolski vrt.** Vse to bi se moralo upoštevati pri vsaki razširitvi kakor novogradnji. Na meji štedenje v tem oziru ni ne v narodnem, ne v državnem interesu. Naša deca naj bo zdrava in snažna; zato so potrebna igrišča in telovadnice. To je potrebno tudi z ozirom na zakon o telesni vzgoji ljudstva, ki bi se na meji že davno moral izvajati, kar bi narodno zavednost šoloodrasle mladine močno dvignilo. Tudi za razne prireditve društev bi telovadnice dobro služile. Vsaka obmejna šola bi morala imeti epidiaskop, ki je potreben za razna predavanja vzgojne ali gospodarske vsebine. Taka predavanja in roditeljski sestanki so ob meji neprecenljive važnosti, ker jačijo narodno zavednost in skupnost.

Prhe niso noben luksuz ampak potreba. Na dveh šolah so prhe že urejene (Krčevina, Sv. Križ). V šolski čitalnici, kjer bi bile na razpolago vse najvažnejše publikacije, naj bi se ne zbirali le učenci, ampak tudi šoli odrasla mladina. Pri vsaki šoli je sicer sedaj tudi mladinska knjižnica, in je vseh knjig 5897, porabnih pa le 3932; kar je premalo, kajti na šolo pride povprečno le **135 knjig.** Z ozirom na to, da čitajo mladinske knjige tudi odrasli, zaslužijo mladinske knjižnice vso podporo. V proračunih obmejnih šol bi se zneski za mladinske knjižnice ne smeli normirati. **Le mladina, ki ima zanimanje za knjigo, bo narodno zavedna in ob meji je potreben zaveden rod.** Dajmo ji priliko tudi v tem oziru.

Vsak šolski vrt je učilo in bi moral biti v vsakem oziru vzorno urejen. Pri vsaki šoli je sicer vrt, vendar odgovarja glede velikosti

in lege le 18 vrtov od 27. Dve šoli sploh nimata vrta. Kako naj se potem vzgaja mladina v potrebnem znanju za sadjarstvo, vrtarstvo, vinarstvo in gozdarstvo? Vsak šolski vrt bi moral biti v malem slika našega gospodarstva in nuditi učencu priliko, da se seznani z glavnimi panogami. Le veselje do dela in domače grude, ki se poraja že v mladih srcih, je garancija, da ostane zemlja za vedno naša.

Samo ob sebi umevno je, da so za uspešen pouk potrebna samoučila, kakor čitanki, zvezki, svinčniki, barvice itd. Vse to morajo nabaviti starši, za revne učence krajevni šolski odbori in banovina. Kljub temu pa zaradi štednje še revni učenci nimajo vsi čitank. Statistika kaže, da 856 učencev nima čitank. V proračunu za leto 1938-39. je za samoučila revnim učencem vnešenih 39.400 din, v proračun B pa 39.490 din, skupno 78.890 din, kar pa je še premalo. Na vsak način bi se morala najti potrebna sredstva za to, da bi imel vsak učenec v okraju svojo čitanko. To je najmanj, kar moramo storiti za revne učence. Kraljevska banska uprava je sicer podprla šole, toda le z zvezki in ročnimi zemljevidi (1500 zvezkov in 250 zemljevidov).

Šolskih kuhinj je poslovalo skozi zimo le 4 in sicer v Kamnici, Krčevini, pri Sv. Duhu na Ostrem vrhu in Selnici ob Dravi. Skupno je dobivalo toplo kosilo skozi zimske mesece dnevno 604 učencev. Z ozirom na siromašnost mnogih učencev pa bi bilo potrebno, da delujejo kuhinje po vseh šolah in vse leto. Učenci iz delavskih in kočarskih družin so skoraj brez izjeme potrebni kosila v šoli, kajti večina šoloobiskujočih otrok pripada revnim slojem, delavcem 30.8 odst., kmetom 61.7 odst., industriji, obrti i. dr. le 7.5 odst. Kraljevska banska uprava je podprla ustanove, žal pa občine in krajevni faktorji za to ne kažejo potrebnega zanimanja, da celo nasprotujejo. Znatno je kuhinje podprl povsod Rdeči križ. Za božič se vsako leto posebno izkaže C.-M. družba, ki bogato obdari deco obmejnih šol.

Poseben problem Slovenskih goric, ki se z vsemi težavami pojavlja tudi v šoli, tvori socialni položaj viničarjev. Sličen je položaju najemnikov pri Sv. Primožu na Pohorju. Viničar ne more obdelati posestva sam, zato že

v zgodnji mladosti zaposluje na posestvu gospodarja svojo deco, ki zaradi tega neredno pohaja v šolo. Tudi je slabo prehranjena in oblečena. Porablja jo tudi za prenašanje mleka v mesto, kar mora često opraviti pred poukom. Pogosti so primeri neverjetnega izrabljanja revnih in osirotelih otrok, kar pa ni mogoče odpraviti, ker ni primernih zavodov, kjer bi se taka deca vzgajala. Božičnice in druge socialne akcije so zaradi tega le kapljice v morje. Dokler se ne zboljšajo socialne prilike staršev, se ne morejo zboljšati vzgojne prilike.

Šola s šolskim vrtom bi morala služiti tudi vzgoji mladine po šolski obveznosti. Po izstopu iz ljudske šole bi moral učenec obiskovati kmečko nadaljevalno, deklice pa gospodinjstvo nadaljevalno šolo. Znano dejstvo je, da se največ mladine izgubi v pošolski dobi, ko je prepuščena slabim vplivom okolice. Vzgoja po društvih se ni izkazala dovolj uspešna, ker je mogoče pritegniti le mal del mladine. **S telesno vzgojo in nadaljevalnimi šolami bi bila mladina v najnevarnejši dobi pod nadaljnjim vzgojnim vplivom in bi tako bili izločeni drugi slabi vplivi.**

Po § 173 zak. o ljudskih šolah mora vsaka šola na kmetih imeti v šoli stanovanja, sicer se šola zapre. Posebno v obmejnih oddaljenih krajih je stanovanjsko vprašanje za učitelja največjega pomena. Kaj naj veže učitelja na kraj, ako se mora poleg drugih skrbí še brigati za to, kam bo položil glavo, kje dobil hrano. **Najmanj, kar se učitelju v oddaljenem kraju mora nuditi, je primerno stanovanje.** Vendar pa v okraju manjka 108 stanovanj. Le na 3 šolah je dovolj stanovanj. Kraljevska banska uprava sicer plačuje stanarino, toda to stanovanjskega vprašanja na kmetih ne reši.

Tujim vplivom ob meji zamorejo kljubovati le dobro urejene in gosto posejane šole z dobrim učiteljstvom, ki se z vso vnemo in brez skrbí posveti šoli in izvenšolskemu delu na kulturnem, prosvetnem in gospodarskem področju. Popolnoma zgrešeno pa je mnenje, da šolam v obmejnem ozemlju ni treba izjemnega položaja in da zadostuje to, kar je že. Da so potrebni izredni in nujni ukrepi, nam dokazujejo žalostni pojavi in simpatije za vse, kar je nam sovražnega. Sta le dve možnosti: Trdna meja — ali pa je ni.

Moč pesmi v narodno-obrambnem delu

Pogled v jugoslovansko zgodovino nam prav živo izpriča, kako veliko vlogo je v narodno-osvobodilnem in narodno-obrambnem delu pri našem narodu vršila narodna pesem.

V najtežjih časih, ki jih je preživel srbski del našega naroda, stopa na narodno pozornico narodni guslar, ki iz strun gusel javorovih izvablja tisto prečudno magično moč, ki je dala srbski narodni duši novega poleta, ki je rodila nepremagljivih junakov, kateri so se s pogumom in voljo pognali v boj nasproti desetkrat močnejšemu svojemu sovražniku in zatiralcu. Pa si tako ogledimo pomembnejše letnice v naši narodni zgodovini in prav lahko bomo ugotovili, kakšne čudeže je delala pesem peta iz gusel javorovih.

Ko je nam Slovenem zatoniła zvezda Ilirije v letu 1813, so posledice tega leta čutili tudi Srbi, saj se je moral junaški Karadžorđe umakniti pred Turki na avstrijska tla. Vendar pa radi tega pri Srbih ni zamrla moč lastne narodne in državne ideje. Narodni guslar je bil, ki je širil to zavest med srbskim ljudstvom in spodbujal srbske junake na nov upor proti Turkom, ki je v letu 1817. izbruhnil pod Milošem Obrenovićem. Tako vidimo, da je bil tisti preprosti mož iz naroda, ki mu je usoda potisnila gusle javorove v roke ter mu dala dar narodnega pevca s svojim delom važen činitelj v narodno osvobodilnem in narodno-obrambnem delu našega naroda. In ta pesem vlita v srca junaškega ljudstva, se je prelila po žilah srbskih mož in mladeničev in žena, jeklenila njih mišice, da so potem z vso silo in z vsem zamahom udarili na sovraga. In to silo srbske narodne pesmi je srbska deca vsrkavala že z materinim mlekom in zato se ne smemo čuditi, da je ravno srbski del našega naroda rodil toliko junakov.

Pa se ozrimo v našo slovensko zgodovino. Saj je v letu 1860. pri prebujenju našega naroda igrala važno vlogo slovenska narodna pesem. V poprej mrtvo javno življenje so prinesla na novo ustanovljena narodna društva novega gibanja, nove živahnosti in novega dela. Že takoj v letu 1861. so se usta-

novile v Mariboru, Celju, Trstu in Ljubljani čitalnice. Te čitalnice, kakor se domneva, so se ustanovile po zgledu podobnih hrvatskih društev ter je bila gotovo najpomembnejši zgled za to ustanovitev hrvatska »Čitaonica« na Reki. Kakor je iz naziva razvidno, bi morale biti čitalnice samo nekakšna bralna društva. Vendar pa temu ni bilo tako. V čitalnicah se je prav marljivo poleg drugega kulturnega dela gojila tudi narodna pesem. Te narodne pesmi so posebno še poživljale narodne igre, pri katerih so prepevali prelepe naše narodne napeve. In tako vidimo, da je marsikateri tihi rodoljub tiste dobe, kateremu se je zdelo, da se more omikanec lepo dostojno in pravilno izražati samo v nemščini, spregledal in spoznal, da je za lepo izražanje tudi slovenščina sposobna in da prav čisto nič ne zaostaja za nemščino. Kako pa je mogel drugače spoznati, če je čul blagodonečo našo slovensko narodno pesem in občutil, kako se besede mehko vlivajo v melodijo. Tako so čitalnice naredile v svojem delokrogu slovenskemu delu našega naroda največjo uslugo, ker so k narodnemu delu pritegnile predvsem slovensko izobraženstvo, ki se je v tisti dobi v velikem delu odmikalo od slovenstva ter se celo sramovalo prištevati se k narodu, ki je obstojal iz samih kmetov ter malih ljudi. Tako je finejša družabnost, ki se je v čitalnicah gojila, potegnila marsikatero gosposko družino v svoj krog. Ker so se v čitalnicah pričeli shajati tudi politični voditelji in se je tu razpravljalo o politični taktiki in so se vršila tudi predavanja o govorništvu in umetnosti, so se tudi obiskovalci čitalnice, ki do tedaj niso uporabljali slovenščine, priučili omikanemu slovenskemu izražanju ter je tako slovenska konverzacija prešla tudi v omikano slovensko družbo.

Posebno vzpodbudo za delo v čitalnicah je vršil Bleiweis, ki je prav rad hvalil tako udejstvovanje v »Novicah« ter je ta njegov postopek vsaj v začetku imel svojo opravičenost, je pa v poznejšem delu čitalnic gotovo škodoval, ker so tako nastopajoči postali preveč samozavestni in so svojim nasto-

pom posvečali premalo pažnje. Temu dejstvu je pripisati krivdo zastoja v čitalniških prireditvah. Zoper to brezkritičnost je prav srčno nastopil Levstik ter s svojim odkritim nastopom veliko pripomogel k uspešnejšemu delu v čitalnicah.

Kakšen pomen so dajali slovenski pesmi v tej dobi, se prav zanimivo razbere iz dopisa v Učiteljskem tovarišu v letu 1862. Tu piše šolnik Kogej Janez iz Idrije med drugim tudi: »Ne morem pa drugače, da tudi nekaj omenim, kar mi pri tej lepi slovesnosti nikakor ni dopadlo, in to je bilo nemško petje. Lepo so peli otroci, posebno lepo tudi ondotni učiteljski pripravniki, toda še veliko lepše in vse bolj ginljivo bi bilo petje, ako bi bili tudi otroci vse razumeli, kar so peli. Peli so: »Komm o fromme Christenschar«. Ali ni bolj prijetno za slovensko uho: »Pridi molit o kristjan!« Po tem so peli: »Deinen Heiland, deinem Lehrer«. Tudi ta pesem je prav lepa v Dolinarjevih bukvicah: »Sion, hval odrešenika!« Najbolj pa se mi je zdelo čudno, ko se pri blagoslovu oglasi nemški »Heilig«: Oj lepe in mile slovenske pesmi, kaj ste se vendar zamerile, da vas tu pa tam, krščanskemu, pobožnemu duhu na škodo, celo v cerkvi ne trpe.«

Tako vidimo, da je v tej dobi bila močna zahteva, da se tudi v cerkev uvede slovensko petje. Smelo pa lahko trdimo, da je k tej zahtevi prav veliko pripomogla naša slovenska narodna pesem, ki jo je ljudstvo prepevalo ob veselih in žalostnih prilikah ter je tako zahteva slovenskega cerkvenega petja postala nekaka nujnost, da so s tem tudi cerkvene prireditve in slovesnosti postale za slovensko ljudstvo privlačne.

Doba čitalnic je bila zato tudi tako pomembna, ker se je ravno iz čitalnic, ki so bile važne kulturne narodove celice, razvilo lepo število pevskih, glasbenih, dramskih, zabavnih, strokovnih, gospodarskih, in političnih društev. Tako sta se iz delovanja ljubljanske Čitalnice rodili dve novi društvi: »Glasbena matica« in »Dramatično društvo«. Iz ptujskega čitalniškega pevskega zbora je pa izšlo »Slovensko pevsko društvo«, ki je svojo narodno misijo vršilo posebno na bivšem Štajerskem. Nebroj pevskih društev bi lahko naštel, ki so našemu narodno osvobodilnemu in narodno obrambnemu delu iz-

kazala neprecenljive usluge. Vendar pa to ni namen mojega članka, hočem tu samo poudariti, kakšno veliko vlogo je igrala v našem narodnem življenju slovenska pesem in predvsem slovenska narodna pesem.

Pomen narodne pesmi za prebujanje narodne zavesti so pa spoznali tudi naši pomembni slovenski pesniki. Posebno dobro je znal posneti pojočo gibčnost, izraz in podobo narodne pesmi Simon Jenko (1835—1869). Tudi Simon Gregorčič (1844—1906) je znal svoje pesmi prilagoditi narodni duši. Zato pa vidimo, kako so ravno Simon Gregorčičeve pesmi zaživele med našim narodom. Njegova neprisiljena pesniška oblika je kakor Jenkova imela to prednost, da jo je ljudstvo z lahkoto osvajalo in si jo prisvojilo. Tako so se radi svojih napevov tudi priljubile Vilharjeve pesmi in so nekatere vprav ponarodele.

Tako vidimo pomen naše narodne pesmi v našem narodno-obrambnem in osvobodilnem delu. S temi kratkimi odlomki, ki sem jih pokazal iz naše narodne zgodovine, pa nisem imel namena podati nekak študij o vplivu naše narodne pesmi na naše narodno-obrambno in osvobodilno delo, ker bi tako delo moralo biti obsežnejše in bi moralo zajeti še mnoge pomembnejše podatke in dogodke. Moj namen v teh vrsticah je bil le podčrtati važnost narodne pesmi v narodno obrambnem delu kot ga vršimo dandanes.

Ako potujemo po tistih naših krajih, kjer je tujčevo delo rodilo največ uspehov, kjer so nam raznarodili največ našega ljudstva, kjer so s silo stoletne tuje propagande izbrisali vse vidne znake slovenske kulture, je običajno pri tem našem potujenem ljudstvu ostala le velika in glasna priča naše narodne preteklosti in ta priča je napev naše narodne pesmi. Ne samo napev, tudi narodna pripovedka v tej pesmi je ostala naša, samo besede so tuje, tako da to potujeno ljudstvo poje pesem svojih nekdanjih dni, ne da bi se tega zavedalo. Zopet dokaz moči naše narodne pesmi, ki jo tujec ni mogel iztrebiti, moral jo je osvojiti in prevesti, da ji je s tem vzel njeno narodnostno silo.

Zato pa je potrebno, da posebno v narodno ogroženih krajih posvetimo vso pažnjo naši narodni pesmi. Mladina v šoli naj jo prepe-

va ter goji še bolj kot se je do sedaj gojila. Vsa naša narodna društva naj narodni pesmi posvečajo čim večjo pažnjo. Kjer je le mogoče po deželi, naj se pri posameznih društvi ustanove pevski zbori, ki naj predvsem vežbajo narodno pesem. V narodno ogrožene kraje je potreba namestiti čim več učiteljev(ic) pevovodij. V Ljubljani ali v kakšnem drugem kulturnem slovenskem centru naj se večkrat prirejajo tečaji za pevovodje. Po šolah, kjer je to mogoče, naj se snujejo mladinski pevski zbori.

Naša narodna pesem je močno orožje v našem narodno obrambnem delu. Ako bo naša narodna pesem živila med našim ljudstvom, bo to ljudstvo težko potujčiti. Nepremagljiva moč je v nji. In kakor v dobi našega preroda, tako bo ravno narodna pesem privedla nazaj marsikaterega našega odpadnika, ko bo slišal one sladke napeve, ki jih je čul v svoji zgodnji mladosti. In uvidel bo, da je ta jezik lepši in v svoji globini močnejši kakor pa govorica vsiljivega tujca. In tam, kjer

še živijo med našim potujčenim ljudstvom naši napevi, je tem napevom potreba povrniti prvotno slovensko besedilo.

Ni pa mogoče, da bi bil vsak pevec ter zato tudi s pevskega odseki ne bo mogoče zajeti vseh in vsakega posameznika. Važno pri vsem je, da s slovenskim petjem širimo predvsem tudi slovensko besedo. Slovensko besedo pa širimo tudi s slovensko knjigo ter z igrami. Zato je pri narodno-obrambnem delu poleg narodne pesmi treba gojiti tudi odrsko umetnost. Te podeželske igralske družine bodo pa gotovo prav uspešno prodrle z narodnimi igrokazi. Nato pa naj bi prešle k ostalim lažjim slovenskim delom, katerim naj bi sledili slovanski prevodi.

Z gojitvijo narodne pesmi in s tem slovenske besede, bomo pri našem ljudstvu ohranili narodno zavest in odpornost, saj dokler se bo po naših ogroženih krajih glasila narodna pesem ni nevarnosti, da bi se to ljudstvo potujčilo.

Vedrnjakova M.

Dijaški tabori na Kočevskem

Že nekaj let prireja Jnad Jugoslavija narodno obrambne delovne tabore na Kočevskem. Prvi se je vršil 1936. v Slovenski vasi pri Kočevju. Začetek je bil silno težak; ljudje so bili nezaupljivi, niso se radi odzvali vabilom na večerna predavanja. Ne smemo se temu čuditi, ker je bil to prvi delovni tabor in Slovenci kar niso mogli verjeti, da bi jih obiskali ljubljanski študenti z dobrimi nameni, naravno, kajti Slovence so poznali samo ob času volitev. Prvi vtisi taborjanov so bili žalostni. Morali so iskati Slovence po bajtah, po poljih in travnikih, tam so jih našli pri delu.

»Te Slovence moramo ponovno obiskati,« so rekli in tako tudi storili v poletnih počitnicah in še pozimi. Drugi kraj taborenja je bila Kočevska Reka. Tam so Slovenci nekoliko na boljšem. Podružnica CMD marljivo deluje in je zbrala okoli sebe marsikaterega mlačneža. Pa tudi slovenska pesem, ki jo prepevajo pri slovenski maši enkrat mesečno, precej veže ljudi skupaj.

Tega taborjenja so se udeležile članice, odšle so natovorjene s knjigami, živili in filmi in z namenom pomagati vsakomur pri kakršnemkoli delu, obenem pa iztrebiti Slovence zavest osamljenosti, ki jih mori in jim jemlje pogum za složen nastop in za odpor proti vsakodnevnim narodnostnim sporom z gospodarsko močnejšim Kočevjarjem. Ta si je pridobil vse gospodarske postojanke naše Kočevske, predvsem pa žage, kjer Slovenec težko dobi službo in mora biti silno previden, da jo ohrani. Ker Kočevjar tudi nima poljskih delavcev, se mu Slovenec ponudi — on mora vzdrževati številno družino in sebe — Kočevjar pa ga drži v kleščah in se mu maščuje za vsako najmanjšo pregreho.

Taborjanke so si s svojim nesebičnim delom pridobile zaupanje, ni bilo več molka in vprašujočih pogledov, živahen razgovor in slovenska pesem sta odmevala po večerih po vasi. Prišli so možje in tožili o zatiranju in težavah, ki jih tlačijo k tlom in s solzami v očeh so prosili pomoči, za podporo v tej

borbi. Sveta je bila obljuba, ki so jo dala dekleta in izpolnile so jo, navdušile so tovariše za delo, ki je potrebno Kočevski in ki ga more izvršiti vsak akademik, kajti s tem koristi zapuščenim Slovincem in sebe izpopolnjuje v poznavanju prilik.

V semestralnih počitnicah 1938. in 1939. so taborili tudi člani društva. Njim je bilo delo veliko lažje, ker je bilo odstranjeno nezaupanje, Slovenci so že vedeli, da so ti mladi ljudje, ki jih nekaj let obiskujejo, idealni in jim hočejo pomagati, o marsičem poučiti in jim dati dobre nasvete. Zato je bil sprejem prisrčen in obisk na večernih predavanjih odličen.

V semestralnih počitnicah 1939. je bil tabor v Borovcu in Kočevski Reki. Vsak večer je prišlo v vaško šolo 100—150 Slovencev, mladih in starih, vsi so hoteli slišati lepo slovensko besedo, videti poučen film in peti slovensko pesem. Podnevi so taborjani obiskali vasi in povsod poiskali Slovence, za njih je bil ta skromen obisk največja počastitev, kar tekmovali so med seboj, kdo bo pripravil lepši sprejem. Niti ura ni bila zgubljena ves čas taborjenja, vsak je imel svoje delo, ali se je pripravljaj za predavanje, čistil leče pri kino aparatu, da bi se pri predstavi boljše videlo, včasih je kateri v krogu otrok vadil kako lepo pesmico, vsak dan pa se je moral tudi kateri javiti v kuhinji in pomagati tovarišici »kuharici«. Prehitro je minil čas, posloviti se je bilo treba od Borovčanov in obiskati Kočevsko Reko. Tam so bili že vsi med seboj dobri znanci, bilo je mnogo pripovedovanja, obujanja spominov, pa padla je tudi kaka bodrilna beseda, kajti še zmeraj tarejo Slovence težave — narodnostne in gospodarske. Ni še svoj gospod na svoji zemlji, še mora delati dnino, hoditi v gozd, na polje in žago in dobivati za to kruto odmerjene dinarje od tujerodca. S predavanji so dali taborjani Slovincem pogum za delo in borbo, pa tudi upanje na izboljšanje položaja. Pripravili so tudi lep prosveten popoldan: akademijo v proslavo dvajsetletnice Jugoslavije in enodejansko burko. Ta dan bo mnogim ostal v spominu, ker je bil res lep. Dopoldne je bila slovenska maša, kjer se je silno poznala pomoč taborjanov pri slovenskem petju — sam župnik Kočevar je rekel »svojim« vernikom: zgledujte se po

Slovincih. Popoldne pa skromna, toda lepa proslava, kjer je tudi slovenska pesem ob spremljavi harmonike, violine in harmonija storila svoje. Zmagoslavno je odmevala himna: Hej Slovani po Kočevski Reki ob zaključku prireditve. Stisk roke in rosno oko je izrazilo vsa čustva Slovencev ob slovesu. To je bilo taborjanom tudi zadosten dokaz in obenem najlepša zahvala za uspešno delo.

Prizor s taborenja v Kočevski Reki

Ko so se vračali v Ljubljano, so šele mogli razmisliti, koliko žalostnega in grenkega doživlja kočevski Slovenec dan za dnem.

Ob ustanovitvi Jugoslavije je upal in trdno pričakoval, da se mu bo stanje izboljšalo, toda ni se mnogo izpremenilo. Prej je moral delati tlako graščaku, sedaj s potnim obrazom služi kruh pri Kočevarju. Ne more izrabljati gozda, ker agrarna reforma še ni rešena. Sam si ne more kupiti zemlje, zelo rad in dobro bi jo obdeloval, ima samo majhno njivo krompirja in vrt pri hiši, vse drugo si mora prislužiti s trdim delom. V mesto bi šel za kruhom pa ne dobi zaposlitve, v Nemčijo bi šel krošnjarij pa je Slovenec in ga imajo zapisanega, v Ameriko tudi ne more več. Pri vsej tej bedi pa se šopirijo obsežna, neobdelana posestva Kočevarjev, ki so šli v Ameriko, pa se jih ne sme nihče dotakniti.

Priznati se za Slovence pomeni vsak dan slišati zasramovanje, prenašati najhujše žalitve in iti preko njih. Če pa vprašaš, kdo zaničuje Slovence, slišiš ime — slovensko! To je storil dolgoletni vpliv Schulvereina in Südmarke, ki se mu ni nihče uprl, pa tudi po vojni se ni storilo potrebno, saj n. pr. šele

sedaj dosledno zahtevajo slovenščino kot uradni jezik, tako je bila zaščiteni manjšina.

Čeprav je Slovenec veren, mu na Kočevskem manjka malo, da vero popolnoma odvrže. Videti mora vsakodnevno zapostavljanje s strani dušnega pastirja, odkrito odklanjanje stikov s Slovenci, neupoštevanje njihovih upravičenih zahtev. Dovolj je, če omenimo: neki župnik ne izvrši naloga knezoškofijskega ordinariata, pa ostane za to nekaznovan. Pri tem ne govorimo o farah, kjer so Slovenci, pa nimajo niti ene slovensko maše na mesec.

Kulturne izpopolnitve po šoli Slovincu nihče ne nudi, nima nobenih gospodarskih šol, ne zadrug, samo nase je navezan. Edino

nekateri odborniki CMD v Kočevju in še v nekaterih drugih krajih marljivo delujejo in obiskujejo poleti okoliške vasi in prirejajo igre.

Velika ovira pri spoznavanju Kočevske so slabe prometne zveze in ceste, te tudi zadržujejo gospodarski razvoj. Vse te težave pa bi se mogle že zdavnaj odstraniti, če bi se merodajne oblasti zavedale vseh nevarnosti, ki prete, če se stanje kočevskih Slovencev ne izboljša.

Mnogo je v zadnjem času napisanih razprav o naši Kočevski, vse v podkrepitev naših teženj, vendar bi se moral tudi vsak posameznik zanimati za ta lepi del naše zemlje in jo spoznavati.

O. F.

Kočevski zbornik

Družba sv. Cirila in Metoda je za božič 1938. izdala obširno znanstveno knjigo **»Kočevski zbornik«**, ki obsega 10 razprav. Prav potrebna je bila ta knjiga za naše narodno obrambno delo na Kočevskem. Kočevski zbornik je namreč prva slovenska knjiga, ki obravnava Kočevsko. Doslej smo imeli posamezne krajše razprave in Begovo »Slovensko-nemška meja na Kočevskem«, kar pa zdaleka ni več zadostovalo, posebno če pogledamo seznam nemške literature o tem prav za nas tako važnem narodnem ozemlju.

Redki so, ki dobro poznajo Kočevsko in prilike v katerih žive tamkajšnji Slovenci. Saj nekateri še danes mislijo, da so na Kočevskem Nemci v večini. Ne zanimajo se pač, da bi se točno poučili kako je v resnici in jih tudi ne zanima. Nemška državna uprava je do l. 1919. skrbno prikrivala Slovence na tem ozemlju in negovala nemštvo ter mu pomagala. Ni čuda, da je Slovenec v svoji skromnosti in ponižnosti ostal pozabljen. Tudi trde Nemci, da kdor je rojen na Kočevskem, ta je Kočevar, t. j. Nemec.

Družba sv. Cirila in Metoda je izdala Kočevski zbornik zato, da prikaže dejanski položaj na tem ozemlju. Vzbuditi hoče zanimanje za ta košček naše zemlje med Slovenci. Ne sme se več zgoditi, da bi Slovenec turist,

ki pride na Kočevsko s Slovincem-Kočevarjem nemško govoril, meneč da na Kočevskem ni Slovencev, kot se je to primerilo v letu 1936. na Planini pri Črnomlju.

Že v uvodu omenja ing. Janko Mačkovšek, da je za kočevsko ozemlje važno vprašanje beg z domače grude. Številne prazne hiše v vaseh dokazujejo, da nemški priseljenec teži za lažjim in boljšim zaslužkom, zato zapušča tudi brez potrebe svoj dom. Slovenci, ki so že od nekdaj na tem ozemlju pa z veseljem obdelujejo male njive, ki ne dajo toliko pridelka kolikor ga potrebujejo za življenje.

Iz razprave **»Geografski pregled kočevskega jezikovno mešanega ozemlja«**, ki jo je napisal Ivan Simonič (str. 7—43) izvemo, da imamo na Kočevskem ozemlju (ca 800 km²) v glavnem pet grudastih gorskih planot, med katerimi se razprostirajo štiri večje doline. Te gorske planote so: Travljska gora, Goteniška gora, Fridrihtanjski gozd, Mala gora in Rog. Najvišji vrh vse Dolenjske in Kočevske je Goteniški Snežnik 1289 m. Na tem ozemlju je sedaj 164 naselij, če izvajamo s Slovenci poseljeni logarski hiši v Delečem vrhu in Luži, ki se politično itak prišteva k Rdečem kamnu. Enotnega tipa hiš na Kočevskem ni. Zaslediti pa je tu variante vzhodno-slovenske, posebno belokrajinske hiše, osred-

nje dolenske hiše, alpske hiše, hiše Škofje-loško-Cerkljanskega hribovja in variante dimnice. Ker je kočevska pokrajina bogata z gozdovi, je les glavno gradivo za hiše in gospodarska poslopja. Lesena hiša prevladuje na gorskih planotah, kamnata (zidana) v dolinah.

Če prištejemo obstoječim naseljem še Glazuto in Jelen dol ter razseljene vasi dobimo 177 krajev na Kočevskem. Teh 177 krajevnih imen jih ima 59 le slovensko ime, 33 le nemško, 3 naselja delno slovensko in nemško, 82 pa slovensko in nemško ime. Slovenska in nemška krajevna imena so si v razmerju 64.13% : 35.87%. Z ozirom na poreklo rodbinskih imen in priimkov je med kočevskimi Nemci veliko število Slovencev. **Krajevna, ledinska in rodbinska imena dokazujejo, da niso tvorili Nemci na Kočevskem nikoli čistega jezikovnega otoka, ampak so bili vedno med njimi Slovenci, ki so tudi znatno število naselij ustanovili že pred prihodom Nemcev.**

»Zgodovina kočevskega ozemlja« (str. 45—130), ki jo je spisal Ivan Simonič nas pouči, da je leta 1247. oglejski patriarh Bertold podelil Ortenburžanom v fevd ribniško gospodstvo, pod katero je bilo vključeno tudi kočevsko ozemlje. Grof Oton Ortenburški, ki je bil od l. 1343. do l. 1374. gospodar Ortenburške posesti na Dolenjskem, je bil glavni kolonizator kočevske pokrajine. Izpričano je, da so do leta 1350. prišli na to ozemlje kolonisti iz Ortenburških posestev na Koroškem in Bavarskem. Leta 1339. je bila ustanovljena podružnica ribniške fare pri sv. Jerneju v Mahovniku, kjer je bila takrat pristava. Prvič se današnje Kočevje omenja v listini oglejskega patriarha Ludvika della Torre 1. maja 1363. in sicer »Gotsche«. Leta 1471. je bil trg Kočevje povzdignjen v mesto. Mesto je dobilo takrat svoj grb in pečat z napisom: »Sigillum civitatis in Kotschev 1471.«

Ortenburžanom so sledili Celjani. Nato je prešlo gospodstvo na Habsburžane, ki so ga dajali v najem. Leta 1507. pa je cesar Maksimilijan prodal vse kočevsko gospodstvo z mestom in gradom baronu Juriju Turnu za 12.000 goldinarjev. Za njim so bili lastniki Blagaji, Kisli, ki so l. 1641. prodali kočevsko in poljansko gosposčino Turjačanom. 11. no-

vembra 1791. pa je bila kočevska gosposčina povzdignjena v vojvodino.

Dr. Jože Rus je v razpravi: »**Jedro kočevskega vprašanja**«, (str. 131—173) obdelal mnogo gradiva, ki je razdeljeno na več poglavij. Iz statističnega gradiva je ugotovljeno, da se število Nemcev stalno manjša, kar je posledica izseljevanja in majhnega prirodnega prirastka. Nazadovanje prebivalstva je vidno povsod po vaseh. Prazne in že porušene hiše so pogoste. Vseh takih hiš je 999. Opuščenih je tudi 12 naselij. Če izvajamo mesto Kočevje je opuščena že vsaka četrta hiša. Nemški pisci trdijo, da je na Kočevskem 17.000 Nemcev, po uradnih podatkih ljudskega štetja iz l. 1931. pa je bilo takrat na vsem tem ozemlju prisotnih 17.782 ljudi. Od tega 11.915 Nemcev in 5867 Slovencev. Ti podatki pa niso popolnoma točni, ker so štetje vodili Nemci in so vse, ki so narodno mešanega pokolenja vpisali kot Nemce. V letu 1937. pa je bilo po podatkih narodnega katastra, ki ga je CMD sestavila s pomočjo učiteljstva 17.527 prebivalcev na Kočevskem. Med njimi trdo nemških in v prejšnjih rodovih ponemčenih 8428 ljudi, trdnih Slovencev, dalje takšnih, ki omahujejo med slovenstvom in nemštvom in onih, ki so se ponemčili v zadnjem kolenu 9103.

Cesar Friderik III. je dal 23. oktobra 1492. leta Ribničanom in Kočevjarjem privilegij, da smejo prodajati od hiše do hiše po vseh njegovih deželah izdelke domačih obrti. Prvotno blago kočevske krošnje je bilo po tem privilegiju »živina, platno in drugi njihovi izdelki.« Vendar kočevska suha roba se ni mogla po svoji ličnosti in uporabnosti in trpežnosti meriti z ribniško. Suho robo izdelujejo danes samo še v vaseh okoli Roga. Kočevski krošnjar je v 18. stoletju prešel od domačega blaga na kupivno, lotil se je neproduktivnega trgovanja. S tem je izpodrejal življenjske možnosti velikemu številu domačih sinov in hčera. Pričelo se je izseljevanje v tujino. Ribničani suhe robe niso nikoli opustili in še danes le z njo trgujejo.

Kočevski inteligent je o svojih rojakih zapisal (GZ 1922, 26): »Kočevjarji imajo zaradi svoje višje, po svojih potovanjih pridobljene civilizacije vobče do življenja višje zahteve kakor njihov slovenski sosed. Oni stanujejo udobneje, se oblačijo bolje, jedo in pijejo

obilneje nego jim dovoljuje kmečki stan tako revne pokrajine.

Ornih tal je na Kočevskem prav malo, njihov delež ni večji, ko 7,56% ali 60 km². Areal gozda stoji po svoji velikosti na prvem mestu, potem pride površina takozvanih pašnikov. Gozdovje obsega 42,19% površine, pašniki 26,73%, travniki 20,85%. Vendar orne zemlje ne primanjkuje, pač pa primeroma velike ploskve neobdelane zemlje pričajo, da zaradi pomanjkanja orne zemlje večini Nemcev domačije ni bilo treba zapustiti. Ob zdravih razmerah bi bila najbližja misel, da bo prazne hiše v vasi naselil slovenski delavec-domačin, ki je postal odveč v kaki hiši v vasi in si ustanovil lastno ognjišče. Vendar takšni primeri so zelo redki. Najpogosteje se zgodi, da postane nemški sosed posestnik še par drugih praznih kmetij. Slovensko delavstvo na Kočevskem raste po svojem številu iz leta v leto, postaja pa čedalje ubožnejše in nezmožnejše, da se preživi, zato ker nima zemlje.

Na Kočevskem je v pušči dve tretjini njiv, vendar nemški lastniki ne odstopijo zemlje Slovincu, ki bi jo obdeloval. Popisati bi se morala vsa neobdelana zemlja, zlasti pa v tujino izseljenih posestnikov in narediti bi se moral pregled zemljišč, ki jih dajejo v Jugoslaviji bivajoči posestniki redno le drugim v najem. Prve vrste zemlja se naj razlasti in razdeli med potrebne domače interesente, zemlja druge vrste pa naj se posebej obdavi. Ta predlog bi se moral upoštevati, da se zagotovi eksistenca onemu, ki zemljo obdeluje.

France Marolt je prispeval zanimivo in pomembno razpravo: **Slovenske prvine v kočevski ljudski pesmi** (str. 177—320). Že Emil Korytko, poljski revolucionar in slovenski etnograf, ki je bival v Ljubljani je leta 1838. napisal v pismu Glaserju: »Kdor hoče Kranjce in Hrvate etnografski študirati ne more in ne sme mimo Hočevcev-Kočevarjev.« Slovenski vpliv na priseljence na Kočevskem je ugotovil tudi Jožef Rudež, ki je v periodičnem listu »Vorzeit und Gegenwart« (1823). napisal članek o Kočevarjih. V njem je povdaril, da je slavizacija Kočevcev očita v noši, najraznovrstnejših šegah in navadah in deloma jeziku.

Kočevska ljudska pesem ima pretežno cer-

kveno duhovni značaj, kar je pač posledica 400 letnega trajnega vpliva. Dokler je trajal ribniški naddiakonat (1363.—1787.), ki je upravljal in nadziral kočevske fare, Bloke, Lož in nekaj časa Cerknico, so morale vse fare priti letno 2. avgusta v Ribnico z banderi in procesijami počastiti farnega patrona matere fare s skupno službo božjo. Razen tega so prihajali še na Kresni dan v Ribnico in tudi na slovenski božji poti k Novi Štiti in na Križno goro pri Ložu, ki sta bili v naddiakonatu. Na teh božjih potih, ki so jih Kočevci v procesijah obiskovali, so se o priliki običajnega celonočnega petja popevale naše ljudske duhovne pesmi, ki so jih v neposrednih stikih s sosedi kočevski kolonisti prevzeli in posvojili. Marolt je na 9 primerih kočevske ljudske pesmi pokazal njen izvor in utemeljeno zavrnil nemške znanstvenike, ki so iz nacionalnih razlogov zanikali slovensko osnovo teh pesmi.

O Kočevcih in kočevščini razpravlja Ivan Koštial (str. 321—334). Ugotovil je, da je v kočevščini, ki je sicer bajuvarko narečje, veliko število slovenskih besed. Slovenske izposojenke v kočevščini, ki se nanašajo na **primitivno kmečko življenje**, govorijo zato, da so bili Slovenci na Kočevskem, že pred prihodom Nemcev. Pisatelj tudi krajevna imena tolmači glede na njihov pomen.

Iz razprave »**O izvoru kočevske narodne noše**« (str. 335—347), ki jo je napisal S. Šantel izvemo, da so nekateri objektivni nemški znanstveniki sami priznali slovanski vpliv in sorodnost z belokrajinsko nošo. Prvi nemški kolonisti, ki so dospeli v kočevske kraje, so svoje noše odložili ter sprejeli nošo in kroj, ki so jo našli v novi domovini. Pisatelj tudi ugotavlja, da so kočevska narodna oblačila bolj slovanska kakor n. pr. naše noše na Gorenjskem.

Dr. Janko Lokar v razpravi »**Kočevarji in Bela Krajina**« (str. 349—352) pokaže, kako so Nemci prodirali v novejšem času v Belo Krajino. Na osnovi krajevnih imen je dokazal, da so se v naselja, ki so danes narodnostno mešana, Nemci priselili šele kasneje. V drugi polovici 19. stoletja se je nemštvo utrdilo s pomočjo Schulvereina s pomočjo nemških šol. Schulverein je sam zgradil šole v Mavrlenu, Rodinah in Rečicah. Poleg šol so Nemci podpirali gospodarje, ki so nakupovali vinograde.

Nemški živelj v Beli Krajini se še vedno krepil s priseljevanjem, zato se nemška jezikovna meja ne odmika.

Pregled »O kočevski gimnaziji« (str. 353—355) je napisal Janko Kumer. Na Kočevski gimnaziji je bilo v šolskem letu 1935/36. 263 učencev slovenske in le 48 nemške narodnosti. Gimnazija ima veliko slovensko večino, zato je nujno potrebna ker razen v Novem mestu ni druge srednje šole na Dolenjskem. Če bi bila ukinjena bi bil najbolj prizadet slovenski živelj.

»Ljudske šole na Kočevskem« (str. 357—361) je opisal O. F. Na vsem kočevskem ozemlju ni bilo za Slovence niti enega slovenskega oddelka, kaj šele šole. Šola v Dragi pri Čabru je bila popolnoma nemška, čeprav je bilo l. 1880. ob ljudskem štetju naštetih 892 Slovencev in le 252 Nemcev. Nemci so skrbeli zelo za nemško šolstvo na Kočevskem. Schulverein je sam sezidal 11 šol. Vseh šol je bilo 35 in vse so prejemale njegovo podporo. Prvi slovenski oddelki so bili odprti leta 1919. Za otroke nemške narodnosti so sedaj posebni nemški manjšinski oddelki. Zanimivo je, da so bili v teh oddelkih tudi nekaj časa otroci, katerih oče ali pa mati je slovenske narodnosti. Gospodarska odvisnost in zapuščenost je povzročila narodno mlačnost, ki jo še danes pospešuje krošnjarstvo izven meja naše države. Družba sv. Cirila in Metoda sedaj stalno podpira revno slovensko mladino in šole tudi na Kočevskem, kjer je že l. 1910. pomagala sezidati šolo v Čepeljah in zgradila sama šolo v Rožnem dolu, da je zajela prodiranje Nemcev.

Ivan Simonič je tudi zbral »Literaturo« (str. 363—382), ki obravnava kočevsko ozem-

lje. Iz številnih naslovov lahko spoznamo, da je večina knjig, razprav spisanih v nemškem jeziku, kar dokazuje, kako so se Nemci vedno zanimali za ta košček slovenske zemlje. Šele v zadnjem času so tudi v naših revijah in dnevnikih pogostejši opisi kočevskih prilik.

Knjiga ima na zaključku 17 fotografskih posnetkov, ki prikazujejo posamezne kraje in tipe hiš in 3 zemljevide, ki pojasnjujejo zgodovinsko razpravo.

To naše poročilo je napisano, da se oni čitatelji Koledarja, ki doslej še nimajo te naše najzanimivejše knjige se seznanijo z vsebino razprav. Kako je knjiga potrebna in aktualna najbolj dokazuje to, da je bilo pol naklade razprodane v treh mesecih. Zaloga se je tekom leta še zmanjšala, zato naj vsak pohiti z nakupom knjige. Za člane stane v celo platno vezan izvod 100 din sicer 120. Dobi se tudi mehko vezana, člani plačajo po 80 din, ostali 100 din za izvod (poštnina posebej). Naroča se pri vodstvu Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani (Beethovnova ul. 2.).

O Kočevskem zborniku so izšla poročila v Jutru, Slovencu, Večerniku, Slovenskem domu, Kočevskem Slovencu, Naši misli, Etnosti, Misli in delu, Učiteljskem tovarišu, Denju, Času in Sodobnosti. Poročali pa so o njem tudi nemški listi seveda z ogorčenjem ker so v zborniku ugotovitve, ki jim ne morejo oporekati. Poročali so: Deutsches Volksblatt, Gottscheer Zeitung, Deutsche Arbeit — Berlin.

Družba je izdala kot poseben odtis dr. Ru-sovo razpravo: »Jedro kočevskega vprašanja«, ki stane 10 din in je posebno primerna za dijake.

O. F.

Pregled pomembnejših knjig in razprav o narodno-obrambni problemih

JUGOSLOVANSKE KNJIGE

Beg, Ante: **Nemška propaganda na Kočevskem**. Misel in delo. L. V. št. 6., 7. Ljubljana 1939. 218—222 str.

Blaznik, Pavle: **Naselitev Slovencev**. Posebni odtis iz Vestnika prosvetnih zvez. L. XVIII. št. 1—2. Ljubljana 1939. Izdalo in založilo Muzejsko društvo v Škofji Loki. 11 str.

Bučar, Vekoslav: **Politiška istorija Slovenačke**. Biblioteka Politike. Beograd 1939.

Buk, Peter: **Tragedija Češkoslovaške**. Naša zalcžba. Ljubljana 1939. 141 str.

Čermelj, dr. Lavo: **Naša knjiga in revija v Ju-lijski krajini**. Misel in delo. L. IV., št. 10—11. Ljubljana 1938. 299—305 str.

Isti: **Nova šolska reforma v Italiji**. Misel in

delo L. V. št. 3—4. Ljubljana 1939. 115—120 str.
Isti: Bilanca našega naroda za mejami. Poseben odtis iz »Misli in dela«. Ljubljana. 1939. 20 str.

Isti: Slovenci in Hrvatje pod Italijom. Pregled. Knjiga XV. sveska 186—7. godina XIII. Sarajevo 1939.

Isti: O pravni zaščiti naše manjšine pod Italijo. Jadran 1919—1939. Maribor 1939. Ob proslavi 20letnice. 7—8 str.

Ilešič, dr. Svetozar: Osnove in cilji geopolitike. Misel in delo. L. V. št. 6—7. Ljubljana 1939. 194—210 str.

Isti: Slovenska Ziljska dolina. Ponatis iz Planinskega vestnika. Ljubljana 1939. št. 6. 149—172 str.

Isačenko, A. V.: Narečje vasi Sele na Rožu. Znanstveno društvo v Ljubljani 1939.

Kerenčič, Jože: Zemljiški odnosi v Jeruzalemskih gorcih. Maribor 1939. 47 str.

Kočevski zbornik. Razprave o Kočevski in njenih ljudeh. Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani 1939. 10 razprav, 17 slik, 3 zemljevidi. 382 str. (Glej posebno poročilo v Kalendarju.)

Kokolj, Miroslav: Kako so nekoč potujočevali mlade Prekmurce. Donesek k zgodovini šolske politike lendavskega okraja. Mladi Prekmurec. L. II. Murska Sobota 1937—38, zv. 5—6 str. 69—81, zv. 7—8 str. 103—108, zv. 9—10 str. 156—162.

Mal, dr. Josip: Schwabenspiegel in Koroško ustoličenje. Glasnik muzejskega društva za Slovenijo. Letnik XIX. zv. 3—4. Ljubljana 1938. 109—132 str.

Opis granične linije izmedju Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca i Madžarske. Beograd 1933. Izdalo ministrstvo zunanjih del. 1 zemljevid. 24 str.

Ob dvajsetletnici Jugoslavije. Misel in delo kot jubilejni decembrski zvezek. Uredil dr. Branko Vrčon. Ljubljana 1938. 370 str.

Prepeluh, Albin: Pripombe k naši prevratni dobi. Ljubljana 1938. 294 str., z dvema zemljevidoma Koroške in Primorske.

Prežihov, Voranc: Požganica. Roman iz prevratnih dni. Ljubljana 1939. Naša založba. 420 str.

Prosveta; glasilo JUU sekcije Ljubljana za delo učiteljstva v šoli in med narodom. L. VII. št. 1. Ljubljana 23. decembra 1937. **M. Mencej: Učitelj in naše obmejno vprašanje.** **Jurančič Josip: Osrednji problem obmejnega šolstva.** **Vlad. Majhen: Obmejni problemi v Slovenskih gorcih.** **Luknar Franjo: Šolski okoliš Tezno.** **Terčak Stane: Učitelj in narodno-obrambni problemi v dravski banovini.** **Zmago Švajgar: O vaških knjižnicah.** 15 str.

Rus, dr. Jože: Jedro kočevskega vprašanja. Ponatis iz »Kočevskega zbornika«. Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani l. 1939. 45 str.

Serajnik, Lojze: Slovensko ozemlje in nemška publicistika. Izdal Vitko Musek, Ljubljana 1939. 24 str.

Slovenska nacionalna čitanka. Za izdajatelja Fr. Sat., odv. Ljubljana 1938. 40 str. Med besedilom 7 zemljevidov in več slik.

Sperans, Razvoj slovenskega narodnega vprašanja. Naša založba. Ljubljana 1939. 255 str.

Stojanović, dr. Nikola: Jugoslovanski odbor (Članci in dokumenti) Zagreb, 1927. Izdanje »Nove Evrope«. 83 str.

Šavli, Oskar: Narodnostno stanje v Julijski krajini in Beneški Sloveniji v letu 1921. Ljubljanski Zvon. Leto 1938., zv. 1—2, str. 40—47, zv. 3—4, str. 145—152, zv. 5—6, str. 224—231.

Zupanc, Lojze: Kočevska ob rojstvu Jugoslavije in danes. Vodnikova pratika l. 1939. Ljubljana. 57—60 str. Med besedilom 3 slike.

Zwitter, dr. Fran: Nemci na Slovenskem. Sodobnost. Letnik VI. zv. 11—12. 483—497 str.

POLJSKE KNJIGE:

Wojtecki, dr. Aleksander: Sprawa Europy Srodkowej. Založba Gebethner i Wolf, Warszawa. 1939. 120 str.

FRANCOSKE KNJIGE:

Ancel, Jaques: Peuples et nations des Balkans. Geographie politique. Seconde edition. Librairie Armand Colin, Paris 1930. 220 str. 3 zemljevidi.

Isti: Geopolitique. Librairie Delagrave, Paris 1936. 120 str.

Isti: Geographie des Frontieres. Paris 1938. Librairie Gallimard. 56 fotografiskih posnetkov.

Henry, Paul: Le probleme des Nationalites. Librairie Armand Colin, Paris 1937. 214 str.

ANGLEŠKE KNJIGE:

Newman, Bernard: Danger spots of Europe. London 1938. Robert Hale Limited. Prva izdaja junij 1938, tretja avgust 1938. Poglavlje IV. Problem of the Balkans. 30 slik, 346 str.

MADŽARSKKE KNJIGE:

Bajza, Jozsef: Jugoslavia. Kiadja a Magyar Szemle Tarsasag. Budapest 1929. 79 str.

Fekete, Lajos: Magyar kisebbség Jugoszlaviában (La minorite hongrie en Yougoslavie). Magyar Szemle, Budapest, janvier 1937.

Kniesza, Istvan: A Szlavok. Kiadja a Magyar szemle Tarsasag. Budapest 1932. 80 str.

Mikola, Sandor: A vendég multja és jelene. Budapest 1921. 44 str.

ITALIJANSKE KNJIGE:

Crespi, Silvio: Alla difesa d'Italia in guerra ed a Versailles. Zbirka »Le scie«. A. Mondadori. Milano 1937. Str. XXVI + 844. 35 slik zunaj besedila.

Federzoni, Luigi: Il trattato di Rapallo con

un' appendice di documenti. Nicola Zanichelli. Bologna 1931. 308 str.

Aldovrandi, Marescotti: Nuovi ricordi e frammenti di diario. Zbirka »Le scie«. A. Mondatori. Milano 1938. Druga naklada. 322 str. in 22 slik zunaj besedila.

Musso, Giuseppe Domenico: La protezione Minoritaria e la Sovranità. Esame della questione nei rapporti Italo-Jugoslavi. A. F. Formiggini Editore in Roma. 1936. 183 str.

NEMŠKE KNJIGE*:

Baumann, Hans: Kampf um die Karawanken. Schauspiel. Eugen Diederichs Verlag. Jena. 93 strani.

Brockhaus Atlas, Die Welt in Bild und Karte. 670 Erdkunde-, Geschichts- und Sonderkarten, 840 Bilder sowie Namenverzeichnis. F. A. Brockhaus, Leipzig, 1937. Kazalo krajev obsega 176 strani.

Burhard, Werner: Volkskundliche Untersuchungen im deutschen Siedlungsgebiet in der südslawischen Batschka. Reichsleiterarbeit der Sparte »Rasse und Gesundheitswesen« im Reichsberufswettkampf der deutschen Studenten 1936/37. Mannschaft der Fachgruppe Medizin der Studenten. G. F. Lehmann Verlag. Berlin 1938. 188 str., 52 slik in 57 razpredelnice.

Thiede, Clotildis: Kärnten Grenzland im Süden. Mit 120 Aufnahmen von Hans Retzlaff. Verlagshaus Bong &, Berlin 1938. Str. 32 + 96 str. slik.

Deutsche Bauern im Banat. 80 Aufnahmen. Text von Prof. Johannes Künzig. Verlag Grenze und Ausland. Berlin 1939. 98 str.

Falk, Emmerich: Das Burgenland im Blickfeld tschechischer Grossherrenschaffenspläne. Verlag von W. Kohlhammer. Stuttgart 1938. 103 str., 5 zemljevidov.

Fittbogen, Gottfried: Was jeder Deutsche vom Grenz und Auslandsdeutschum wissen muss? 9. Auflage. Verlag R. Oldenbourg, 1938. München-Berlin. Razlika med 8. in 9. izdajo je ta, da je izpuščena Južna Tirolska. Slovenija je opisana v 9. izdaji na 3 straneh, poprej na dveh.

Glück, dr. Werner: Sprachenrecht und Sprachenrechtspraxis in der Tschechoslowakischen Republik, nach dem Stande vom 1938. Izšlo v zbirki: Abhandlungen zum Nationalitätenrecht. Herausgeber Universitätsprofessor dr. iur. Gottfried Langer. Verlag Max Niemeyer, Halle (Saale). Str. IX + 381.

Greve, Wilhelm: Volkslehre und Nationalitätenrecht in Geschichte und Gegenwart. Die Bestimmung der Volkszugehörigkeit im Recht der europäischen Staaten. Essener Verlagsanstalt, Essen 1938. 122 str.

Isbert, O. A.: Die Auslandsgruppen der europäischen Völker. Izšlo v Volksforschung, be-

gründet als Auslandsdeutsche Volksforschung. Vierteljahrsschrift des Deutschen Ausland Instituts in Stuttgart 1939. Ausgabe 8. August, 3 Band, 2 Heft. Str. 132—149.

Jahrbuch des Instituts für Grenz- und Auslandsstudien (Früher Deutsches Grenzland). Boehm, M. H., Loesch v. C. Karl. Berlin. Kurt Hofmeier 1939. 124 str.

Kosier, dr. Ljubomir: Grossdeutschland und Jugoslawien. (Aus der südslawischen Perspektive.) Mitteleuropäischer Verlag, Berlin-Beograd 1939. 354 str.

Lange, dr. Friedrich: Grosse Sprachkarte von Mitteleuropa. Dietrich Reimer: Andrews und Steiner. Berlin 1938.

Mal, dr. Josip: Probleme aus der Frühgeschichte der Slowenen. Nova založba, Ljubljana 1939. 174 str.

Maurin, Engelbert: Gottscheer Volkslieder bearbeitet und mehrstimmig gesetzt von E. Maurin. I. Heft. Novi Vrbas 1939.

Maur, in der Gilbert: Die Jugoslawen einst und jetzt.

1. Band **Aus der Geschichte der Südslawen.** Joh. Günther Verlag. Leipzig und Wien 1936. Str. XV + 286.

Isti: 2. Band. Jugoslawiens Aussenpolitik. Str. XIX + 619. Joh. Günther Verlag, Leipzig 1936.

Isti: 3. Band. Der Weg zur Nation. Str. XV + 624. Joh. Günther Verlag, Leipzig 1938.

Naumann, Friedrich: Mitteleuropa mit Bulgarien. Volksausgabe, Berlin 1916. Druck und Verlag von Georg Reimer. 359 str.

Rabl, dr. iur. et phil. Kurt: Grundlagen und Grundfragen eines mitteleuropäischen Volksgruppenrechtes. Verlag von J. C. B. Mohr, Tübingen 1938.

Reimers, Erich: Das neue Jugoslawien. Goldmann Verlag, Leipzig 1939.

Schilling, dr. Karl: Die Entstehung des jugoslawischen Staates. Eine völkerrechtliche Studie. Verlag M. Dittert et Co., Dresden 1939. 167 str.

Thierfelder, dr. Franz: Deutsch als Weltsprache. 1. Band Europa. Verlag für Volkstum Wehr und Wirtschaft, Hans Kurzeja, Berlin 1938. 221 str.

Ullmann, Hermann: Die Völker im Südosten. Eugen Diederichs Verlag, Jena 1938. 247 str. Jugoslawija je obravnavana na str. 95—99.

Veiter, Theodor: Nationale Autonomie. Rechtstheorie und Verwirklichung im positiven Recht. Wilhelm Braumüller Verlag, Wien-Leipzig 1933. 316 str. Na str. 227 pravi pisatelj: »Die sogenannten Kärntner Windischen, die ja meist keine Slowenen mehr sind, sondern eigensprachige Kulturdeutsche, können daher auch nicht mehr rückslowenisiert werden, da sie auch objektiv bereits zum Grossteil zum deutschen Volk gehören, könnte gesetzgeberisch nur eine solche Massnahme vertreten werden, die den freiwilligen Eindeutschungsprozess fördert.«

* Opomba. Na strani 55 Koledarja CMD za l. 1939. je treba popraviti ime Gessler v Geissler.

VESTNIK DRUŽBE SV. CIRILA IN METODA V LJUBLJANI LIV

Velika skupščina

Družbe sv. Cirila in Metoda l. 1939.

(Redna 50. skupščina v Ljutomeru, dne 2. julija 1939.)

Prvič v zgodovini Družbe sv. Cirila in Metoda se je vršila glavna skupščina v Ljutomeru. Slučaj je hotel, da se je ravno 50. skupščina sestala v Ljutomeru, središču Prekije, kjer je bil 9. avgusta 1868. prvi slovenski tabor.

Narodno zavedni Ljutomerčani so okrasili hiše z zelenjem in zastavami ter postavili mlaje. Lepo okrašeno mesto je pričalo, da se prebivalstvo zaveda pomembnosti zborovanja.

Člani vodstva in zastopniki podružnic so prišli v Ljutomer že prvega julija popoldne. Ob prihodu vlaka iz Ormoža se je zbrala na postaji velika množica ljudi s predstavniki društev in godbo, da pozdravi došle goste. Predsednik ljutomerske podružnice dr. Porekar je kot domačin pozdravil došle skupščinarje na prav prisrčen način. Za sprejem se je zahvalil predsednik CMD vodstva ing. Janko Mačkovšek, ki je poudaril, da Družba skrbi in prispeva po svojih močeh za potrebe naše meje.

Takoj nato se je razvil dolg sprevod v mesto. Na čelu je bila domača godba in narodne noše, ki so poživljale sliko.

Pred Sokolskim domom je bil razhod.

Zvečer je bil ob 9. uri v telovadnici meščanske šole zaupen shod, ki so se ga udeležili zastopniki podružnic. Ta sestanek je bil dobro obiskan in je trajal do 1. ure zjutraj.

V nedeljo zjutraj je bila budnica že ob 5. uri. Ob 8. uri, ko so prišli vlaki iz Murske Sobote, Gornje Radgone in Ormoža, je bil sprejem na kolodvoru.

Kmalu je bila dvorana Sokolskega doma, kjer se je skupščina vršila, polno zasedena. Nad 300 delegatov podružnic, zastopnikov oblasti ter društev je bilo navzočih.

Prvomestnik ing. Janko Mačkovšek je otvoril skupščino ob 9. uri:

Spoštovani skupščinarji!

Štiri leta svetovnega požara 1914-1918 so bila brez glavnih naših zborov in zato v 55. letu Družbe prirejamo danes šele 50. letno skupščino, ki jo odpiram in ugotavljam sklepčnost.

Našo skupščino so obiskali in pozdravili:

zastopnik g. bana dr. Farčnik, sreski načelnik v Ljutomeru, ki zastopa tudi g. načelnika prosvetnega oddelka, banski svetnik in podžupan ljubljanski dr. Ravnihar Vladimir, g. Šašel Gregor za mariborsko sokolsko okrožje, g. Niševicer Slavko za prekmursko sokolsko okrožje, g. dr. Stanjko za sokolsko društvo v Ljutomeru, g. Sancin Ivo za Zvezo emigrantskih organizacij, dr. Anton Dolar za Narodno odbrano v Mariboru, prof. Jeran Fran za Zvezo kulturnih društev iz Ljubljane, prof. Vrhovnik Fran za Vodnikovo družbo, g. Urbančič Alojzij za Sočo, g. Mavrič Karel za Udruženje jugoslovenskega učiteljstva, sekcijo v Ljubljani in sresko učiteljsko društvo v Ljutomeru, dr. Lipold za Jadransko stražo, oblastni odbor v Mariboru, ga. Minka Govekarjeva za Žensko zvezo, g. Pipan Alfonz za starešinsko organizacijo Preporoda, g. Karbaš Fran, šolski nadzornik, za Čitalnico v Ljutomeru, g. Zidarič Boris za akademsko društvo Jugoslavijo, g. Čačinovič Rudolf za Klub prekmurskih akademikov, g. Kranjc Ivan za podružnico v Gradišču, g. Rajšp za podružnico v Lokavcu, g. drž. svetnik Škarja Ivan za beograjsko podružnico. Nadalje je bilo zastopanih še 47 podružnic.

Pozdravljam nadalje vse ostale zastopnike in predstavnike, vse delegate naših vrlih in marljivih podružnic, zlasti pa še predstavnike našega celotnega obmejnega predela ob Muri in Dravi. Prepričani naj bodo, da so naša srca in vse naše misli bile redkokdaj tako povsem povezane nanje in na vso to lepo in drago nam zemljo, kot baš v dobi med lanske ptujsko in letošnjo ljutomersko skupščino.

Pismo in brzojavno so našo skupščino pozdravili: komandant dravske divizijske oblasti, Društvo prijateljev Slovenskih gor, sokolska župa Maribor, senator dr. Albert Kramer, podružnica CM v Kostanjevici, Narodno obrambno društvo Branibor, osrednji odbor v Ljubljani, dr. Senčar iz Ptuja.

Naša najmlajša podružnica »Bežigradska« v

Ljubljani je darovala ob priliki glavne skupščine svoj drugi tisočak, šentpetrska ženska podružnica v Ljubljani pa 4800 din.

V preteklem letu je bela žena posegla med mnoge naše prijatelje, zapustili so nas za vedno:

(Glej sestavek v koledarju: »Zapustili so nas za večno.«)

Baš te dni je minulo že 10 let, odkar je prenehalo biti vroče in borbeno srce nekdanjega vodstvenega funkcionarja dr. Gregorja Žerjave. Z njegovim imenom je povezana vsa bujna doba naših obrambnih priprav pred izbruhom svetovne katastrofe, ki ga je postavila v važnem svojstvu tudi v našo Družbo. Medvojno njegovo trpljenje po ječah in v pregnanstvu ga je le še jasneje in dosledneje usmerjalo k nezadržnemu delu v onem pravcu, ki nam je končno prinesel svobodo in lastno državo. Njegova nezlomljiva volja in vera v postavljene ideale naj bo vzor nam vsem!

Pokojnim družbenikom slava!

Enotna in nezlomljiva volja pa je zlasti v današnjih razburkanih dnevih izmed osnovnih pogojev bodočega našega narodnega življenja. Našemu spoznanju, da nam le močna lastna jugoslovanska država daje možnosti neoviranega narodnega razvoja in napredka v skupnosti z našimi brati, sledi naša skupna in neomajna volja do najskrajnejše obrambe naše zemlje in našega rodu kakor in kadarkoli. Zvesti jugoslovanski misli, ustvariteljici naše države, predlagam, da odpošljemo naslednjo brzojavko maršalatu dvor:

Skupščinarji narodno-obrambne Cirilmetodove družbe v Ljubljani se na svojem ljutomerskem zborovanju v globoki vdanosti spominjajo Njegovga Velikanstva kralja in vsega kraljevskega doma.

PREGLED ZA LETO 1938-39

je podal prvomestnik ing. Janko Mačkovšek.

Poročilo o zamejnih bratih, ki je sledilo na skupščini, ni moglo biti priobčeno v koledarju.

Sledilo je poročilo:

O POLOŽAJU PRI NAS

Naši rojaki lahko opazujejo nemoten razvoj nemške manjšine. Našim Nemcem se ne zasedajo dvorane, ne razpuščajo se njihove nemške gasilske čete in ne prenaša se njih premoženje na naše enake organizacije. Ne odpuščajo se nemški učitelji in javni nameščenci in ne razganjajo se nemški duhovniki. Jugoslavija je lepo uspevajoče nemško šolstvo v obdonavski nižini šele ustvarila, število nemškega učiteljstva pa je naraslo že na preko 700.

Številnemu nemškemu časopisju v Jugoslaviji (4 dnevnik in 53 tednikov ter revij) se je letos pridružil tudi nov tednik za njen zapadni del, izhajajoč v Zagrebu. Če bi sodili vse to časopisje po njega vsebini, bi si redkokrat mogli zamisliti, da izhaja v Jugoslaviji. Kakšne vrste tednik pa so »Deutsche Nachrichten«, ki so mu zlasti pri srcu podružnice nemškega Kultur-

bunda, je razvidno iz pesmi, ki je izšla začetkom marca pod naslovom »Naša vera« in katere zadnja kitica ima naslednjo vsebino: **Verujemo v enega-edinega, kateremu služimo in ki nam služi z vsem, kar stori.**

V nedavnih tednih se je napovedalo ustanavljanje številnih novih podružnic omenjenega Kulturbunda v Sloveniji.

Baš isti trenotek pa so postali očitni ogabni pojavi, ki jih ne smemo nikdar več pozabiti. Našepetavanja in napovedovanja, ki so jih razširjali organizirajoči se odpadniki in zapeljanci, so se žalostno izjalovila in sramotno propadla. Odgrnila pa so nam zaveso, ki naj nikdar več ne zastira našega čuječega pogleda. (Odobranje.)

POZDRAVI ZASTOPNIKOV

Dr. Stanjko je v imenu sokolskega društva in kot domačin pozdravil vse delegate podružnic in vse ostale goste. Veseli nas, da ste prišli k nam. Mi rabimo podpore, da ne omagamo. Družba je kot nadstrankarska obrambna organizacija s svojim delom že mnogo storila tudi za našo zemljo, ki jo obdeluje naš kmet. Samozavest bo naše ljudi okrepila in pomagala, da bomo vzdržali kljub tuji premoči. Želim, da bo delo skupščine rodilo uspehe in da še večkrat obiščete ta del naše meje. Zdravo!

Dr. Farčnik, sreski načelnik, je pozdravil skupščino v imenu g. bana dravske banovine in g. načelnika prosvetnega oddelka.

Spoštovana skupščina!

Čast mi je, da Vas v imenu gospoda bana dravske banovine dr. Natlačena prav iskreno pozdravljam. Istotako mi je čast na tej skupščini zastopati gospoda načelnika prosvetnega oddelka kraljevske banske uprave. Prav posebno pa Vas pristržno pozdravljam kot načelnik obmejnege sresa ljutomerskega.

Spoštovana skupščina! S tem, da ste priredili svojo glavno skupščino baš v ljutomerskem kot obmejnem srezu, ste pokazali, da Vam je pri srcu naša severna meja, za katero so se bile stoletne borbe. S prevratom smo to severno mejo zavzeli v posest, ki nam gre, toda vseeno je treba še obilo dela, da bo ta meja v vsakem oziru, v duševnem kakor tudi v materialnem, v resnici naša. Še se meša naša slovenska kri na meji s tujo krvjo in jo osvežuje s svojo biološko silo, še je mnogo naših ljudi, ki se ne zavedajo svoje slovenske narodnosti, še je mnogo plodne zemlje, ki bogati tujca, a ne našega človeka. Še morajo naši viničarji služiti bogatim tujcem inozemcem za mizerno plačo. To so sami odnošaji, ki se ne skladajo z našo narodno častjo in s kulturno višino slovenskega naroda.

Toda statistika nam na drugi strani kaže razveseljivo dejstvo, da naša narodna posest v srezu zadnja tri leta ne nazaduje več, nego da, sicer v skromnem obsegu, a vendarle napreduje, tuja posest pa nazaduje. Statistike nam kažejo, koliko našega narodnega življenja se je po sili razmer v prejšnjih časih vtopilo v tujem morju. Sedaj se je to končalo, kar je slovenskega po

rodu, mora nazaj v naš kulturni krog. Nikdo ne more zameriti naši prosvetni upravi, da se trudi rešiti narodu to, kar je njegovega. Za nas velja princip: Kar je našega, ne damo, kar je tujega, nočemo! Da pa uresničimo to naše obrambno delo, rabimo na meji več prosvetnih delavcev, ki morajo biti za svoje delo tudi materialno podprti!

Spoštovana skupščina! Ko boste razpravljali o važnih obrambnih problemih, dovolite, da želim skupščini obilo uspeha!

Navdušeno pritrjevanje.

Dr. Ciril Porekar, predsednik ljutomerske podružnice, je pozdravil skupščinarje:

Na zgodovinskih tleh, ki so ob nje butali Slovanom sovražni Turki, Kruci in Madžari, ter skušali z nasiljem zatreti in spoditi tu naseljene panonske Slovence, na tleh, ki sta jih s svojim delom posvetila brata Ciril in Metod in ki so ohranila v svoji tisočletni zgodovini slovensko narodno samostojnost, na teh tleh je danes petdeseta velika skupščina Ciril-Methodove družbe.

Naša podružnica je ponosna, da se prav to jubilejno zborovanje vrši v središču starih narodnostnih gibanj, v mestu, kjer je pred 71 leti pogumno na prvem slovenskem taboru javno spregovoril naš narod za svoje pravice.

Tudi zdaj preživljamo čase preizkušenj, tudi zdaj smo železo v ognju in zato je prav, da se na današnji jubilejni dan skalimo v še trše jeklo.

Pozdravljam Vas vse Cirilmetodarje, ki ste prihiteli od blizu in od daleč k nam obmurskim Slovincem, in Vas prosim, delajte neumorno naprej za našo stvar.

Zatem je govoril g. Kranjc iz Gradišča na Kozjaku:

Cenjeno vodstvo naše Družbe in spoštovani skupščinarji!

Prosim, dovolite, da tudi jaz kot kmet in zastopnik podružnice iz obmejnega Gradišča na Kozjaku spregovorim par besed.

V imenu podružnice in v imenu Vam hvaležnih prebivalcev iz obmejnega Gradišča in iz Spodnje Kaple iskreno pozdravljam cenjeno vodstvo naše Družbe sv. Cirila in Metoda, kakor tudi vse skupščinarje in goste velike skupščine.

Vselej, ko pošiljamo naše otroke v šolo, katero ste nam Vi zgradili leta 1936., in vselej, ko zagledamo to lepo šolo, ki je nam kulturna trdnjava narodne obrambe na meji, se s hvaležnostjo spominjamo naše požrtvovalne Družbe sv. Cirila in Metoda.

Zahvaljujem se Vam tudi za božična darila, ki ste jih poslali našim šolarjem, in za vso skrb, ki jo posvečate nam na meji. Tudi šolar, ki ga boste poslali iz naših hribov na Jadransko morje v Bakar, se Vam lepo zahvaljuje in z velikim veseljem čaka odhoda.

Imamo pa še tudi razne težkoče, katere smo potožili že pri lanski skupščini v Ptuj, katerih se pa je že nekaj popravilo, dosti jih pa še čaka rešitve. Z zaupanjem v Vas, ki ste kot naš skrbnik na meji, pričakujemo, da se bo tudi to sčasoma izboljšalo.

Prosim Vas, cenjeni predstavniki naše Družbe, bodite nam še naklonjeni v naprej, posebno pa zdaj, ker sosedna propaganda na naši severni meji dela s podvojeno močjo. Čim več pomoči bomo deležni iz zaledja, tem trdnjša bo naša meja.

Naše geslo in pozdrav: Čuvajmo Jugoslavijo! ne sme izginiti!

Navzoči so s pritrjevanjem dali zatrdilo, da bodo vselej nudili pomoč.

Pipan Alfonz je pozdravil skupščino v imenu Preporodovega starešinstva:

Spoštovani skupščinarji!

V imenu starešinske organizacije Preporoda čestitam Ciril-Methodovi družbi k njenim uspehom in želim, da bi današnja skupščina bila v ponovno vzpodbudo k nadaljnjemu narodno-obrambnemu delu.

Ker je srednješolsko društvo Preporod pred par leti prosvetna oblast razpustila, naše vrste sicer niso tako številne, ker se smemo združevati pod okriljem Preporoda šele po maturi, toda svetli cilji predvojnih tovarišev Preporodovcev, ki so s svojimi žrtvami pokazali in dokazali odločno jugoslovansko razpoloženje našega dijaštva, so tudi naši cilji. In prav tako kot je predvojni preporodovec z zaupanjem gledal nesebično narodno-obrambno delo CMD, vidi današnji nacionalni dijak v CMD vrhovno čuvarko narodno-obrambnih interesov našega naroda. Uspeh nesebičnega dela CMD smo imeli priliko videti vprav Preporodovci na svojih treh koroških in eni prekmurski narodno obrambni turneji, od katerih nam je bila posebno zadnja omogočena prav s podporo narodne Družbe.

Prosti vseh političnih ozirov in ovir, smo že davno spoznali, da je edino pravilna misel in pot te naše narodno-obrambne družbe, da se na naših narodno ogroženih krajih ne bije boj za obstoj te ali one politične stranke, temveč boj za obstoj našega naroda, boj za obstoj meja naše ljubljene Jugoslavije.

Mi, ki smo rojeni v Jugoslaviji, jo sprejemamo kot stvarnost, preko katere ne more in ne sme nihče. Nikjer na svetu, razen v svobodni Jugoslaviji, ni mesta za nas in od nikogar si ne damo vzeti pravice do svobodnega izživeljanja v lastni državi. V zgodovini borb za lastno svobodno državo so Slovenci pokazali največ uspehov prav v CMD, ko so s podrobnim narodno-obrambnim delom utrjevali naše narodne meje in dvigali narodno zavest v naših najbolj ogroženih krajih in v naši dijaški preporodovski organizaciji, ki je revolucionarno rušila temelje sovražne avstro-ogrske monarhije.

Zgodovina nam je dala prav. Če se je že predvojni dijak kljub vsem šikanam šole in policije oklepal z vso ljubeznijo svojega naroda in mu skušal pomagati v njegovi borbi za obstoj, stoji današnji dijak in isti vrsti z vami preizkušenimi borci za pravice našega naroda in države in zato vem, da govorim iz srca vseh Preporodovcev, ko obljubljam vaši Družbi, da bomo s svojim delom nadaljevali v dosednji smeri in podpirali vse akcije Ciril-Methodove družbe.

CMD in današnji skupščini pa želim mnogo uspeha.

G. Mavrič je pozdravil skupščino v imenu sekcije JUU za dravsko banovino in v imenu sreskega učiteljstva društva za ljutomerski okraj.

Slovensko učiteljstvo se zaveda, da narodne mladosti nista kriva šola in učitelj. Vzroki so globlji, v gospodarskih in socialnih razmerah. Učiteljstvo zbira podatke o življenju obmejnega človeka. Potrebno je vsestransko delovanje. Zaposeliti moramo našega delavca doma, ne na tujih tleh. Tujec pomilovalno gleda na naše razmere. Naše neuko ljudstvo je nasedalo tujim lažem. Zahvaljujem se CMD za njeno skrb, ki jo posveča severni meji. Zahvaljujem se za podpore, ki jih nudi šolam, posebno o božiču. Želim v imenu vsega učiteljstva obilo uspehov.

Ga. Minka Govekarjeva je pozdravila skupščino v imenu Juroslovanske ženske zveze:

Kot zastopnica JZZ, sekcije za dravsko banovino, prinašam prav prisrčne pozdrave od uprave same, kakor tudi od posameznih 21 društev. Ženske v JZZ včlanjene in njene prijateljske organizacije so na raznih prestanih ovirah ne glede na svoj prvotni delovni program že lansko leto na skupnem sestanku si stavile kot glavno in prvo točko, kot najvažnejšo nalogo, kot najplemenitejšo poslanstvo, da strnejo vse svoje moči v delu za narodov obstanek, torej v narodno-obrambno delu. Osnovale smo meddruštveni narodno-obrambni ženski odbor, ki deluje sporazumno z že obstoječimi narodno-obrambnimi organizacijami prav marljivo v sledečih pravcih:

1. Svoji k svojim!
2. Zbiranje prispevkov v blagu in denarju v korist obmejnih krajev.
3. Skrb za to, da priobčujemo naši ženski, pa tudi drugi domači in inozemski časopisi navduševalne in prepričevalne članke o nujni potrebi sistematičnega in splošnega narodno-obrambnega dela v najširšem smislu besede.
4. Prirejanje primernih, nacionalno zavest vzbujajočih predavanj v Ljubljani in na deželi.
5. Navajanje šolske dece in mladine k rednemu dopisovanju s tovariši v obmejnih krajih in po možnosti tudi v inozemstvu itd.

Tudi v imenu našega meddruštvenega odbora, ki imam čast načelovati mu, vas draga skupščinarje, toplo pozdravljam in vam ključem:

V sporazumnem, sistematičnem, po večini razdeljenem narodnem, kulturnem, socialnem in gospodarskem delu nas vseh je naša moč in naša rešitev!

G. Karbaš Fran pozdravi skupščino v imenu čitalnice v Ljutomeru:

Naše čitalniško delovanje ne obsega več prirejanja dramskih predstav kakor nekoč, pač pa imamo veliko knjižnico, ki izposodi vsako leto čez 4000 knjig čitateljem največ iz širokih narodnih plasti. Želim skupščini v imenu čitalnice obilo uspehov in da bi v sodelovanju z drugimi nacionalnimi organizacijami vzgojila mladino v nacionalnem duhu, ki bo prežeta lju-

bezni do domovine in pripravljena žrtvovati tudi življenje zanjo.

G. Sancin je pozdravil skupščino v imenu zveze emigrantskih društev.

Pozdravljam skupščino v imenu 70.000 Primorcev emigrantov in se zahvaljujem Ciril-Metodovi družbi, ki je s svojim delom ravno med nami v Trstu povzročila, da se je narod nacionalno prebudil. Poprej ni bilo nič. Po nastopu CMD pa se je narod pričel zavedati svojih dolžnosti. Upajmo, da bo bogato delo rešilo naš narod, kajti Primorska Vas pričakuje.

Prvomestnik se je vsem govornikom zahvalil za vzpodbudne besede in posebno se je zahvalil delegatom in zastopniku g. bana.

TAJNIKOVO POROČILO

G. Gruden Mirko, tajnik vodstva, je podal naslednje poročilo:

Spoštovana gospoda!

Sledeč vašemu ljubeznivemu vabilu smo se odločili, da Vas, dragi rojaki, obiščemo tu na obronku Slovenskih goric, v središču slavnostne Prlekije. Tu pri Vas se je vršil 9. avgusta 1868. prvi slovenski tabor in naših prednikov se je zbralo v Sršenovem logu nad 7000, da povejo avstrijskim mogotcem: »Slovenci smo in ostanemo!«

Letos prihajamo k vam Cirilmetodariji, da položimo račun o svojem delu in posvedočimo svojo ljubezen in svoje zanimanje za te kraje, ki zaslužijo po svoji legi, svoji izpostavljenosti in svojstvenosti, v narodno-obrambno oziru vso našo pozornost.

Vi, ki tu stalno živite, imate edinstveno nalogo, da čuvate našo zemljo in budno pazite na one, ki bi radi zaslepili domačino z lažnimi predpostavkami, ga spravili v gospodarsko odvisnost in potem nepričakovano iz svojega bogatega besednega zaklada vzeli, ali pa tudi na novo skovali besedo, ki bi vam strmečim domačinom oznanila, da vaša zemlja ni več vaša, ker spada pod neki novi zakon, ki ga tolmači moderna skovanka. Bodimo čuječi in odporni, kajti tako nam pravi tujec: »**Ako se v kakem narodu ne pojavlja več niti obrambena reakcija, je zrel, da postane narod sužnjev.**«

Morda bo koristno, da nekaterim od Vas navzočih, ki ne poznate točno razmer v ljutomerskem srezu, te na kratko opišemo.

Tu v Ljutomeru je delovala do osvobodjenja trška štirirazredna nemška šola v šulferajnskem poslopju. Njen namen je bil, da raznorojuje slovensko deco, saj nam neoporečna statistika iz l. 1917—18. izpričuje, da je bilo v tej šoli včlanjenih od 235 otrok 220 slovenskih in samo 15 nemških. Ta nemška šola je bila ukinjena 7. XII. 1918., ker ni bilo dovolj otrok nemške narodnosti. V Apačah in Stogovcih pa je prevzela naša oblast od avstrijske šole šele 4. IV. 1921. V l. 1922. so bili otvorjeni na teh šolah prvi slovenski oddelki.

Leta 1910. so Nemci našli v mestu Ljutomeru od 1302 prebivalcev 606 Nemcev in 557 Slovencev.

Ljudsko štetje l. 1921. je dognalo, da je v mestu Ljutomeru 1276 Slovencev in 54 Nemcev.

V celnem srezu ljutomerskem je bilo pri istem štetju ugotovljenih vseh prebivalcev 42.849, od teh Slovencev, Srbov in Hrvatov 38.985 in 2.278 Nemcev.

Ljutomerski srez meri 423 km², t. j. 42 330 ha, je sicer eden najmanjših v dravski banovini, toda gosto naseljen, saj živi na 1 km² 101 prebivalec.

Od 6666 posestnikov (posebej: 1814 kočarjev in 1147 najemnikov) je 41 **inozemskih dvolastnikov**, ki imajo tostran 479 ha zemlje v lasti, od tega ima samo eden veleposestnik 244 ha posestva. V celnem ljutomerskem srezu pa je: 208 posestnikov nemških državljanov, ki imajo ca. 1631 ha zemlje.

Te podatke navajamo zaradi tega, ker bi hoteli ugotoviti, da dvolastniki inozemci v narodnostnem oziru kvarno vplivajo na našega človeka, ki je v njihovi službi in odvisnosti. Dogodke iz polpretekle dobe moramo močno pripisati tej okoliščini in pa sistematični propagandi, ki podtalno deluje in na socialno šibkega Slovence, borečega se za eksistenco, pogubno vpliva. Razmeroma majhen odpor proti tem vplivom povzročajo: predvojna vzgoja v nemških šolah, rodbinske vezi z inozemci, stalno prehajanje preko meje, ki je posledica dvolastništva, premajhna državljanska zavest in neupoštevanje dejanskih razmer.

Nemška manjšina je naseljena v Apaški ravnini med Muro in Slov. goricami. Stara hišna imena v Apaški ravnini so slovenska in ker so onkraj Mure pri Radgoni še slovenske vasi, moramo ugotoviti, da je bilo prebivalstvo v tej ravnini slovensko. Stoletni vpliv nemške šole, nemških organizacij in sistematsko koloniziranje so povzročili, da je zunanji videz pokrajine v narodnostnem oziru za nas nevšečen. Ta nemška manjšina, med katero je mnogo slovenskih odpadnikov, ima za svoje otroke po dva nemška oddelka v Apačah in Stogovcih. Pripomniti pa moramo, da nemška manjšina nima takega prirodnega prirastka kakor Slovenci.

Za kulturni in gospodarski podvig nemške manjšine skrbijo »Schwäbischdeutscher Kulturbund«, ki ima svoje podružnice v Apačah, Konjšču in Žibercih ter njihove gospodarske organizacije.

Apaška ravnina je ena najrodovitnejših v dravski banovini. Posestva so vzorno urejena, kar je nemala zasluga naših pridnih, tam naseljenih Prekmurcev.

Po dosedanjem načinu poročanja hočemo tudi letos podati kratka poročila iz pokrajin, za katere se mora CMD v prvi vrsti zanimati, to je: 1. iz bivše Štajerske, 2. iz Prekmurja, 3. iz kočevskega ozemlja.

1. Tekom letošnjega leta se prilike **na ozemlju bivše Štajerske** v nacionalnem smislu niso zbolj-

šale. Cela vrsta vam znanih dogodkov, o katerih danes ne moremo govoriti, je vrgla žarko luč na mišljenje in razpoloženje gotovega dela prebivalstva.

Edino sredstvo za preprečevanje takih pojavov je sistematična nacionalna vzgoja mladine v šoli in praktična gospodarska pomoč.

Kar se tiče šol, smo že lansko leto v Ptuj opozorili oblast na nekatere posebno kričeče primere na severni meji in prosili za pomoč. Navedli smo važne točke na severni meji, kjer naj bi stale nove šole (stare so nemogoče iz zdravstvenih in pedagoških razlogov). Naš klic žal ni bil upoštevan.

Tudi letos iznašamo resno načelno ugotovitev, da je v pogledu šolstva, pa tudi v drugih ozirih, najvažnejša meja. V neogroženih krajih, kjer ima prebivalstvo boljše eksistenčne možnosti, vidimo nove, moderne šolske stavbe, želeli pa bi jih na meji.

Radi primere opozarjamo, da je po ugotovitvi Barta-Bell v knjigi »Geschichte der Schutzarbeit am deutschen Volkstum« vzdrževal Schulverein l. 1914. na bivšem Štajerskem: 22 poslopij, 13 šol, 6 otroških vrtcev, 13 šol je podpiral, 32 šolam pa je dajal stavbene podpore.

Sistematično 80letno akcijo čutimo še danes in se posledice — razumljivo — v 20 letih ne dajo spraviti s sveta.

Mnogoštevilna predvojna društva so se v novih razmerah večinoma razšla, ker ni bilo več članov. Delo teh društev pa izvršuje v novem času »Schwäbischdeutscher Kulturbund« in nekatera gasilska, sportna in pevska društva. Na ozemlju bivše Štajerske imamo: 27 edinic »Kulturbunda«, 3 sportna, 6 pevskih in 2 gasilska društva.

V celi dravski banovini pa je prijavljenih 61 edinic »Kulturbunda«.

Gospodarski položaj bi na kratko orisali takole: Nemški državljani imajo na bivšem Štajerskem: 13 tovarn, 2 zdravilišči, 3 velike parne žage, 16 trgovin — za primero povedano — samo v mestu Ptuj 33 hiš.

Kljub temu pa moramo z zadoščenjem ugotoviti, da slovenska trgovina, industrija in obrtništvo krepko napredujejo in bi bilo treba naše gospodarstvenike samo še, na posebno važnih postojankah, krepko podpreti.

Važen činitelj za vsako smotrno gospodarsko udeleževanje pa so ceste. Vse ceste na tem ozemlju, ki so bile zgrajene pred vojno, so usmerjene proti Gradcu. Ceste na to stran ne odgovarjajo potrebam. Tako ni povezan Kozjak z Dravsko dolino. Slovenske gorice ne dovoljno z Mariborom itd.

Kako važna je cesta v narodnoobrambno oziru, pa se vidi iz primere ceste na Radl, ki je pospeševala germanizacijo prebivalstva dravske doline v sektorju Marenberg-Muta. Kmetje, ki so bivali izven kulturnega območja trga, so obdržali svojo narodnost, dočim so Slovenci v trgu podlegli tujemu vplivu. S teh vidikov

boste razumeli važnost nove družbine šole pri Sv. Treh Kraljih nad Marenbergom.

2. PREKMURJE.

Topogledno se sklicujemo na lanskoletno obširnejše poročilo tajnika v Ptuj. V splošnem se nekatere neviščne razmere, ki smo jih lani iznesli, niso zboljšale, zlasti kar se tiče šolstva. Vprašanju sezonskih delavcev je treba zlasti v sedanjih časih posvetiti največjo pozornost. Na sezonsko delo ne odhajajo samo brezposelni, ampak tudi večji posestniki, ki imajo dovolj zemlje in bi se lahko dostojno preživeli. V posameznih primerih se celo dogaja, da najamejo hlapca, ki obdeluje v času odsotnosti lastnikov njihova posestva.

3. KOČEVJE.

je obširno obravnavano v našem »Kočevskem zborniku«, ki ga je družba letos izdala. Vsak član CMD bi moral imeti v svoji knjižnici to knjigo, ki nazorno obravnava narodnoobrambene probleme. Taka, za nas važna vprašanja, je treba obravnavati strogo znanstveno in stvarno. Prav zato je vzbudil »Kočevski zbornik« pri naših narodnih nasprotnikih, ki so jim stvarni dokazi neprijetni, toliko pozornosti.

Sedanje prilike, ko se menjavavajo dogodki s filmsko brzino, nalagajo vsakemu zavednemu državljanu, da čuječe pazi na vse značilne in važne pojave v svojem okolju in ne gre brezbrizno mimo njih. Nihče od nas, zlasti Cirilmetodar, ne sme radi lastnih skrbi pozabiti, da naj bo naša prva in glavna skrb dobrobit države, ki smo jo po stoletnem suženjstvu dočakali in jo moramo skrbno čuvati.

Delo za dobrobit države se ne da predpisati. To delo nalaga poštenemu in zavednemu državljanu ljubezen in vest.

Dragi Cirilmetodarji! Vi osiveli borci iz predvojnne dobe in ti mladina, ki izpopolnjuje naše vrste, domovina te kliče na delo!

Ob zaključku svojega splošnega poročila Vam hočem navesti še nekaj glavnih podatkov o našem delu. Razumeli boste, da se v podrobnosti ne morem spuščati, smem pa trditi, da tega dela letos ni bilo malo, ker so ga narekovali prilike, ki so vam dobro znane.

Sledeč svojim ciljem in ozirajoč se na svoje dosedanje skušnje, je glavni odbor usmeril svoje delo takole:

Naši člani in prijatelji so želeli, zlasti letos, predavanja o važnih narodnoobrambnih problemih. Priredili smo tekom leta sledeča predavanja:

V Ljubljani pet, in sicer: prof. Novak o Prekmurju, dr. Kyovsky o Kočevju in Koroški, dr. Cermelj o Primorski, Fr. Ostanek o Kočevju in o naših narodnoobrambnih vprašanjih (v Mostah).

Zunaj Ljubljane pa je bilo 13 predavanj. Predavatelji so bili gospodje: prof. Kumer, doktor Kyovsky in Fr. Ostanek, in sicer v krajih: Logatec, Novo mesto, Velike Lašče, Kamnik, Semič, Maribor, Železniki, Medvode, Sv. Trojica

v Slov. goricah, Metlika, Planina pri Črnomlju, Zagorje in Radeče pri Zidanem mostu.

Značilno je, da je bil obisk na podeželju razmeroma boljši kot v mestu.

Na novo je bila ustanovljena ena knjižnica. CMD pa je izpolnila v 20 krajih mladinske in javne knjižnice s 738 vezanimi knjigami.

Nadalje smo tudi letos pošiljali molitvenike in pesmarice na mejo in na Kočevsko.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani je darovala slike naših pisateljev in pesnikov; Jadranska straža pa slike kralja Zedinitelja — čuvarja Jadrana. Slike smo razposlali 11 šolam. Darovateljema se iskreno zahvaljujemo.

Šolske knjižnice smo bogato zalagali s šolskimi knjigami in zvezki za siromašno deco. Prejelo je 51 šol 891 šolskih knjig, katekizmov in molitvenikov ter nekaj zvezkov.

Tu nam je priskočila na pomoč banovinska zaloga šolskih knjig, za kar se ji iskreno zahvaljujemo.

Božičnice so bile še izdatnejše kot prejšnja leta.

CMD je poslala blaga: 45 šolam na severno mejo, 34 šolam na Kočevsko, 45 šolam v Prekmurje; v obutvi: 40 šolam na severni meji, 33 šolam na Kočevskem, 37 šolam v Prekmurju.

Tekom leta smo prejeli mnogobrojne prošnje: za šolske odre, za posojila, za pomoč pri zidanju, za nakup zemljišč in živine, za botrstva pri birmi, za šolske izlete iz severne meje i. dr.

Utemeljenim prošnjam je Družba v okviru razpoložljivih sredstev vedno ustregla.

Važna je bila v tekočem letu ustanovitev »Narodne kreditne zadruge z omejenim jamstvom« v Celju. CMD in sokolske župe v dravski banovini so se zedinile za sodelovanje na narodnoobrambnem polju. Za en del narodnoobrambnega dela je potreben primeren kapital in nek instrument, ki bo vodil račun o posestnem stanju na naših mejah. Važen, za nas lahko usoden činitelj je, če je zemljiška posest na mejah v tujih rokah. Nova zadruga naj bi imela poleg drugega nalogo, da pozanima za vsa ta vprašanja širšo narodno javnost, pa tudi vlado.

Z narodnoobrambnimi društvi v dravski banovini sodelujemo, upoštevajoč resne potrebe časa in razmer, lojalno na ta način, da v skupnih posvetovanjih določamo smernice za delo na terenu in to delo tudi smotno porazdelimo in pravilno usmerimo.

»Ilirijan« Drag. Seljan je l. 1840. izustil sledeče resne besede: »Kdor noče spoznati in priznati brata za brata, ta bo imel tujca za gospodarja.«

Eno najvažnejših družbinskih dejanj v letošnjem letu pa je zidanje nove šole pri Sv. Treh Kraljih nad Marenbergom.

Šola bo stala prav blizu meje in bodo imeli slovenski otroci in njihov učitelj končno primeren dom, v katerem se bo vzgajal krepak rod, ki ga zlasti na meji tako potrebujemo.

Marsikateri težkoče smo morali premagati, marsikje smo naleteli na neumevanje, toda dobra volja in zavest, da opravljamo koristno

delo, šta nas bodrili in upamo, da bo v bližnjem času šola otvorena.

Cirilmetodarji in prijatelji, podprite Družbo gmotno in moralno, da bomo lahko vsaj delno izvrševali svoje naloge, ki so nam jih stavili naši ustanovitelji pred več kot 50 leti.

Vidnejše podpore, ki smo jih prejeli v tem poslovnem letu, so sledeče: Banska uprava nam je nakazala din 15.000 kot prispevek za zidanje nove šole pri Sv. Treh Kraljih. Mestna občina ljubljanska je prispevala za družbine namene din 15.000. Občine v dravski banovini skupaj din 4.030 in denarni zavodi din 5.400. Tem in vsem ostalim darovalcem iskrena hvala!

Ciril Metodova družba je imela ob zaključku poslovnega leta 132 delavnih podružnic. Na novo so bile ustanovljene podružnice v Ljubljani-Bežigradu, v Čepeljah-Nemški Loki, v Dobrovniku in Fokovcih v Prekmurju, v Medvedah in v Dragi-Travi na Kočevskem. Obnovljena je bila podružnica v Semiču, v pripravi pa so podružnice v Mariji Snežni in Sv. Juriju ob južni železnici.

Število članstva, ca 12.000, se je nekoliko povečalo.

Poslovnih edinic smo imeli do 30. VI. 1939. 2027, ne upoštevamo pa mnogobrojnih okrožnic in splošnih dopisov.

Vodstvenih sej je bilo 5, ožji odbor pa se je sestel trikrat.

Tudi letos se zahvaljujemo časopisju, ki je z razumevanjem in priznanjem sledilo našemu delu, zlasti »Jutru«, »Slovenskemu Narodu« in »Mariborskemu večerniku«.

Končam z ugotovitvijo velikega slovanskega misleca Tolstojca, ki pravi:

Samo tisti narodi imajo bodočnost in samo tiste narode smemo imenovati zgodovinske narode, ki imajo čut za to, kar je važnega in pomembnega v njihovih napravah in jih umejo ceniti.

Cirilmetodarji, na delo!

POROČILO BLAGAJNIKA

Prvomestnik poroča, da bo namesto g. Ludvika, ki je zaradi bolezni odsoten in mu želimo skorajšnje okrevanje, prečital poročilo tajnik g. Gruđen Mirko.

SLAVNA SKUPŠČINA

Predložena bilanca za leto 1938. izkazuje:

dohodkov	Din 783.184.68
stroškov	» 613.265.19
torej prebitka	Din 169.919.49

Dohodkov je bilo Din 783.184.68

Od teh je odbiti izredne dohodke:

za obrambni sklad Din 3.239.—	
za I. Vrhovnika sklad » 100.—	
za T. Zupana sklad » 600.—	
za kočevski dinar » 2.158.50	6.097.50

torej rednih dohodkov Din 777.087.18

V l. 1937. je bilo rednih dohodkov » 650.526.95

Rednih dohod. v l. 1938 več za Din 126.560.23

Oglejmo si nekatere točke pri prejemkih:

V preteklem letu smo dobili od

108 podružnic:	
na članarini itd.	Din 227.626.68
iz nabiralnikov	» 705.50
za obrambni sklad	» 3.239.—
za Toma Zupana sklad	» 600.—
za Ivana Vrhovnika sklad	» 100.—
za kočevski dinar	» 2.158.50

Skupaj Din 234.429.68	
nasproti letu 1937.	» 195.687.25

Podružnice so torej napredovale za Din 38.742.43

Prispevki prvih 10 podružnic so znašali:

1. Maribor ženska:	
v gotovini Din 18.376.—	
v blagu » 10.528.—	

Skupaj Din 28.904.—	
---------------------	--

2. Ljubljana, šentpeterska ženska:	
v gotovini Din 22.138.25	
v blagu » 1.200.—	

Skupaj » 23.338.25	
--------------------	--

3. Maribor moška:	
v gotovini Din 15.153.—	
v blagu » 5.264.—	

Skupaj » 20.417.—	
-------------------	--

4. Ljubljana, šentjakobsko trnov. ženska	» 17.488.—
--	------------

5. Ljubljana, mestna ženska	» 15.690.50
---------------------------------------	-------------

6. Ljubljana, šentjakobsko trnov. moška	» 11.305.—
---	------------

7. Kranj	» 7.521.—
--------------------	-----------

8. Ptuj, moška	» 6.501.50
--------------------------	------------

9. Ptuj, ženska	» 6.501.50
---------------------------	------------

10. Ljubljana, šentpeterska m.	» 6.337.50
--	------------

Ako pa podružnice združimo po krajih, vidimo, da je bilo delovanje prvih 10 krajev sledeče:

1. Ljubljana — 9 podružnic	Din 85.880.50
--------------------------------------	---------------

2. Maribor — 2 podružnici	» 49.321.—
-------------------------------------	------------

3. Ptuj — 2 podružnici	» 13.003.—
----------------------------------	------------

4. Celje — 2 podružnici	» 10.318.75
-----------------------------------	-------------

5. Kranj	» 7.521.—
--------------------	-----------

6. Slovenj Gradec — 2 podružnici	» 7.039.—
--	-----------

7. Beograd	» 4.836.—
----------------------	-----------

8. Novo mesto — 2 podružnici	» 4.155.75
--	------------

9. Trbovlje	» 4.105.—
-----------------------	-----------

10. Murska Sobota	» 3.123.50
-----------------------------	------------

Vsem tem vrlim podružnicam, kakor tudi drugim ostalim prav iskrena zahvala!

Od samoupravnih korporacij in denarnih zavodov je prejela družba:

leta 1938.	Din 25.915.—
--------------------	--------------

prejšnje leto	» 11.950.—
-------------------------	------------

dobili smo v preteklem letu več Din 13.965.—	
--	--

Razni darovi so znašali:

leta 1938.	Din 15.592.50
--------------------	---------------

prejšnje leto	» 2.767.—
-------------------------	-----------

presežek znaša torej	Din 12.825.50
--------------------------------	---------------

Nabiralniki so nam dali:

leta 1938.	Din	805.50
v prejšnjem letu	»	644.—
napredek znaša	Din	161.50

Skupiček za družbeni koledar je znašal

za leto 1938.	Din	28.156.50
prejšnje leto	»	26.710.25
več dobili	Din	1.446.25

Družbeni koledar bi moral biti v vsaki narodni hiši. Žal da ni tako. Prosimo naše podružnice, da naj vsaj vsi odborniki naroče koledar.

Zanimanje za narodni kolek je prav majhno:

leta 1938. smo prejeli	Din	2.151.—
leta 1937	»	2.109.25
dobili torej več samo	Din	41.75

Večje zanimanje je za družbene razglednice:

leta 1938. smo dobili	Din	109.090.—
leta 1937.	»	105.645.75
presežek znaša	Din	3.444.25

Naše podružnice naj prično še večjo agitacijo za družbene razglednice. Zavedajmo se svoje narodnosti in držimo se gesla: »Kupuj domače blago!«

Obresti od naloženega denarja so znašale:

leta 1938.	Din	88.413.75
leta 1937.	»	66.544.25
dobili smo v pret. letu več za	Din	21.869.50

Družba je prejela v preteklem letu:

za obrambni sklad	Din	3.239.—
za Ivana Vrhovnika sklad	»	100.—
za Toma Zupana sklad	»	600.—
za kočevski dinar	»	2.158.50
zbirka šolske mladina znaša samo »	»	15.—

Učiteljstvo prosimo, da opozori našo mladino na potrebo narodnoobrambnega dela in naj se zaveda svoje narodnosti.

Meseca decembra 1938. je družba založila 1000 komadov »Kočevskega zbornika«.

Stroški so znašali:

leta 1937. (honorar)	Din	2.500.—
leta 1938. (honorar, tisk, poština) »	»	59.660.50
leta 1939. (vezava in poština) od	»	»
1. I. do 30. VI. 1939.	»	4.414.—
	Din	66.574.50

Za prodane izvide je družba dobila:

leta 1938.	Din	7.564.50
leta 1939. (od 1. I. do 30. VI. 39.) »	»	30.084.20
Skupaj	Din	37.648.70

Veliko odposlanih izvodov še ni plačanih. Opozarjamo dolžnike, da čim prej poravnajo svoje obveznosti. Ker je »Kočevskega zbornika« še dovolj v zalogi, prosimo vse one, ki ga še nimajo, da si ga naroče, da bodo stroški za knjigo čim prej kriti.

Celotni družbeni stroški so znašali:

leta 1938.	Din	613.265.19
leta 1937.	»	624.841.66

v preteklem letu so bili izdatki manjši za Din 11.576.47

Med drugim se je izdalo za narodnoobrambne namene tudi:

1. za slovensko šolstvo	Din	113.489.50
2. podpore šolam za knjige, učila, šolske odre itd.	»	206.836.10
3. za »Kočevski zbornik«	»	59.660.50
4. za nakup posestva za gradnjo šolskega poslopja	»	12.948.15
5. za leposlovne knjige	»	1.630.—

Skupaj Din 394.564.25

Družba ni mogla v te svrhe več izdati, ker ima v tekočem letu velike stroške pri gradnji šolskega poslopja pri Sv. Treh Kraljih in ker je veliko glavnice v denarnih zavodih, ki so pod zaščito.

Končna čista imovina je znašala:

dne 31. decembra 1938.	Din	3.508.349.34
dne 31. decembra 1937. i.	»	3.179.575.57

Čista imovina se je v poslovnem letu 1938. zvišala za Din 328.373.77

DAROVİ OB PRILIKI VELIKE SKUPŠČINE:

1. Ciril Metodova podružnica za Bežigrad v Ljubljani	Din	1000.—
2. Ciril Metodova šentpeterska ženska podružnica v Ljubljani	»	4800.—
3. Ciril Metodova podružnica v Ljutomeru od prirejene veselice dne 2. julija t. l.	»	2500.—
4. Neimenovan, Ljubljana za Andr. Senekoviča sklad, ker se ni mogel udeležiti velike skupščine	»	200.—
5. ga. Helena Bevk, Litija, ker se ni mogla udeležiti skupščine	»	100.—
6. Anton Verbič, trgovec v Ljubljani v isti namen	»	100.—

Skupaj Din 8700.—

Slavna skupščina! Družba se zahvaljuje vsem podružnicam, podpornikom in prijateljem za izkazane podpore. Tudi v bodoče je treba intenzivnega dela za narodno obrambo. Zato pozivamo vse, da se še z večjo ljubeznijo oklenete naše Ciril Metodove družbe, naše domovine — Jugoslavije.

POROČILO NADZORSTVA

je podal g. dr. Ravnihar Vladimir.

Slavni zborovalci!

Nadzorstvo je pregledalo vse knjige in priloge ter jih našlo v vzornem redu. Skontriralo je tudi blagajno in ugotovilo vzoren red. Predlagam, da se da odboru absolutorij, da se da razrešnica blagajniku in pisarni za vestno poslovanje zahvala.

Prvomestnik je dal predlog na glasovanje. Vaše pritrdjevanje priča, da soglašate s predlogom in se zahvali za odobritev.

Priglasil se je k besedi zastopnik Jugoslavije Zidarič Boris:

Nebroj vprašanj je, ki se mladini na njeni poti v življenje stavijo v razrešitev in katera hoče ta mladina, ki je res pripravljena prispevati s svojimi silami svojemu narodu, razrešiti, ako čuti pri tem neko odgovornost. Mislim tu predvsem na narodnostna vprašanja, ki se med seboj prepletajo in zgrinjajo v glavnem v eno samo narodno obrambno vprašanje, ki je danes čeprav o njem v svobodni državi ne bi smelo biti govora, zavzelo zelo dalekosežne oblike. Naša severna meja je danes v težkem položaju, prav tako Kočevska, kjer mora naš slovenski kmet poleg težkega dela za obstanek bojovati še težjo narodnostno borbo.

V težkem vzdušju, ki se je akademske mladine polotevalo ob pogledu na ta naš prvenstveni narodnostni problem, je iz bivšega razpuščenega Jug. naprednega akademskega društva Jadrana izšla ideja narodno-obrambnih taborov, ki naj na terenu samem dvigajo našemu zbeganemu, narodno ogroženemu ljudstvu duha, mu naj pomagajo predvsem v kulturnem in zdravstvenem pogledu in ki mu naj zopet vzbudijo staro buntarsko kri, da se bo čutil v svobodni državi svoj gospodar. Poleg tega pa navezati ozke stike večinoma mestne intelektualne mladine z našim podeželjem, dati priliko spoznati akademikom položaj in popraviti to, kar so zagrešile generacije pred nami, so one glavne misli, ki so nas vodile do tega propagiranja ideje narodno-obrambnih taborov, katero je skupno z ostalo ideološko dediščino prevzelo od »Jadrana sedanje nacionalno akad. društvo »Jugoslavija«.

Tabor Jadranske ženske sekcije pred leti na Kočevskem je postal nov mejnik v narodno-obrambnem delu nacionalne visokošolske mladine. Temu taboru so hitro sledili še drugi »Jadranci« in končno še Jugoslavijini, čeprav smo bili v našem stremeljenju še osamljeni.

Delo na teh taborih se ravna predvsem po kraju, ki je bil izbran.

Tovariši in tovarišice, nastanjeni večinoma v šolah, obiskujejo čez dan bližnje in daljne vasi, delijo preje zbrane knjige, spoznavajo v medsebojnem razgovoru težave naših ljudi, jim po svojih močeh svetujejo in obenem vršijo podrobno nepolitično propagandno delo. Medicinci prispevajo k temu s svojim znanjem, prav tako juristi, ki dajejo marsikatero pravno nasveto. Važno je tudi izpopolnjevanje statistik, ki so nam v bodočem delu v veliko pomoč. Glavni pa so kulturni večeri, na katere prihajajo vsi Slovenci iz soseske in čeprav so od težkega dela utrujeni, sledijo z izredno pazljivostjo predavanju, slovenskemu petju in godbi ter končno kinu predstavi, ki je v dalnjih krajih in hribovskih krajih izreden dogodek.

To delo pa je lahko kočljivo, ker je naš človek v sprejemanju tujca nezaupen in to po pravici. Redkokdaj namreč se je doslej razen na-

ših narodno-obrambnih organizacij kdo zanj porabil in mu skušal pomagati, v času volitev pa so se stranke vezale z manjšinami na škodo naše narodne in moralne sile. Vendar nastane že po par dneh med taborjani in preprostim prebivalstvom lepo sožitje in povprečen obisk na kulturnih večerih, ki znaša 100 obiskovalcev, vam dovolj zgovorno priča o tem in o izredni važnosti takšnega narodno-obrambnega dela.

Končno so pričela tudi druga akademska društva prirejati delovne taborje. Tako Dom visokošolk, ki je priredil doslej dva tabora, akademska podružnica Branibora en tabor skupno z akademsko podružnico CMD. Star. organizacija Preporoda pa lansko leto eno narodnoobrambno ekskurzijo po Prekmurju.

Letos pa se pripravlja še prav posebna narodno-obrambna akcija.

Jugoslovenska nacionalno društvo Jugoslavija je skupno s svojim predhodnikom priredilo doslej pet taborov na Kočevskem, lansko leto pa prvega na naši severni meji v Lokavcu. Prav v tem času prirejamo tabor v Stogovcih pri Apačah, v načrtu pa jih imamo še v avgustu v Smuki in Koprivniku na Kočevskem. Velika zahvala pri tem delu gre CMD, ki nas je v ta namen vedno denarno podprla in ki si ji s tega mesta iskreno zahvaljujem.

Sledeč tradiciji, katero smo si na Kočevskem že ustvarili, in hotec navezati z našim narodno ogroženim prebivalstvom še ožje stike, smo letos z veseljem sprejeli željo g. Pojete iz Inlaufa pri Borovcu, da bi prevzeli botrstvo njegovemu devetletnemu sinu. Ob tej priliki smo priredili 18. t. m. trodnevno ekskurzijo v Borovec in Kočevsko reko, kamor smo prinesli malemu Tončku harmoniko, s katero bo lahko koristil slovenskemu petju. Prisostvovali smo tudi zaupnemu sestanku Slovencev v Kočevski reki, ki so zastopali skoraj vse vasi v tej občini. Na programu je bila organizacija kresov in pa govor našega predsednika tovariša Vekoslava Iskre.

Pokazala se je popolna enotnost prisotnih v vseh vprašanjih, ki jih zanimajo. Popolnoma nepolitično narodno obrambno delo Ciril-Metodove družbe si je na Kočevskem že pridobilo trdne opore skoraj v vsakem kraju. Ako temu dodamo še žilavost naših tamkajšnjih narodno-obrambnih delavcev, pridemo do zaključka, da bi za Slovence na Kočevskem lahko napočili lepi časi, ako bi se izboljšale njihove gospodarske razmere.

In to je ravno najvažnejša točka. Naš narodno-obrambni problem ni samo narodnostnega, temveč tudi gospodarskega in socialnega značaja. Na žalost so naši narodno ogroženi kraji med najbolj bednimi v naši ožji domovini. Na severni meji smo videli krasne vinograde in polja, pa kaj, ko je Slovenec večinoma le viničar na nemških posestvih! Na Kočevskem smo videli krasne gozdove, pa kaj, ko je lesna industrija po večini v nemških rokah, Slovenci pa so le pol, četrt zemljaki ali celo bajtarji! Radi težavnega ekonomskega stanja se naš živelj zadoljuje ter je končno prisiljen prodati še ono,

kar ima. Gospodarsko močnejši tujec pa širi z najrazličnejšimi triki svojo posest na škodo narodnostne in gospodarske kapacitete Slovencev.

Te ugotovitve zahtevajo hitrih in učinkovitih ukrepov naših merodajnih oblasti in spremembo gospodarske in socialne politike, kakršno so dosedaj vodile na našem narodno ogroženem ozemlju, ki s samo duhovno hrano ne bo rešeno. Urediti je treba vprašanje dolgoročnih brezobrestnih posojil, krošnjarstva, opučenih nemških domačij, čijih lastniki so se izselili bodisi v Nemčijo, bodisi drugam. Urediti je treba vprašanje verskih razmer na Kočevskem in verskega pouka, ki je večinoma nemški, ne glede na to, ali ga poslušajo slovenski ali kočevski otroci. Spremeniti je treba stališče glede učiteljskih mest, katera se smatrajo kot kazenska, namesto da bi bila nagrajena. Končno pa so tako na severni meji kot na Kočevskem potrebna javna dela, s katerimi bomo lahko zavednemu Slovenceu dali zaslužka, ki ga pri nemški industriji ne dobi.

Vse to smo na naših taborih ugotovili, kar bi nam drugače najbrže ne bilo nikoli razumljivo. Zato je tudi nujno potrebno organiziranje ekskurzij v naše ogrožene predele, na katerih se bi udeleženci na terenu samem prepričali o vsem tem. Obenem pa bi bila moralna pomoč našim tamkajšnjim rojakom.

S temi tabori pa doprinašamo svoj narodno obrambni prispevek, hoteč doseči, da bo nekoč preko vsega ogroženega ozemlja šla enotna, pogumna slovenska pesem, ki ne bo motena od nobenega tujega glasu.

Ga. Potočnik Nilka, predsednica šentpetrske ženske podružnice, je nato povzela besedo:

Ob 50. skupščini smo se zbrali tu v Ljutomeru, da okrepimo našo postojanko. V tem letu pa smo tudi priredili kakor lani vodstvo romanje na Oplenac. Šentpetrska podružnica se zaveđa pomembnosti stikov ravno za pridobivanje članstva. Tako smo nabrali okrog 100 novih članov. Spoznali so mnogi našo lepo domovino in navezali stike z brati Srbi. Taka potovanja se zdijo meni potrebna, ker se na ta način najbolj spoznavamo.

Priglasil se je nato g. Andrej Uršič:

Pomen CMD dobi polno vrednost, če primerjamo današnji zunanje-politični položaj s položajem pred 20 leti. Komaj 20 let je minulo od svetovne vojne, ko so v borbi za načela demokracij takrat zmagali narodi, ki so nosili ta načela. Lloyd George je sicer rekel na zaključku versailleske mirovne pogodbe: Vsaka beseda je odveč, pojdimo v cerkev in se zahvalimo Bogu. On ni vedel, da bo še sam videl, kako se ruši ta pakt, da se danes spet postavlja enakopravnost malih in velikih narodov. Človeštvo se spet opredeljuje v dva tabora, dinamičnega in rasno več vrednega.

Namesto nasilja bi moralo veljati spoštovanje, pravično izmenjavanje dobrin. Smo pa v položaju, ki je ravno obraten. Eno pa vemo, da bomo v slučaju potrebe branili težko plačano pridobitev v zgodovini kot suveren narod. Često

čitamo v inozemskih časopisih, da je Balkan življenjski prostor nekega drugega naroda. Mi pa trdimo, da je Balkan življenjski prostor Jugoslavije, ki si ga ne damo vzeti. Interesna področja je mogoče deliti, toda samo v tisti meri, v kolikor so med nami in njimi dani pogoji. Po medsebojnem spoštovanju je mogoč kontakt, odklanjamo pa vsako drugo pojmovanje stikov. S tega vidika gledamo na razvoj zunanje-političnih prilik. Pomagati pa je treba našemu narodu, da bo dobil moralne in finančne sposobnosti, da se bo ohranil na svoji zemlji.

VOLITVE

Nato je g. prvomestnik prečital predlog, ki je bil sprejet na zaupnem sestanku. Po čl. 16 družbenih pravil so izstopili gg. direktor Josip Breznik, Andrej Uršič, Nilka Potočnikova, dr. Jakob Rebernik, dr. Ivan Vasič. Na mesto umrlega člana Viktorja Rohrmanna se izvoli šesti član za eno leto. Na mesto Rohrmanna je bil predlagan g. Davorin Ravljen, član šentpetrske podružnice. Prvomestnik prosi za morebitni drugačni predlog.

Predlog za ponovno izvolitev izstopivših odbornikov je bil soglasno sprejet.

Nato je poročal, da so bili doslej v nadzorništvo gg. Evgen Lovšin, dr. Vladimir Ravnihar, Matija Rode, prof. Albert Sič, direktor Zupančič. Predlagano je bilo, da se ti člani ponovno izvolijo.

Sprejeto, soglasno.

V razsodništvu so bili gg. Matija Marinček, dr. Franc Lipold, ing. Fran Pahernik, dr. Matej Senčar in dr. Janko Zirovnik.

Tudi ta predlog je bil od delegatov soglasno sprejet.

PRORAČUN ZA LETO 1940

1. Za slovensko šolstvo, prosveto in razne kulturne namene . . .	Din 200.000.—
2. Podpore obmejnim šolam za knjige, učila, šolske odre, božičnice itd.	» 250.000.—
3. Popravila pri družbenih posestvih	» 40.000.—
4. Povračilo posojila dravski banovini — 4. obrok	» 6.000.—
5. Razne podpore, nabave in drugi stroški	» 400.000.—
Skupaj Din 896.000.—	

SLUČAJNOSTI

Prvomestnik poroča, da je odsek za resolucije po včerajšnjem predlogu na zaupnem shodu sestavil predlog za resolucijo in je prosil poročevalca, da je prečital, kar so po podružnicah in drugih poročilih smatrali za potrebno, da se vnese v resolucijo.

Prof. Kolar Ivan je poročal: Ni dolžnost skupščine iskati novih besedi za iste potrebe, zlasti če so one tako pereče kakor poprej, zato je bil usvojen predlog, da se ponovno predloži lanske letna resolucija.

RESOLUCIJA

Lani se je vršila glavna skupščina Družbe sv. Cirila in Metoda ob 30letnici ptujskih in septembrskih dogodkov v Ptuj. Njene razprave so bile posvečene vprašanjem in potrebam naše severne meje, katerih zaključki so bili vnešeni v resolucijo, ki med drugim pravi:

»Splošni, negotovi mednarodni položaj ukazuje največjo previdnost in delavnost za ohranjanje težko plačanih pridobitev pred 20 leti.

Temu namenu mora služiti vse naše narodno in državno hotenje, nacionalno po duhu in delu, kakor tudi udejstvovanje naših zasebnih gospodarskih in kulturnih ustanov. Posebno dolžnost imajo naše znanstvene ustanove z akademijo in univerzo na čelu ter tisk v pobijanju tuje propagande.

Popolno šolstvo je temelj duhovne in kulturne odpornosti našega naroda. Zlasti naše narodne meje. Potreba šolske prosvete na našem ogroženem ozemlju zahteva strokovnih nadaljevalnih šol, novih šolskih poslopij, izboljšanje mnogih starih, njih opremo z učili in knjižnicami. Vsaka šola naj ima vedno dovolj in sicer najboljših učiteljev, ki naj za odgovorno in častno obrambno delo prejema posebne nagrade. Preskrbeti je treba revni deci v ogroženih krajih brezplačno šolske potrebščine, obleko in hrano iz šolskih kuhinj.

Za socialno-gospodarsko izboljšanje našega obmejnega življa je potrebno potrebno gospodarsko povezati mejo z zaledjem z novimi prometnimi zvezami, organizirati zadruge, skrbeti za izvoz in vnovčenje pridelkov, ozdraviti in okrepiti kreditno moč domačih obmejnih denarnih zavodov, ki naj s cenenimi in dolgoročnimi krediti pospešujejo gospodarsko delavnost in preprečujejo prehajanje naše zemlje v roke tujerodcev. Dolžnost naših tujskoprometnih ustanov je usmerjati domači izletniški promet v naše lepo obmejno ozemlje. Gospodarska pasivnost teh krajev nalaga posebno uvidevnost pri odrejanju javnih del. Na meji pomenijo javna dela razen socialne in gospodarske, tudi nacionalno korist. Samo z gospodarsko okrepitevijo našega malega človeka v Podravju, Slovenskih goricah, Prekmurju, Halozah in na Kočevskem, ga bo mogoče osvoboditi tudi duhovne odvisnosti od njegovih sicer maloštevilnih krušnih gospodarjev.

Država in samouprave morajo pri izvajanju svoje politike v nacionalno ogroženih krajih brez birokratizma in načelno podpirati narodne potrebe ljudstva pred vsemi drugimi.

Medtem so se dogodili usodni dogodki in mednarodni položaj se je bistveno poslabšal. Zato letošnja skupščina Družbe sv. Cirila in Metoda ugotavlja, da je s tem v zvezi njena lanska resolucija v vseh svojih točkah postala še pomembnejša in nujnejša. Skupščina ponovno opozarja državne, samoupravne in vse druge činitele na perečnost zgoraj iznešenih problemov in jih poziva, da se nemudoma in načrtno lotijo njih reševanja. Za sebe skupščina ponovno izjavlja, da bo Družba sv. Cirila in Metoda še

bolj stopnjevala svojo narodno obrambno delavnost in temu plemenitemu cilju posvetila vsa svoja sredstva in moči. Vso nacionalno javnost prosi, da Družbo sv. Cirila in Metoda pri teh naporih požrtvovalno podpira.

Prvomestnik je dal predlog za sprejem resolucije na glasovanje, ki je bil nato soglasno sprejet.

Nato je dr. Simon Dolar predlagal: Sprejeli smo resolucijo, ki daje smernice za delo nadvse važno, ki nas združuje, ker pri tem delu lahko vsi sodelujemo, ker nas ne razdvaja, kakor politično. Slišali smo lepe besede, katerim naj sledi prava dejanja. Stavljal bi še sledeči predlog, ki ga naj skupščina osvoji. Naša družba vedno pomaga vsikdar in povsod, in čeprav ni njena dolžnost, zida šole, zato naj po svojih močeh postavi prvo novo šolo v prihodnjem letu v Prekmurju, da ga s tem vežemo z Družbo. Vsaka šola je svetilnik prosvete in najboljša trdnjava vsakega kraja. Ugovora ne more biti. Upam, da se bodo našla sredstva za to.

Prvomestnik: Pritrjevanje priča, da soglašate s predlogom. Sredstva bo treba pridobiti i od onih, ki se jih tiče. Družba bo podprla vsako akcijo, ki koristi narodu.

Dr. Sajovic iz Kranja je nasvetoval: Odločiti se bo treba za eno izmed 14 šol, ki so bile omenjene v poročilu, in sredstva bo treba najti.

Prvomestnik je nato zaključil skupščino:

Dragi skupščinarji! Zahvalim se vam za sodelovanje in prosim, da doma skličete občne zbornice in sestanke in na njih razpravljate o predlogih in delu. Skrbite, da se delo poživijo, da se podružnice obnove in pojdimo na delo.

Zaključujem skupščino in se vsem zahvaljujem za sodelovanje in obisk.

Po skupščini se je del zastopnikov udeležil komemoracije po pokojnem dobrotniku Frančku Sršenu na pokopališču.

Popoldne je bila na letnem telovadišču Sokola lepa narodna veselica.

ZAHVALA

Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani se ob zaključku 50. glavne skupščine, ki je bila 2. julija v Ljutomeru, zahvaljuje vsem, ki so pripomogli, da je tako lepo uspela.

Zahvaljuje se predvsem podružnici v Ljutomeru, ki je pripravila vse potrebno in poskrbela za tako prisrčen sprejem na kolodvoru. Nadalje se zahvaljujemo vsem meščanom, ki so okrasili hiše in kakorkoli pomagali, da je skupščina potekla v tako slavnostnem razpoloženju.

Mnogoštevilnim zastopnikom podružnic, predstavnikom oblasti in drugih društev, ki so s svojo navzočnostjo počastili skupščino, se še prav posebno zahvaljujemo.

Zahvala velja tudi onim, ki so pisмено ali brzojavno pozdravili skupščino.

Za nesebično delo v minulemu letu se vsem našim sodelavcem in podružnicam zahvaljujemo in jih prosimo, da še nadalje vztrajajo pri svojem nesebičnem delu ter pridobivajo novih sodelavcev in prijateljev.

Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

BILANCA

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani za leto 1938.

PREJEMKI.

Blagajniški ostanek dne 31. grudnia 1937. leta		34.448 Din 70 p
1. Podružnice i.s. članarine, pokroviteljnine, darovi, veselice itd.	227.626	Din 68 p
2. Podpore samoupravnih korporacij, denarnih zavodov i. dr.	25.915	„ — „
3. Razni darovi	15.592	„ 50 „
4. Časniki	350	„ — „
5. Nabiralniki	805	„ 50 „
6. Družbena kava	500	„ — „
7. Družbeni koledar	28.156	„ 50 „
8. Družbene knjige	3.340	„ 25 „
9. Narodni kolek	2.151	„ — „
10. Družbene razglednice	109.090	„ — „
11. Družbena posestva	18.214	„ — „
12. Obresti od naloženega denarja	88.413	„ 75 „
13. Obrambni sklad	3.239	„ — „
14. Ivana Vrhovnika sklad	100	„ — „
15. Toma Zupana sklad	600	„ — „
16. Kočevski dinar	2.158	„ 50 „
17. Zbirka mladine	15	„ — „
18. Prodana brošura »Naši obmejni problemi«	544	„ 50 „
19. Prodana knjiga »Kočevski zbornik«	7.564	„ 50 „
20. Povrnjena posojila	25.560	„ — „
21. Volila	2.000	„ — „
22. Razni prejemki	221.248	„ — „
Dohodki znašajo torej leta 1938	783.184	„ 68 „
Prehodni prejemki	603.390	„ 43 „
Dvigljeni zneski i. s.		
a) iz družbene glavnice	218.305	Din 22 p
b) iz dr. Jakoba Pirnata sklada	1.650	„ — „
Skupaj	219.955	„ 22 „
Skupaj	1.640.979	Din 03 p

IZDATKI.

1. Za slovensko šolstvo, prosveto in razne kulturne namene	113.489	Din 50 p
2. Podpore šolam za knjige, učila, šolske odre, božičnice in narodno obrambne namene	206.836	„ 10 „
3. Stroški za »Kočevski zbornik«:		
honorarji	12.230	Din — p
tisk in vezava	45.990	„ — „
poštšina, ekspedicija	1.440	„ 50 „
4. Za gradnjo šolskega poslopja pri Sv. Treh Kraljih	12.948	„ 25 „
5. Družbena posestva	11.294	„ — „
6. Družbeni koledar	21.243	„ 85 „
7. Za leposlovne knjige	1.630	„ — „
Odnos	427.102	Din 20 p

	Prenos	427.102 Din 20 p
8. Izplačane pokojnine		18.240 „ — „
9. Vrnjena posojila		9.439 „ 20 „
10. Obresti od posojil		1.056 „ 88 „
11. Družbene razglednice		52.131 „ 25 „
12. Razni stroški		32.547 „ 41 „
13. Družbena pisarna i. s.		
a) Plače uradnikom	49.200 Din — p	
b) Plača strežnici, najemnina itd.	13.800 „ — „	
c) Potni stroški	4.273 „ — „	
d) Tiskovine, poština in razni pisarniški stroški	5.475 „ 25 „	
	<u>Skupaj</u>	<u>72.748 „ 25 „</u>
Izdatki znašajo torej leta 1938 skupaj		613.265 Din 19 p
Prehodni stroški		603.390 „ 43 „
Plodonosno naloženi zneski in sicer:		
a) na družbeno glavnico	369.586 Din 95 p	
b) na obrambni sklad	3.239 „ — „	
c) na Ivana Vrhovnika sklad	100 „ — „	
d) na Toma Zupana sklad	600 „ — „	
e) na dr. Josipa Georga sklad	10.000 „ — „	
	<u>Skupaj</u>	<u>383.525 „ 95 „</u>
Blagajniški ostanek dne 31. grudna 1938. leta		40.797 „ 46 „
	<u>Skupaj</u>	<u>1.640.979 Din 03 p</u>

Račun družbene glavnice.

Stanje dne 31. grudna 1937. leta	803.665 Din 86 p
Prirastek leta 1938.	369.586 „ 95 „
Skupaj	1.173.252 Din 81 p
Odpadek leta 1938.	218.305 „ 22 „
Stanje dne 31. grudna 1938. leta	954.947 Din 59 p

Račun obrambnega sklada.

Stanje dne 31. grudna 1937. leta	273.603 Din 34 p
Prirastek leta 1938.	4.404 „ — „
Stanje dne 31. grudna 1938. leta	278.007 Din 34 p

Račun zapuščinskega sklada Viljema Polaka.

Stanje dne 31. grudna 1937. leta	51.104 Din 39 p
Prirastek leta 1938.	
Stanje dne 31. grudna 1938. leta	51.104 Din 39 p

Račun dr. Ivana Tavčarja sklada.

Stanje dne 31. grudna 1937. leta	108.936 Din 39 p
Prirastek leta 1938.	188 „ 61 „
Stanje dne 31. grudna 1938. leta	109.125 Din — p

Račun zapuščinskega sklada dr. Josipa Georga.

Stanje dne 31. grudna 1937. leta	163.308 Din 78 p
Prirastek leta 1938.	10.380 „ — „
Skupaj	173.688 Din 78 p
Odpadek leta 1938.	10.000 „ — „
Stanje dne 31. grudna 1938. leta	163.688 Din 78 p

Račun Ivana Vrhovnika sklada.

Stanje dne 31. grudna 1937. leta	116.956 Din 11 p
Prirastek leta 1938.	264 „ 86 „
Stanje dne 31. grudna 1938. leta	117.220 Din 97 p

Račun Andreja Senekoviča sklada.

Stanje dne 31. grudna 1937. leta	17.837 Din 08 p
Prirastek leta 1938.	123 „ — „
Stanje dne 31. grudna 1938. leta	17.960 Din 08 p

Račun Toma Zupana sklada.

Stanje dne 31. grudna 1937. leta	52.776 Din 34 p
Prirastek leta 1938.	600 „ — „
Stanje dne 31. grudna 1938. leta	53.376 Din 34 p

Račun Aleksandra Hudovernika sklada.

Stanje dne 31. grudna 1937. leta	10.855 Din — p
Prirastek leta 1938.	84 „ 89 „
Stanje dne 31. grudna 1938. leta	10.939 Din 89 p

Račun zapuščinskega sklada dr. Jakoba Pirnata.

Stanje dne 31. grudna 1937. leta	629.700 Din 30 p
Prirastek leta 1938.	375 „ 93 „
Skupaj	630.076 Din 23 p
Odpadek leta 1938.	1.650 „ — „
Stanje dne 31. grudna 1938. leta	628.426 Din 23 p

Račun sklada septembrskih žrtev.

Stanje dne 31. grudna 1937. leta	33.421 Din 82 p
Prirastek leta 1938.	402 „ 18 „
Stanje dne 31. grudna 1938. leta	33.824 Din — p

Račun jubilejnega sklada.

Stanje dne 31. grudna 1937. leta	41.569 Din 65 p
Prirastek leta 1938.	368 „ 85 „
Stanje dne 31. grudna 1938. leta	41.938 Din 50 p

Račun družbenega posestva.

Stanje dne 31. grudna 1937. leta	846.700 Din — p
Prirastek leta 1938.	12.948 „ 25 „
Stanje dne 31. grudna 1938. leta	859.648 Din 25 p

DRUŽBENA IMOVINA

dne 31. grudna 1938. l.

A. AKTIVNA IMOVINA

I. Posestva.

a) Posestvo v Trstu	300.000	Din — p
b) Posestvo v Velikovcu	25.000	„ — „
c) Posestvo v Velikovcu	5.000	„ — „
d) Posestvo na Savi	50.000	„ — „
e) Posestvo v Rožnem dolu pri Črnomlju	2.500	„ — „
f) Posestvo v Ljubljani	200.000	„ — „
g) Posestvo v Ljubljani	200	„ — „
h) Posestvo v Gradišču	264.000	„ — „
i) Posestvo pri Sv. Treh Kraljih nad Marenbergom	12.948	„ 25 „

Skupaj 859.648 Din 25 p

II. Šolski inventar in učila 15.247 „ — „

III. Inventar družbene pisarne 6.014 „ 25 „

IV. Inventar narodno-obrambnega muzeja 16.555 „ 50 „

V. Zaloge družbenih knjig 57.389 „ — „

VI. Terjatve 56.246 „ 25 „

VII. Brezobrestna posojila 80.500 „ — „

VIII. Družbena glavnica

a) Vlož. knjižice Poštne hranilnice v Ljubljani, štev. 132.768 pr. 17.038.— Din; št. 139.706 pr. 10.000.— Din; št. 139.707 pr. 30.000.— Din; št. 139.708 pr. 40.000.— Din; št. 139.709 pr. 10.000.— Din; št. 139.710 pr. 10.500.— Din; skupaj	117.538	Din — p
b) Vlož. knjižice Posojilnice v Mariboru št. 12.643 pr. 23.456.— Din; št. 18.817 pr. 23.675.— Din; št. 31.738 pr. 11.482.50 Din; št. 31.577 pr. 10.527.19 Din; skupaj	69.140	„ 69 „
c) Vlož. knjižice Mestne hranilnice v Ljubljani št. 9.496 pr. 13.300.— Din; št. 203.093 pr. 172.370.92 Din štev. 206.470 pr. 5.000.— Din; št. 186.529 pr. 122.203.91 Din; skupaj	312.874	„ 83 „
d) Vložna knjižica Jadransko podunavske banke v Beogradu štev. 6.591 pr.	48.960	„ — „
e) Vložna knjižica Prve hrvatske štedionice št. 5.511 pr.	16.667	„ 25 „
f) Vložna knjižica posojilnice v Brežicah št. 5.548 pr.	9.355	„ 32 „
g) Vložna knjižica občinske hranilnice v Krškem štev. 12.350 pr.	4.080	„ — „
h) Vink. 4% avstr. kronska renta pr.	5.425	„ — „
i) Vink. 4.2% avstr. pap. renta pr.	2000	„ — „
j) Vink. 4% avstr. srebrna renta pr.	11.250	„ — „
k) 3 delnice Ljublj. kred. banke à 100 Din nom. vred.	150	„ — „
l) 1 delnica Priv. agr. banke pr. 500 Din nom. vred.	300	„ — „
m) Naložba iz naslova najemnine Št. Jakob	357.306	„ 50 „

Skupaj 954.947 „ 59 „

Odnos 2,046.547 Din 84 p

		Prenos . . .	2,046.547 Din 84 p	
IX. Ciril Metodov obrambni sklad.				
a)	Vlož. knjižici Mestne hranilnice v Ljubljani št. 208.690 pr. 24.729.91 Din; št. 10.112 pr. 31.555.— Din; skupaj . .	56.284	Din 91 p	
b)	Vlož. knjižica posojilnice v Mariboru št. 31.799 pr. . .	41.722	" 43 "	
c)	6% obveznice posojila Mestne občine ljubljanske . . .	180.000	" — "	
		Skupaj . . .	278.007	" 34 "
X. Zapuščinski sklad Viljema Polaka.				
a)	Vlož. knjižica Mestne hranil. v Ljubljani št. 1.302 pr.	26.500	Din — p	
b)	Vlož. knjižica Posojilnice v Radovljici št. 6.221 pr.	2.127	" 85 "	
c)	Vlož. knjižica Posojilnice v Mariboru št. 31.800 pr.	7.267	" 50 "	
d)	Vlož. knjižica Celjske posojilnice št. 27.393 pr. . . .	4.709	" 04 "	
e)	6% obveznice posojila Mestne občine ljubljanske . .	10.000	" — "	
d)	Obveznica bos. herceg. želez. posojila v nom. vred. 500 Din, izžrebana	500	" — "	
		Skupaj . . .	51.104	" 39 "
XI. Dr. Ivana Tavčarja sklad.				
a)	Vlož. knjižica Celjske posojilnice št. 27.394 pr. . .	9.125	Din — p	
b)	6% obveznice posojila Mestne občine ljubljanske . .	100.000	" — "	
		Skupaj . . .	109.125	" — "
XII. Zapuščinski sklad dr. Josipa Georga.				
a)	Vlož. knjižici Mestne hranilnice v Ljubljani št. 186.521 pr. 21.755.78 Din; št. 10.113 pr. 10.510.— Din; skupaj . .	32.265	Din 78 p	
b)	Vlož. knjižica Celjske posojilnice št. 20.621 pr. . .	3.273	" — "	
c)	6% obveznice posojila Mestne občine ljubljanske . .	40.000	" — "	
d)	87 delnic Ljublj. kred. banke nom. vred. 100.— Din . .	4.350	" — "	
e)	Intabulacija terjatev pri S. S.	83.800	" — "	
		Skupaj . . .	163.688	" 78 "
XIII. Ivana Vrhovnika sklad.				
a)	Vlož. knjižici Mestne hranilnice v Ljubljani št. 179.784 pr. 24.706.79 Din; št. 207.641 pr. 4.514.18 Din; skupaj . .	29.220	Din 97 p	
b)	Vlož. knjižica Celjske posojilnice št. 27.310 pr. . .	44.000	" — "	
c)	6% obveznice Mestne občine ljubljanske	44.000	" — "	
		Skupaj . . .	117.220	" 97 "
XIV. Andreja Senekoviča sklad.				
a)	Vlož. knjižica Mestne hranil. v Ljubljani št. 186.523 pr.	3.960	Din 08 p	
b)	6% obveznice posojila Mestne občine ljubljanske . .	14.000	" — "	
		Skupaj . . .	17.960	" 08 "
XV. Tomo Zupana sklad.				
a)	Vlož. knjižica Mestne hranil. v Ljubljani št. 208.689 pr.	13.376	Din 34 p	
b)	6% obveznice posojila Mestne občine ljubljanske . .	40.000	" — "	
		Skupaj . . .	53.376	" 34 "
XVI. Aleksandra Hudovernika sklad.				
a)	Vlož. knjižica Mestne hranil. v Ljubljani št. 207.640 pr.	2.939	Din 89 p	
b)	6% obveznice posojila Mestne občine ljubljanske . .	8.000	" — "	
		Skupaj . . .	10.930	" 89 "
		Odnos . . .	2,847.970	Din 63 p

Prenos . . . 2,847.970 Din 63 p

XVII. Zapuščinski sklad dr. Jakoba Pirnata.

a) Vlož. knjižice Ljublj. kreditne banke št. 14.897 pr.	
74.817.— Din; št. 14.898 pr. 74.817.— Din; št. 14.899 pr.	
74.828.— Din; št. 14.900 pr. 74.828.— Din št. 14.901 pr.	
53.559.— Din; št. 14.904 pr. 8.038.— Din; skupaj . . .	360.887 Din — p
b) Vlož. knjižica Celjske posojilnice št. 27.395 pr. . . .	13.303 „ 50 „
c) 6% obveznice posojila Mestne občine ljubljanske . .	145.000 „ — „
d) Intab. terjatev pri S. D. v Š. 75.000.— Din; pripadki	
29.579.47 Din; skupaj	104.579 „ 47 „
e) Terjatev pri J. K.	4.656 „ 26 „
Skupaj	628.426 „ 23 „

XVIII. Sklad septembrskih žrtev.

a) Vlož. knjižica Celjske posojilnice št. 27.366 pr. . . .	13.824 Din — p
b) 6% obveznice posojila Mestne občine ljubljanske . .	20.000 „ — „
Skupaj	33.824 „ — „

XIX. Jubilejni sklad.

a) Vlož. knjižica Celjske posojilnice št. 27.365 pr. . . .	11.938 Din 50 p
b) 6% obveznice posojila Mestne občine ljubljanske . .	30.000 „ — „
Skupaj	41.938 „ 50 „

XX. Blagajniški ostanek dne 31. grudna 1938. leta

	40.797 „ 46 „
Skupaj	3,592.956 Din 82 p

B. PASIVNA IMOVINA.

1. Posojilo pri denarnih zavodih	62.198 Din 82 p
2. Neporavnani računi	14.808 „ 66 „
3. Pokojninski sklad	7.600 „ — „
Skupaj	84.607 Din 48 p

C. ČISTA IMOVINA.

Ako od aktivne imovine	3,592.956 Din 82 p
odštejemo pasivno imovino	84.607 „ 48 p
dobimo čisto imovino dne 31. grudna 1938. leta	<u>3,508.349 Din 34 p</u>
Ako primerjamo čisto imovino z dne 31. grudna 1937. leta	3,179.575 Din 57 p
s čisto imovino z dne 31. grudna 1938. leta	<u>3,508.349 Din 34 p</u>
vidimo, da se je čista imovina leta 1938. pomnožila za	<u>328.773 Din 77 p</u>

Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani:

Prvomestnik:

Blagajnik:

Inž. Janko Mačkovšek l. r.

Avgust Ludvik l. r.

Za nadzorstvo:

Dr. Vladimir Ravnihar l. r.

50-letni jubilej

imajo v letu 1940. naslednje CM podružnice:

1. Brežice; ustanovljena 27. VII. 1890.
2. Celje, moška; ustanovljena 27. VII. 1890.

25-letnega jubileja nima nobena CM podružnica, ker ni bila l. 1915. nobena zaradi svetovne vojne ustanovljena.

DONESKI PODRUŽNIC LETA 1938.

Tek. štev.	Ime podružnice	Članarina pokrovitelj- nine, darovi, veselice, itd.		Nabi- ralniki		Obrambni sklad		Toma Zupana sklad		Ivana Vrhovnika sklad		Kočevski dinar		Skupaj		Za prodane družbene razglednice	
		Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p
1	Maribor in okol.: ž.*	28.904	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28.904	—	—	—
2	Ljublj.: svpetr., ž.**	22.338	25	—	—	900	—	—	—	100	—	—	—	23.338	25	—	—
3	Maribor: m.***	20.417	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20.417	—	—	—
4	Ljublj.: štj.-trn. ž.	17.488	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17.488	—	—	—
5	Ljublj.: mestna ž.	15.690	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15.690	50	220	—
6	Ljublj.: štj.-trn. m.	11.305	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11.305	—	—	—
7	Kranj: m. in ž.	5.920	—	—	—	1.001	—	600	—	—	—	—	—	7.521	—	2.263	—
8	Ptuj: m.	6.501	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6.501	50	225	—
9	Ptuj: ž.	6.501	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6.501	50	—	—
10	Ljublj.: šempetr. m.	6.337	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6.337	50	—	—
11	Celje: m.	4.873	—	—	—	938	—	—	—	—	—	—	—	5.811	—	—	—
12	Ljubljana: Moste	5.100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5.100	—	135	—
13	Slovenjgr. in ok.: m.	4.978	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.978	—	—	—
14	Beograd	3.690	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.146	—	4.836	—	2.383	—
15	Celje: ž.	4.507	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.507	75	3.838	50
16	Trbovlje in okol.: m.	3.623	50	—	—	—	—	—	—	—	—	481	50	4.105	—	900	—
17	Trbovlje in okol.: ž.	3.321	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.321	—	490	—
18	Ljublj.: I. ljublj. m.	2.800	—	323	50	—	—	—	—	—	—	—	—	3.123	50	—	—
19	Murska Sobota	3.060	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.060	—	450	—
20	Rogaški okraj	2.951	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.951	75	450	—
21	Muta	2.655	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.655	75	825	—
22	Novo mesto: ž.	2.292	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.292	—	610	75
23	Slovenska Bistrica	2.061	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.061	—	675	—
24	Slovenjgr. in ok.: ž.	1.888	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.888	50	—	—
25	Ljublj.: Šiška ž.	1.453	—	—	—	300	—	—	—	—	—	—	—	1.753	—	750	—
26	Litija in Smartno	1.603	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.603	50	187	50
27	Beltinci	1.500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.500	—	—	—
28	Novo mesto: m.	1.297	—	180	25	—	—	—	—	—	—	—	—	1.477	25	75	—
29	Gornja Radgona	1.411	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.411	75	—	—
30	Ljublj.: Šiška m.	1.197	—	44	75	—	—	—	—	—	—	—	—	1.241	75	750	—
31	Radeče in okolica	1.100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.100	—	—	—
32	Sv. Trije Kralji	1.035	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.035	—	405	—
33	Tržič in okolica	1.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.000	—	25	—
34	Gradišče	1.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.000	—	—	—
35	Zalec	601	—	157	—	—	—	—	—	—	—	219	—	977	—	675	—
36	Ribnica na Pohorju	844	93	—	—	100	—	—	—	—	—	—	—	944	93	270	—
37	Slovenske Konjice	900	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	900	—	975	—
38	Laško	868	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	868	75	—	—
39	Ljutomer	843	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	843	—	975	—
40	Jesenice: m. in ž.	820	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	820	—	345	—
41	Velike Lašče	777	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	777	—	542	75
42	Brežice	724	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	724	—	663	75
43	Hrastnik in ok.: m.	710	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	710	—	300	—
44	Gornji grad	704	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	704	—	450	—
45	Dol pri Hrastniku	640	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	640	—	900	—
46	Kamnik: ž.	636	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	636	—	—	—
47	Sladkivrh	632	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	632	—	225	—
48	Cerknica	620	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	620	—	825	—
49	Sevnica	590	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	590	—	120	—
50	Lokavec	572	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	572	—	600	—
51	Hrastnik in ok.: ž.	561	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	561	—	750	—
52	Split	548	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	548	75	290	25
53	Metlika																
Odnos		214.395	18	705	50	3.239	—	600	—	100	—	1.846	90	220.886	18	17.564	50

* v gotovini 18.376.— Din; v blagu 10.528.— Din. ** V gotovini 21.138.25 Din;
v blagu 1.200.— Din. *** v gotovini 15.153.— Din; v blagu 5.264.— Din.

Tek. št.	Ime podružnice	Članarina pokrovitelj- nine, darovi, veselice, itd.		Nabi- ralniki		Obrambni sklad		Toma Župana sklad		Ivana Vrhovnika sklad		Kočevski dinar		Skupaj		Za prodane družbene razglednice	
		Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	D n	p	Din	p	Din	p
	Prenos	214.395	18	705	50	3.239		600		100		1.846	90	220.886	18	17.564	50
54	Vrhnika	530												530			
55	Skoplje	262										262		524		75	
56	Zg. Sv. Kungota	514	25											514	25	187	50
57	Sp. Sv. Kungota	513												513		150	
58	Bled	511												511		258	
59	Vojnik	489												489		487	50
60	Tolstivrh pri Gušt.	460												460			
61	Ribnica (Dol.): ž.	455												455		675	
62	Ribnica (Dol.): m.	446	50											446	50		
63	Rakek — Unec	410												410		300	
64	Vitanje	409												409			
65	Kamnik ok.: m.	323										50		373			
66	Vransko	360												360		335	25
67	Poljane pri Prev.	350												350			
68	Šoštanj	348												348			
69	Železniki	340												340		112	50
70	Krško: ž.	315												315		450	
71	Ruše	300												300		200	
72	Črnomelj	296	50											296	50	116	50
73	Ormož: ž.	288												288		450	
74	Domžale	250												250		75	
75	Sodražica	234												234		300	
76	Dovje — Mojstrana	227	50											227	50		
77	Logatec	222												222		300	
78	Kostanjevica	220												220		600	
79	Bizeljsko	218	75											218	75	286	75
80	Krško: m.	212												212			
81	Dol. Lendava	200												200		150	
82	Moravče	200												200		262	50
83	Št. Pavel p. Preboldu	200												200		300	
84	Planina pri Rakeku	200												200		300	
85	Mozelj	185	50											185	50	93	75
86	Kamnica pri Mar.	180												180		220	
87	Gornja Lendava	174												174		225	
88	Limbuš	170												170		112	50
89	Mokronog	170												170		150	
90	Cerklje pri Kranju	167												167		300	
91	Sava, Jav. in K. Bela	160												160		450	
92	Št. Ilj v Slov. gor.	150												150		450	
93	Petrovče	150												150			
94	Dravograd	140												140		150	
95	Sv. Barbara v Sl. g.	138												138		75	
96	Grobelno	125												125		300	
97	Svečina	125												125			
98	Sv. Jernej (Dol.)	120												120			
99	Kočevska Reka	120												120		112	50
100	Pertoča	108												108			
101	Fram	100												100			
102	Zidani most	100												100		525	
103	Sv. Jurij ob Pesnici	89	50											89	50	75	
104	Sv. Jernej nad Muto	80												80			
105	Brdo	80												80			
106	Stara cerkev	50												50			
107	Št. Rupert (Dol.)	30												30			
108	Velika Polana	15												15			
Skupaj		227.626	68	705	50	3.239		600		100		2.158	50	234.429	68	27.174	75

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani pokrovitelji:

A.

ki so izza dne 1. septembra 1938. l. do 31. avgusta 1939. l. po § 4. družb. pravil plačali po **Din 300.—**:

2356. Dr. Lenart Boecio, javni notar, Gornja Radgona;

2357. Dr. Ciril Nemec, direktor Prizada, Beograd;

2358. Franc Grein, stavbenik, Slovenj Gradec;

2359. Dr. Josip Tičar, zdravnik, Ljubljana.

2360. Favajev tarok v Šiški, Ljubljana.

B

ki so plačali izza 1. septembra 1938. l. do 31. avgusta 1939. l. za CM obrambni sklad po **Din 300:** 2661—2663. Sentpetrska ženska CM podružnica v Ljubljani ob priliki 80 letnice odbornika gosp. Viktorja Rohrmanna;

2664. Dr. Jakob Rebernik, šef zdravstvenega doma, Celje.

Navodila za ustanovitev CM podružnic

Kako ustanovimo podruž. CMD?

Za ustanovitev podružnice je potreba, da se pridobi vsaj 20 oseb, ki so pripravljene stopiti kot člani nameravane podružnice. Ko je število dopolnjeno, predloži pripravljalni odbor po čl. 2. zakona o društvih, shodih in posvetih po pristojnem sreskem načelstvu (upravi policije v Ljubljani, Mariboru ali Celju) banski upravi prijavo (vlogo) in priloži 5 izvodov pravil za podružnice skupno z izjavo vodstva, da soglaša z ustanovitvijo.

Prošnja (prijava) mora biti kolkovana z 20+10 din, izjava s 4 din in pravila samo en izvod s 4 din.

Vlogo in pravila morajo podpisati vsaj trije izmed pripravljalnega odbora.

Po čl. 4 odstavka 3 cit. zakona stopi društvo po preteku 6 tednov, ako ni bila izdana prepoved, v življenje.

Po čl. 6 istega zakona **se po odobritvi vrši občni zbor**, na katerem se izvoli društvena uprava. Sreskemu načelstvu je treba s pismeno vlogo sporočiti seznam odbornikov, naznačiti njih poklic in bivališče.

Podružnični odbor obsega: predsednika, podpredsednika, tajnika in njegovega namestnika, blagajnika in namestnika ter vsaj 3 odbornike. Izvoliti je treba tudi dva pregledovalca računov in delegate za glavno skupščino.

Občni zbor je treba prigrasiti sreskemu načelstvu vsaj 8 dni poprej.

Kaj naj dela vsaka podružnica?

Ze ustanovljene podružnice naj imajo vsako leto najkasneje do marca redni občni zbor, ki ga morajo poprej prijaviti sreskemu načelstvu. Po občnem zboru morajo poslati vodstvu imenski

seznam odbornikov in delegatov za glavno skupščino, skupno z blagajniškim poročilom in številom članstva na tiskovini, ki jo pošlje na zahtevo vodstvo. Seznam odbornikov je treba poslati tudi sreskemu načelniku.

Vsaka podružnica naj skrbi, da bo imela čim več članov. Ker pa je zbiranje prispevkov težavno, je potrebno članom pojasniti delovanje CMD. V ta namen ima vodstvo na razpolago že sestavljeno predavanje, ki naj ga predela eden izmed odbornikov ter potem predava o tem članstvu. Na zahtevo pošlje vodstvo tudi predavatelja. Če je v kraju elektrika, prikazuje predavatelj s pomočjo episkopa slike naših ogroženih krajev.

Vsaka podružnica mora poleg kresovanja imeti vsaj enkrat v letu dan CMD.

Kadar pošiljate vodstvu po položnici prispevke, označite na hrbtu srednjega dela (Sporočilo), ali je poslani znesek članarina ali za Koledar ali razglednice itd.

Kdo so družbeniki?

1. pokrovitelji, ki plačajo najmanj 300.— din naenkrat ali v dveh obrokih tekom enega leta. Ti imajo tudi aktivno in pasivno pravico na veliki skupščini,
2. ustanovniki, ki plačajo enkrat za vselej 100 din,
3. redni člani, ki plačujejo po 12 din na leto,
4. podporniki, ki plačujejo po 6 din na leto.

Prošnja vsem podružnicam, prijateljcem in prijateljicam Družbe —

naj blagovolijo prečitati uvod k našemu spisu »Zapustili so nas za večno«

Uprava Družbe sv. Cirila in Metoda

a) Vodstvo

Po volitvi na 50. veliki skupščini v Ljutomeru.

1. Prvomestnik: ing. Janko **Mačkovšek**, mestni gradbeni nadsvetnik (izvoljen 1937 za dobo 3 let).
2. Namestnik prvomestnika: dr. Simon **Dolar**, gimn. ravnatelj v pok. v Ljubljani (izvoljen 1938).
3. Tajnik: Mirko **Gruden**, bančni ravnatelj v pok. v Ljubljani (izvoljen 1938).
4. Namestnik tajnika: Ivan **Kolar**, profesor v Ljubljani (izvoljen 1938).
5. Blagajnik: Avgust **Ludvik**, višji svetnik drž. železnic v pok. v Ljubljani (izvoljen 1938).
6. Odborniki: Josip **Breznik**, direktor žen. real. gimnazije v Ljubljani (izvoljen 1939).
7. Nilka **Potočnikova**, soproga žel. nadinšpektorja v pok. v Ljubljani (izvoljena 1939).
8. Ivan **Prekoršek**, upravitelj bolnice v pok. v Celju (izvoljen 1938).
9. Dr. Jakob **Rebernik**, šef zdrav. doma v Celju (izvoljen 1939).
10. Ivan **Robnik**, strokovni učitelj v p. v Mariboru (izvoljen 1937).
11. Davorin **Ravljien**, novinar v Ljubljani (izvoljen 1939 za 1 leto).
12. Miroslav **Senekovič**, banski svetnik v Ljubljani (izvoljen 1937).
13. Fran **Štrukelj**, ravnatelj Učiteljske tiskarne v Ljubljani (izvoljen 1938).
14. Ivan **Tomažič**, sres. šol. nadzornik v p. v Mariboru (izvoljen 1937).
15. Andrej **Uršič**, abs. iur. v Ljubljani (izvoljen 1939).
16. Dr. Ivan **Vašič**, odvetnik v Novem mestu (izvoljen 1939).

Ožji odbor: gg. ing. Janko **Mačkovšek** kot prvomestnik, dr. Simon **Dolar**, Mirko **Gruden**, Avgust **Ludvik**, Nilka **Potočnikova** in Andrej **Uršič**.

b) Nadzorništvo

1. Evgen **Lovšin**, ravnatelj »Rude in kovine« v Ljubljani.
2. Dr. Vladimir **Ravnihar**, odvetnik in podžupan v Ljubljani.
3. Matija **Rode**, nadknjigovodja Mestne hranilnice v Ljubljani.
4. Albert **Sič**, profesor v pok. v Ljubljani.
5. Jakob **Zupančič**, real. ravnatelj v pok. v Ljubljani. Umrl. Mesto še ni zasedeno.

c) Razsodništvo

1. Matija **Marinček**, notar v Novem mestu.
2. Dr. Fran **Lipold**, odvetnik v Mariboru.
3. Fran **Pahernik**, veleposestnik v Vuhredu.
4. Dr. Matej **Senčar**, odvetnik v Ptuj.
5. Dr. Janko **Žirovnik**, odvetnik in predsednik odv. komore v Ljubljani.

č) Pisarna

Ljubljana, Beethovnova ulica 2.
Vodja: ing. Janko **Mačkovšek**,
Knjigovodja: Emanuel **Josin**,
Pisarniški tajnik: Fran **Skulj**,
Uradnica: Franja **Benedikova**.

Elitna konfekcija

Mastek

za dame in gospode

Maribor

P A P I R N I C A

TELEFON 29-34

M. TIČAR
LJUBLJANA

ŠELENBURGOVA 1
SV. PETRA C. 26

priporoča svojim cenjenim odjemalcem največjo izbiro pisarniških, tehničnih in šolskih potrebščin. Darila za vse prilike.

Samozastopstvo za nalivna peresa „OSMIA“ in
„AGRIPPA“ kartoteke v obliki knjige • Posebni od-
delek za pergamentne in celon senčnike • Lastni
FOTOATELJE za pokrajinske razglednice.

Slavija

jugoslovanska zavarovalna banka

v Ljubljani

●

Vam zavaruje poslopja, pohištvo, tvornice,
avtomobile, odgovornost, življenje, starost
itd. proti škodam, ki Vam jih lahko po-
vzroči požar, vlom, nesreča, smrt itd.

●

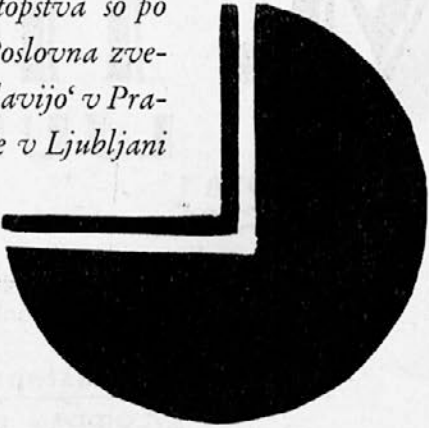
*Podružnice in zastopstva so po
vsej Jugoslaviji. Poslovna zve-
za s češko banko 'Slavijo' v Pra-
gi. Glavni sedež je v Ljubljani*

TELEFON ŠTEV.

21-76

22-76

31-76

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA V LJUBLJANI

TYRŠEVA CESTA ŠT. 1

DELNIŠKA GLAVNICA DIN 30,000.000.—

Obrestuje vloge na tekoči račun in na knjižice najugodnejše. — **Kupuje in prodaja** devize, valute in efekte vseh vrst. — **Eskontuje** in vnovčuje menice in devize na tu- in inozemska mesta. — **Sprejema** vsa borzna naročila na tu- in inozemske borze in jih izvršuje najugodnejše. — **Daje** vsakovrstne predujme na blago, efekte itd. — **Dovoljuje** vsakovrstne kredite pod najugodnejšimi pogoji. — **Daje** informacije v vseh v bančno stroko spadajočih zadevah

Brzjavni naslov: Banka, Ljubljana — Telefon šte. 4111, 4112
4113, 4114 — Račun poštne hranilnice v Ljubljani šte. 10.509

Podružnice: Beograd, Celje, Kranj,
Maribor, Ptuj, Rakek, Slovenj Gradec,
Split, Šibenik, Zagreb

P R E V A Ž A N J E
MASARYKOVA C. 9

Telefon št. 21-57

O C A R I N J E N J E
VILHARJEVA C. 33

Telefon št. 24-59

vseh uvoznih, izvoznih in tranzitnih pošilk oskrbi hitro, skrbno in po najnižji tarifi

R A J K O T U R K
LJUBLJANA, MASARYKOVA 9

(nasproti carinarne). Revizija pravnega zaračunavanja carine po meni deklariranega blaga in vse informacije brezplačno.

Obleke,
klobuke,
damske
plašče,
pletenine,
nogavice,
perilo itd.

priporoča konfekcija

JAKOB LAH
MARIBOR, Glavni trg 2

Veležganjarna in tvornica
likerjev, ruma, vinjaka in
brezalkoholnih pijač

Viktor
Meden

LJUBLJANA TELEFON 20-71

nudi po zelo ugodnih cenah:

pristno domačo slivovko
pravi kranjski brinjevec
sadjevec
likerje in grenčice
rum Jamaika
vinjak medicinal
vino vermouth
malinovec iz gorskih
malin

Postrežba točna in solidna!

Venceslav
Breznik

trgovina z železnino

LJUBLJANA
STRITARJEVA ULICA 7

se toplo priporoča
cenjenim čitateljem za
nakup potrebnega blaga
spadajočega v mojo
stroko

CENE ZELO NIZKE!
POSTREŽBA SOLIDNA!

Nalagajte svoje prihranke v
pupilarnovarni denarni zavod v

MESTNO HRANILNICO V MARIBORU

Orožnova ulica 2

OBRESTNA MERA NAJUGODNEJŠA

URADNE URE: DNEVNO od 9. do 12.

SVOJI K SVOJIM!

BIZJAK KEKSI

Za naše izdelke uporabljamo samo prvovrstne surovine.

Mestna hranilnica ljubljska

I M A

VLOG NAD DIN 400,000.000.—

LASTNE REZERVE DIN 28,650.000.—

D A J E

POSOJILA NA MENICE IN VKNJIŽBE.

ZA VSE OBVEZE HRANILNICE JAMČI

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA

Brez uporabe umetnih gnojil rodi
naša slovenska gruda slabo žetev!
Pri istem obdelovanju, setvi
ter spravljanju sadežev pa lahko

PRIDELKE PODVOJIMO

Č E G N O J I M O:

ozimna žita z nitrofosom
vinograde in sadonosnike
z nitrofoskalom - I
travnike z apnenim dušikom
oz. z nitrofoskalom - I
krompir z nitrofoskalom - II
povrtnino z nitrofoskalom - II

Plevel v oziminah in jarinah uničimo z neoljenim apnenim dušikom, ki uničuje tudi razne škodljivce in golazen (muhe v smetišču in gnojnici) ter pospešuje kompostiranje organskih odpadkov.

Vsa strokovna navodila prejme vsak kmetovalec, ki se zanima za pravilno uporabo umetnih gnojil, pri:

**Tvornici za dušik d. d. Ruše
v Rušah**

NARODNA TISKARNA

Če potrebujete plakate, kataloge, tiskovine, prospekte v različnih barvah, se blagovolite obrniti na naše podjetje. Vsa grafična dela izvršujemo v najkrajšem času

**ENOBARVNI IN VEČBARVNI TISK
OSMRTNICE, JEDILNI LISTI, VABILA,
LETAKI, PROSPEKTI, SLIKE IN VIZITKE**

Tiskarna izvršuje: različne tiskovine, časopise, diplome, revije, pisma, koledarje, razglednice, vrednostne papirje, srečke, knjige, računske zaključke, cenike, ovitke, slike itd.

Mestna hranilnica v Kranju

obrestuje
hranilne vloge po

4%

vloge na tekoči račun po dogovoru
tudi višje. Narasle in nedvignjene vlo-
žne obresti pripisuje h kapitalu vsako
leto — to je 31. decembra — ne da bi
bilo treba vlagateljem zglašati se radi
tega pri hranilnici.

Dne 31. julija leta 1939 je bilo
stanje hranilnih vlog
na knjižicah in na tekoči račun

nad
53 milijonov dinarjev

posojil
nad
32 milijonov dinarjev

**TUJSKOPROMETNA ZVEZA
LJUBLJANA** TYRŠEVA 11

**TUJSKOPROMETNA ZVEZA
MARIBOR** TRG SVOBODE-GRAD

Glavni zastopstvi:

»PUTNIK« a. d. BEOGRAD

PODROBNE INFORMACIJE IN PRO-
SPEKTI vseh turističnih krajev
Slovenije, zdravilišč, letovišč, pla-
ninskih postojank, kakor tudi po-
sameznih turističnih obratov, ho-
telov, penzionov itd.

BREZPLAČNI NASVETI, PROSPEKTI,
PROGRAMI, RUTE ter vse ostale
usluge in navodila za potovanja v
tu in inozemstvo.

VSE VOZNE KARTE za železniški in
zračni promet v tu- in inozem-
stvo.

NAKUP IN PRODAJA VALUT, kreditna
pisma, potovalni čeki, hotelski boni.

PRILJUBLJENI IZLETI in skupinska
potovanja.

**Vsi dohodki služijo iz-
ključno naši tujskopro-
metni propagandi.**

Poslovalnice Tujskoprometnih zvez,
Ljubljana in Maribor:

Ljubljana, Maribor, Bled, Celje, Dravograd-
Meža, Gornja Radgona, Jesenice, Jezerski
vrh, Korensko sedlo, Kranj, Kranjska go-
ra, Planina pri Rakeku, Ptuj, Rateče-Pla-
nica, Rogaška Slatina, Sv. Janez v Bohi-
nju, Št. Ilj.

POSKUSITE NAŠO
NOVO KAVINO
MEŠANICO
IZ LASTNE PRAŽARNE

Z. ANDERLE
MARIBOR GOSPOSKA UL.20

PRIPOROČA SE

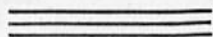
**špecerijska in kolonialna
engros trgovina**

M. OSET
MARIBOR

Pošt. ček. račun Ljubljana št. 10.483

Telefon št. 21-73, 27-90. — Brzjavni naslov:

OSET MARIBOR

L. Schwentner

KNJIGARNA — MUZIKALIJE

TRGOVINA S PAPIRJEM

Ljubljana

PREŠERNOVA ULICA ŠTEV. 3

LESKOVIC
&
M E D E N

TRGOVINA
S SPECERIJSKIM
BLAGOM NA
DROBNO IN NA
DEBELO

LJUBLJANA

Jurčičev trg štev. 1

CELJSKA POSOJILNICA D. D. V CELJU

JE NAJSTAREJŠI NARODNI DENARNI ZAVOD V CELJU

Vse hranilne vloge, vložene pri

Celjski posojilnici d. d. v Celju

so varno naložene, se ugodno obrestujejo in se izplačujejo točno v gotovini

DENAR, NALOŽEN V DOMAČ DENARNI ZAVOD, DONAŠA
KORISTI VSEMU DOMAČEMU NARODNEMU GOSPODARSTVU

Na agajte svoje prihranke v

Celjski posojilnici d. d. v Celju - Narodni dom

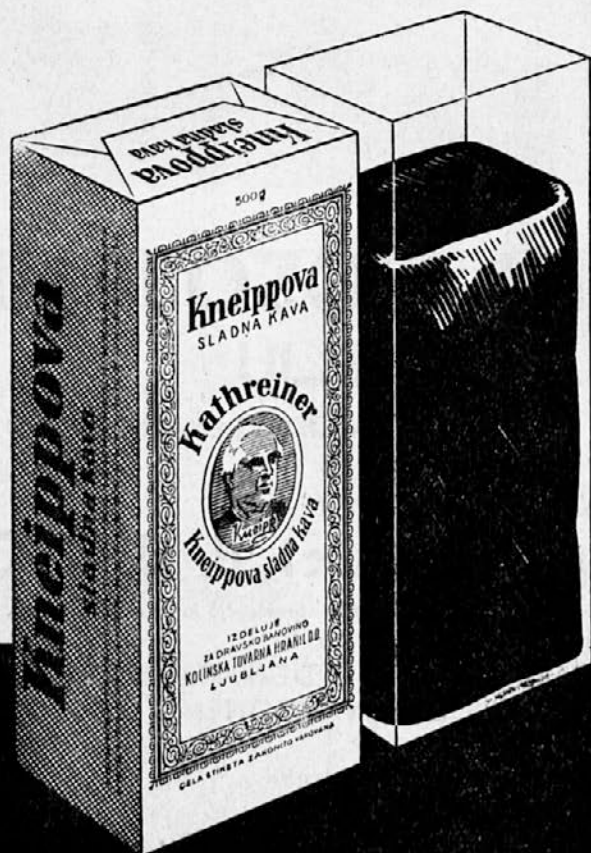
Centrala: Celje, Narodni dom — Podružnici: Maribor, Šoštanj

3/4 ravitka

Kneippove

SLADNE KAVE

TVORI DRAGOCENI PRAŽENI SLADNI SLADKOR

Srce, ledvice, živce, jetra, nervozo, sklerozo, ženske motnje, splošno in spolno slabost zdravi z velikimi uspehi najjačje prirodno ogljikovo-mineralno kopališče Jugoslavije

Slatina Radenci

pri Mariboru

Ne morete si predstavljati užitka in delovanja na zdravje, če se kopate v glasoviti radenski in jo prav na izvirkih pijete, kolikor Vam srce poželi

Radenska

s tremi rdečimi srci

PRIRODNA MINERALNA VODA JE V JUGOSLAVIJI

najboljša

ZAHTEVAJTE VEDNO IN POVSOD NENADKRILJIVO

Radensko

Posojilnica v Mariboru

v lastni hiši, v Narodnem domu

Ustanovljena 1882

Ustanovljena 1882

Telefon številka 2108. Žirokonto pri Narodni banki Jugoslavije. Račun poštne hranilnice v Ljubljani številka 10.502, v Zagrebu številka 39.087

Obrestuje vloge na knjižice in v tekočem računu
od 3% do 5%

Daje posojila na zemljišča in osebno poroštvo. Eskontuje menice in odpira tekoče račune za trgovce, obrtnike in podjetja

Stanje vlog: nad 50 milijonov dinarjev
Rezervni zaklad: nad 11 milijonov dinarjev

Posojilnica je najstarejši slovenski denarni zavod v Mariboru

Zaloga stekla

*porcelana, zrcal, svetilk,
raznih okvirov, šip i. t. d.*

*Stavbeno in umetno
steklarstvo*

August Agnola

Ljubljana, Tyrševa c. 10

KLIŠEJE

vseh vrst, črtne in avtotipije, izdeluje po predloženih risbah, perorisih in slikah za navaden tisk ali finejšo izvedbo v eni ali več barvah točno po naročilu in v najkrajšem času po nizkih cenah

JUGOGRAFIKA

tiskovna in založna družba z o. z.

LJUBLJANA

SV. PETRA NASIP ŠT. 23

Trgovina z železnino in puškarna

Pinter & Lenard

MARIBOR, Aleksandrova cesta 34

Telefon 22-82

Brzojavni naslov:
PINLEN, Maribor

Bogata zaloga železnih nosilcev, paličnega železa, obroča za sode, žičnikov, žice, poljedelskega orodja, orodja za kovače, mizarje itd., kovanja za stavbe in mobilije, štedilnikov, peči, kuhinjske posode ter vseh v to stroko spadajočih stvari

Velika izbira platininskih potrebščin!

NA DEBELO!
NA DROBNO!

Zdravilišče Dobrna pri Celju

Akratoterma 36° C, radioaktivne naravne ogljikovo-kisle kopeli.

Izborni zdravilni učinki pri boleznih srca, živcev, ženskih boleznih, boleznih ledvic, mehurja, oslabelosti, kroničnih želodčnih in črevesnih katarjih.

Zdravilni pripomočki: naravne, termalne, ogljikovo-kisle kopeli, kopeli v vročem zraku, solne in zračne kopeli, termalni, železnati pitni vrelci, diatermija, višinsko solnce, masaža, enterocleaner (črevesna kopel), dietetično zdravljenje.

Specialiteta: zdravljenje s kozjim mlekom in joghurtom.

Krasen park, divna okolica s smrekovimi in jelkovimi gozdovi, lepe številne izletniške točke. Koncerti opernega orkestra, kino, prvovrstna kuhinja, dietetična kuhinja. V spomladanski in jesenski sezoni kompletno 20-dnevno zdravljenje za znižano ceno din 1.100.— do din 1.650.— (avtobus Celje — Dobrna in nazaj, stan, hrana, kopeli, zdravnik in takse).

SEZONA OD 1. MAJA DO 15. OKTOBRA.

Železniška postaja Celje, avtobusna zveza štirikrat dnevno. Prospekti pri upravi zdravilišča in v vseh pisarnah »Putnika«.

TELEFON INTERURBAN ŠT. 1, BRZOJAVI: ZDRAVILIŠČE DOBRNA

Hranilnica dravske banovine

Ljubljana • Maribor • Celje • Kočevje

Obrestujemo vloge

na hranilne knjižice in v tekočem računu z najugodnejšo obrestno mero

Dajemo posojila

vsake vrste

K u p u j e m o ,

prodajamo in posojujemo vrednostne papirje

Opravljamo vse posle

denarnih zavodov

Dravska banovina

jamči z vsem svojim premoženjem in davčno močjo za naše obveznosti

JOSIP BENKO

Tovarna mesnih izdelkov in mesnih konzerv

I. jugoslovenska proizvodnja bakanov
in eksportno podjetje, Murska Sobota
Telefon št. 8 - Priporoča svoje priznane
okusne mesne izdelke in raznovrstne
konzerve po nizkih cenah

PODRUŽNICE: Maribor, Glavni trg 16
Maribor, Aleksandrova c. 19 • Celje, Kralja
Petra c. 13 • Celje, Glavni trg • Gornja Radgona

Hubertus

„Perion“ **pralni prašek**

*vsebuje vse snovi, ki jih mora imeti
dobro pralno sredstvo. — Razen tega
je izdelek slovenske tovarne. —*

**Kupujte ga,
ker je poceni, dober
in domač!**

»Hubertus milo«

*je radi svoje kvalitete priznано od vseh
gospodinj kot izborna in poceni. —
Kupujte ga tudi Vi in pomnite:*

*Hubertus milo,
res domače,
slovensko milo!*

Svoji k svojim!

Največji dnevnik dravske banovine

Zavaruje

svoje naročnike za primer
nezgode za din 10.000—

Prinaša

poročila o vseh pomemb-
nih dogodkih na svetu

Z malim oglasnikom

nudi najuspešnejše
posredovanje za karkoli

Z inserati

zvišuje trgovski promet

UPRAVNIŠTVO: KNAFLJEVA ULICA 5
TELEFON ŠTEVILKA 3122 do 3126
OGLASNI ODDELEK ŠLENBURGOVA 3
TELEFON ŠTEVILKA 3392 in 3492

Kdor boluje na želodcu, črevesih, obistih, jetrah,
mehurju, žolču itd., ta najde sigurne pomoči v

ROGAŠKI SLATINI

kjer se v vseh navedenih boleznih dosežejo čudoviti uspehi. Zdravilišče Vam nudi obenem najidealnejše letovišče z vsakovrstnimi zabavami in prireditvami. Moderno urejeni hoteli, divni nasadi, krasna okolica. V pred- in posezoni znatni popusti. Veliko sportno kopališče. Sloviti vrelci:

TEMPEL STYRIA DONAT

Redno uživanje ROGAŠKE MINERALNE VODE ohrani človeka zdravega in mladega. Prospekte in pojasnila dobite brezplačno.

ZDRAVILIŠČE ROGAŠKA SLATINA

Anton Bajec

CVETLIČARNA

ŠELENBURGOVA 6 TELEFON 40—77

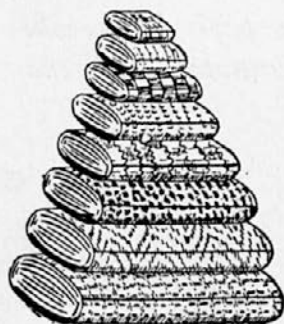
POD TRANČO 2 TELEFON 32—22

VRTNARIJA

TRŽAŠKA CESTA 34 TELEFON 32—42

FLEUROP

Posredovanje naročil za inozemstvo

Modna manufaktura

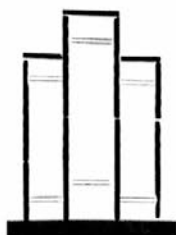
**FRANJO
MAJER**

**MARIBOR, na Glavnem trgu
se priporoča**

KNJIGARNA **UČITELJSKE** **TISKARNE** **V LJUBLJANI**

FRANČIŠKANSKA UL. 6
PODRUŽNICA V MARIBORU

ima v zalogi vse leposlovne, znanstvene
in šolske knjige, mnogo hrvatskih, srbskih,
francoskih, angleških in italijanskih del ter
veliko izbiro nemških leposlovnih in
znanstvenih knjig * Razna učila za
šolo in dom * Naroča vse jugoslo-
vanske, slovenske, slovanske, nemške,
francoske, angleške in italijanske revije

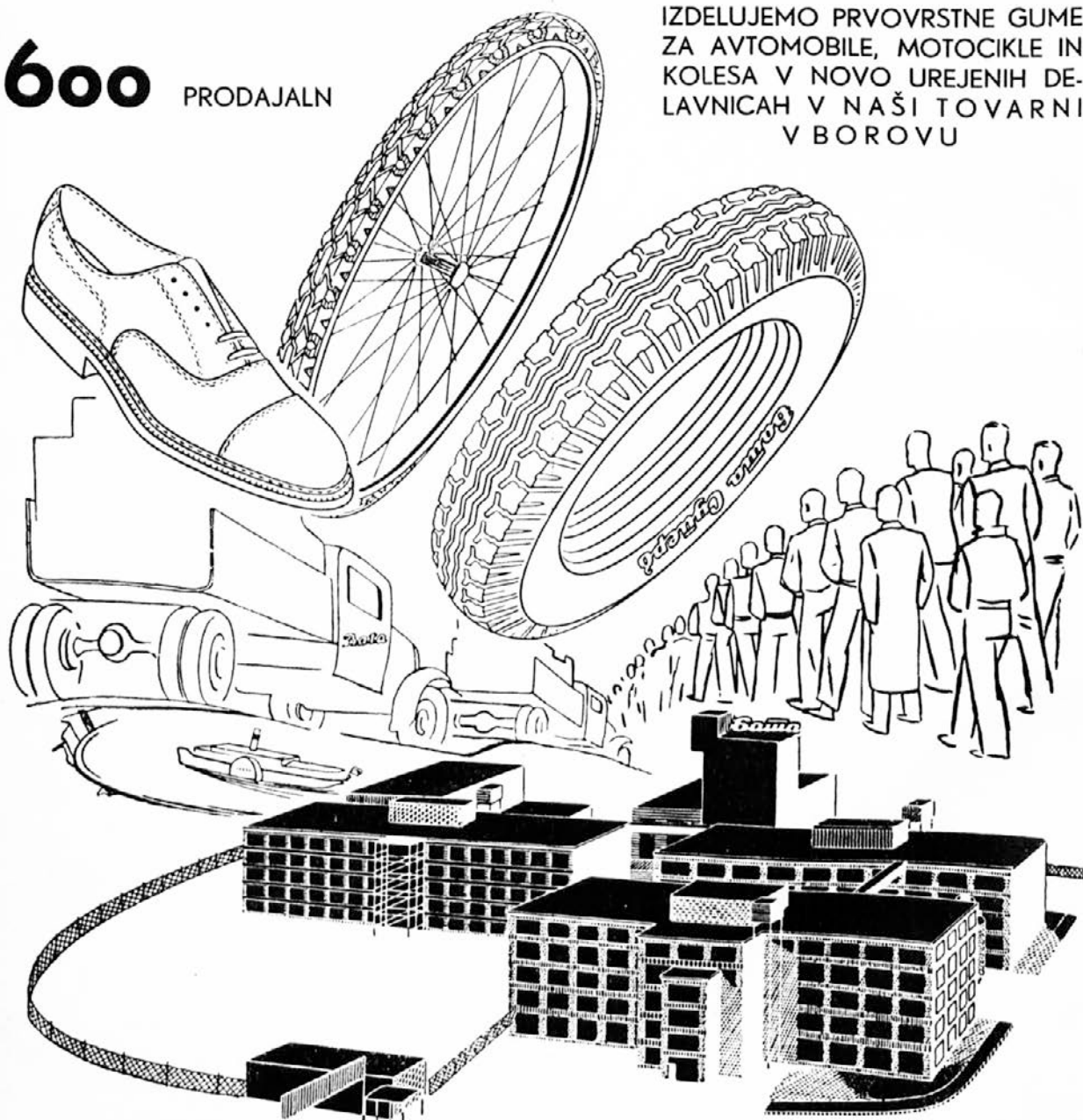
Velika izbira muzikalij za vse instrumente,
kakor tudi klavirskih izvlečkov za petje
in klavir. Velika izbira modnih časopisov

TELEFON ŠTEVILKA 33-97

200.000 **4.000** **SODELAVCEV**
IZDELUJE TEDENSKO
PAROV DOBRE IN CENENE OBUTVE

600 PRODAJALN

IZDELUJEMO PRVOVRSTNE GUME
ZA AVTOMOBILE, MOTOCIKLE IN
KOLESA V NOVO UREJENIH DE-
LAVNICAH V NAŠI TOVARNI
V BOROVO

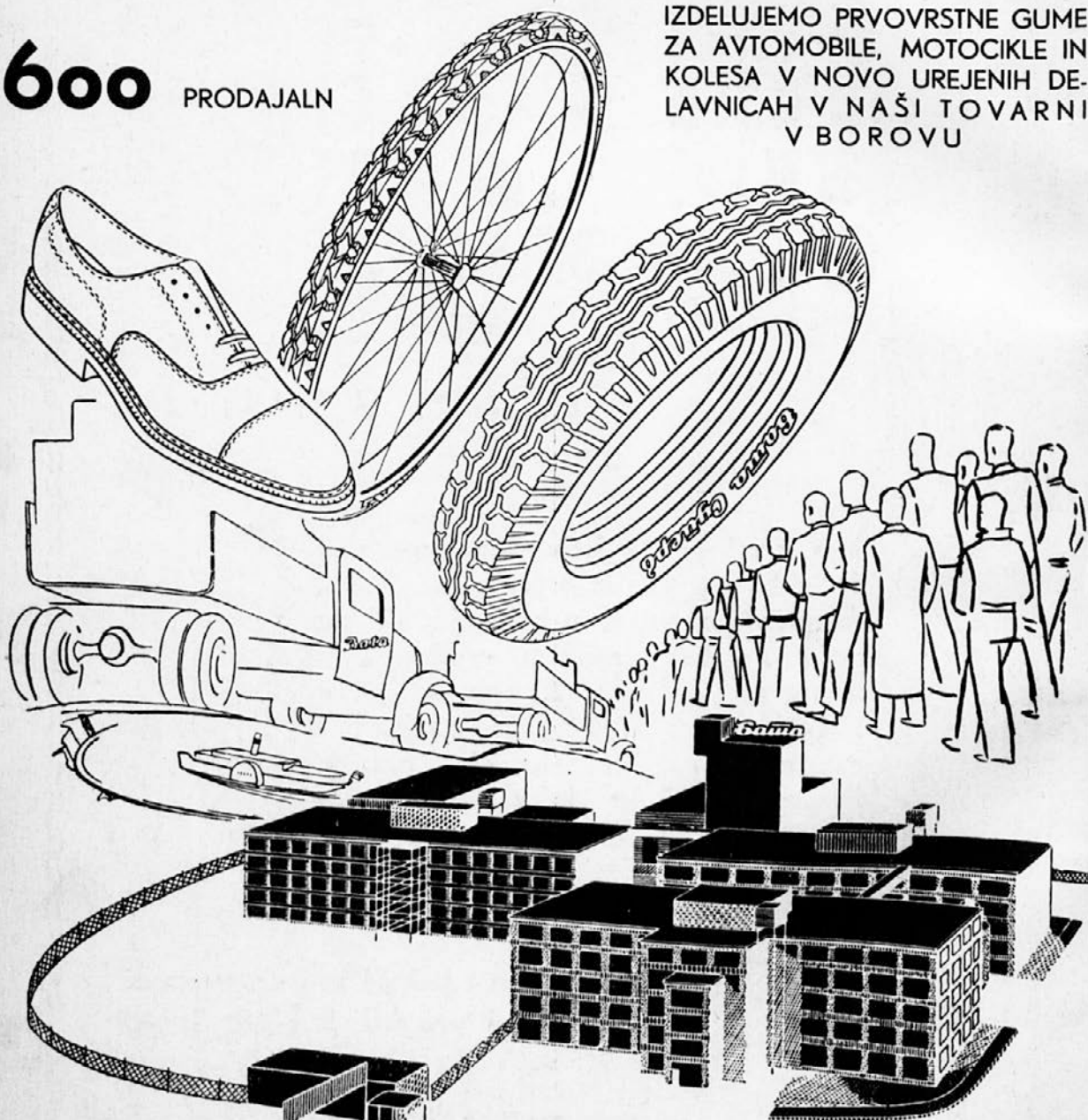
JUGOSLOVENSKE TOVARNE GUME IN OBUTVE D. D. BOROVO

Bata

4.000 **SODELAVCEV**
IZDELUJE TEDENSKO
200.000 PAROV DOBRE IN CENENE OBUTVE

600 PRODAJALN

IZDELUJEMO PRVOVRSTNE GUME
ZA AVTOMOBILE, MOTOCIKLE IN
KOLESA V NOVO UREJENIH DE-
LAVNICAH V NAŠI TOVARNI
V BOROVO

JUGOSLOVENSKE TOVARNE GUME IN OBUTVE D. D. BOROVO

Rata